

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

*Καταγραφή μουσικού υλικού με τη χρήση της
σύγχρονης τεχνολογίας για τις ανάγκες της
κατεύθυνσης Βυζαντινής μουσικής*

Πτυχιακό Project του φοιτητή Δημήτριου Δεληχριστάκη (Α.Μ 6315)

Επιβλέπων: Βασίλειος Βασιλείου, Μέλος ΕΕΠ

Συνεπιβλέπων: Νεκτάριος Πάρης, Αναπληρωτής Καθηγητής

Θεσσαλονίκη 2019

Περιεχόμενα

Πρόλογος – Ευχαριστίες	4
Εισαγωγή.....	8
Α΄ Μέρος: Περίοδος Χριστουγέννων	10
Β΄ Μέρος: Τρεις Ιεράρχες.....	48
Γ΄ Μέρος: Ακολουθία Ακάθιστου Ύμνου	60
Δ΄ Μέρος: Πάσχα	106
Ε΄ Μέρος: Πτυχιακό Ρεσιτάλ.....	131
Επίλογος – Συμπεράσματα	183
Πηγές – Βιβλιογραφία	186

Πρόλογος – Ευχαριστίες

Όλα ξεκίνησαν στον Ιούνιο του 2017. Τον Ιούνιο του 2017, είχα την πρώτη μου επαφή με το πρόγραμμα *Χρυσός Μελωδός 2013*, το πρόγραμμα με το οποίο εκπονήθηκε και υλοποιήθηκε το παρόν project. Ήρθα σε επαφή με το πρόγραμμα, εξαιτίας της συμμετοχής μου στον βυζαντινό χορό *Ευδρομούντες* χοροστατούντος του κ. Γεωργίου Πατρώνα. Η απόφαση για ενασχόληση με το πρόγραμμα, προήλθε από τις ανάγκες του χορού σε μουσικό υλικό το οποίο προοριζόταν είτε για μελέτη, είτε για εξάσκηση η ακόμα και για παρουσίαση σε κοινό μέσω εκδηλώσεων η μέσω της λειτουργικής πράξης.

Σε εκείνη τη χρονική περίοδο, ήμουν διαθέσιμος για να αναλάβω το κομμάτι της καταγραφής αυτού του υλικού και επειδή ανέκαθεν έτρεφα ενδιαφέρον για την τεχνολογία και χρήση υπολογιστικών συστημάτων, δέχτηκα να εξυπηρετώ τις ανάγκες των Ευδρομούντων. Το πρόγραμμα το είχε στην κατοχή του ένα μέλος του χορού και λόγω στρατιωτικών του υποχρεώσεων, δεν ήταν σε θέση να το χρησιμοποιήσει οπότε μου το παραχώρησε για να το χειρίζομαι.

Ξεκίνησα την ενασχόληση μου με το πρόγραμμα, γράφοντας μέρος του ρεπερτορίου για τις εξετάσεις του πτυχίου Βυζαντινής μουσικής που έλαβαν χώρα την 1^η Ιουλίου του 2017 στη Νάουσα. Επειδή όπως προανέφερα, ο λόγος ενασχόλησης μου με το πρόγραμμα, ήταν η καταγραφή μουσικού υλικού για τις ανάγκες του χορού, έπρεπε να εξοικειωθώ με τις λειτουργίες και τις δυνατότητες του προγράμματος. Γι' αυτό λοιπόν, λόγω του άπλετου χρόνου που θα είχα στη διάθεση μου λόγω των διακοπών του Καλοκαιριού, αποφάσισα να ασχοληθώ εκτενώς με το λογισμικό ούτως ώστε να είμαι σε θέση από την αρχή του νέου ακαδημαϊκού έτους να το χειρίζομαι και να είμαι προετοιμασμένος κατάλληλα.

Βρέθηκαν στην κατοχή μου βιβλία με περιεχόμενο Ελληνικά παραδοσιακά τραγούδια καταγραμμένα σε Βυζαντινή μουσική σημειογραφία. Αποφάσισα να τα καταγράψω με τη χρήση του λογισμικού με σκοπό να μελετήσω και να γνωρίσω εκτενέστερα το πρόγραμμα και να κάνω μια «εξάσκηση» μαζί του. Όσο πιο πολλά τραγούδια θα κατέγραφα, τόσο μεγαλύτερο θα ήταν το όφελος για μένα καθώς αρκετά από τα τραγούδια, ζητούσαν κάτι παραπάνω από μία απλή καταγραφή των φθογγόσημων. Κάποια τραγούδια χρησιμοποιούσαν συμπλέγματα φθογγόσημων, κάποια άλλα ζητούσαν τον χωρισμό μέτρων, κάποια άλλα χρησιμοποιούσαν σημεία αλλοιώσεων, κάποια άλλα χρησιμοποιούσαν τη χρήση σημείων υποδιαίρεσης του χρόνου και γενικότερα, κάθε τραγούδι, είχε κάποιες περαιτέρω «απαιτήσεις» από όσα είχα καταγράψει μέχρι εκείνη τη στιγμή.

Η καταγραφή των τραγουδιών και η επαφή με αυτές τις διαφορετικές «περιπτώσεις», με οδήγησαν στην βαθύτερη κατανόηση και γνώση των δυνατοτήτων του προγράμματος και με βοήθησαν να αναπτύξω και να βελτιώσω όλο και περισσότερο τις ικανότητες μου σε ότι συσχετιζόταν με τη χρήση του. Από τη στιγμή που ξεκίνησα τη διαδικασία της καταγραφής μέχρι και το ξεκίνημα του ακαδημαϊκού έτους, είχα καταγράψει περίπου 120 τραγούδια.

Έχοντας λοιπόν 120 τραγούδια καταγεγραμμένα με Βυζαντινή μουσική σημειογραφία στη «φαρέτρα» μου και επειδή το ξεκίνημα του ακαδημαϊκού έτους, σηματοδοτούσε και το ξεκίνημα του τελευταίου έτους των σπουδών μου, άρχισα να σκέφτομαι τον τρόπο με τον οποίο μπορούσα να αξιοποιήσω αυτό το υλικό. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, δεν είχα καταλήξει σε θέμα πτυχιακής εργασίας, καθηγητή οπότε είχα δύο εκκρεμότητες στο μυαλό μου και σε εκείνο το σημείο ξεκίνησε η σκέψη για το αν οι δύο «εκκρεμότητες» μπορούν να συνδυαστούν.

Το ξεκίνημα του νέου έτους, συνδυάστηκε και με ένα νέο ξεκίνημα στην κατεύθυνση Βυζαντινής μουσικής του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (ΜΕΤ) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Έγινε η πρόσληψη τριών νέων καθηγητών ως μελών ΕΕΠ για τις ανάγκες της κατεύθυνσης: Του κ. Βασίλη Βασιλείου, του κ. Γεωργίου Πατρώνα και της κας. Ευαγγελίας Σπυράκου. Ο ερχομός των τριών καθηγητών, άνοιξε νέες προοπτικές σε ότι αφορά τις πτυχιακές εργασίες που εντάσσονταν στο πλαίσιο της Βυζαντινής μουσικής κατεύθυνσης του πανεπιστημίου καθώς προστέθηκαν καινούριες θεματικές γεγονός το οποίο με βοήθησε και στην εκπλήρωση των «εκκρεμοτήτων» που προαναφέρθηκαν. Μέσα στις θεματικές αυτές, εντασσόταν και η θεματική με τίτλο «Βυζαντινή Μουσική Πληροφορική». Μοιραία πέρασε από το μυαλό μου η σκέψη ότι αυτή η θεματική, αποτελούσε τον τρόπο με τον οποίο θα εκπληρωνόταν οι εκκρεμότητες μου. Από τη μία πλευρά έψαχνα μια θεματική για την πτυχιακή που έπρεπε να υλοποιήσω και από την άλλη, είχα το καταγεγραμμένο μουσικό υλικό που έμενε ανεκμετάλλευτο.

Απευθύνθηκα άμεσα στον αναπληρωτή καθηγητή της κατεύθυνσης της Βυζαντινής μουσικής, π. Νεκτάριο Πάρη για να του δηλώσω την πρόθεση μου για ενασχόληση με την προαναφερθείσα θεματική και για το αν αυτή μπορεί να υλοποιηθεί. Μου έδωσε καταφατική απάντηση και με καθοδήγησε στη συνεργασία με τον κ. Βασίλη Βασιλείου ο οποίος εξειδικεύεται (μεταξύ άλλων) και στην πληροφορική και ουσιαστικά «κρυβόταν» πίσω από τη συγκεκριμένη θεματική. Από εκείνη τη χρονική στιγμή και έπειτα, το παρόν project άρχισε να παίρνει «σάρκα και οστά»...

Στο ιστορικό του project, αναφέρονται τα πρόσωπα τα οποία συντέλεσαν στην υλοποίηση του παρόντος project, αξίζει ωστόσο να γίνει ιδιαίτερη μνεία/αναφορά και οι ανάλογες ευχαριστίες. Πρώτα απ' όλα, οφείλω να ευχαριστήσω τον αναπληρωτή καθηγητή της κατεύθυνσης Βυζαντινής μουσικής, π. Νεκτάριο Πάρη ο οποίος έδωσε την έγκριση για την υλοποίηση του παρόντος project χωρίς την οποία, δεν θα διαβάζατε αυτές τις γραμμές κειμένου μέχρι τώρα και το μετέπειτα περιεχόμενο. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Γιώργο Πατρώνα ο οποίος «διαμεσολάβησε» για τη γνωριμία μου με το πρόγραμμα ανοίγοντας μου ουσιαστικά τον δρόμο για το παρόν project όπως επίσης και τον δρόμο για την μετέπειτα πορεία μου στο χώρο όχι μόνο λόγω της καθοδήγησης του για το project αλλά και για την γενικότερη καθοδήγηση που έχω δεχθεί από μέρος του, δίνοντας μου τα απαραίτητα εφόδια. Οι προαναφερθέντες, σαφώς και με οδήγησαν στο μονοπάτι του παρόντος πονήματος, εξίσου σημαντικός όμως είναι και ο άνθρωπος ο οποίος ήταν ο δίαυλος μεταξύ της σκέψης και της αντίστοιχης υλοποίησης της. Ο «δίαυλος» αυτός, είναι ο κ. Βασίλης Βασιλείου ο οποίος εξαιτίας της εξειδίκευσής και της εμπειρίας του στο αντικείμενο που διαπραγματεύεται το παρόν project, βοήθησε ακόμη περισσότερο στην υλοποίηση του, καθοδηγώντας τη θέληση μου και τις ιδέες μου στα κατάλληλα μονοπάτια. Ο συνδυασμός των παραπάνω, οδήγησε στην τελική υλοποίηση και γι' αυτό το λόγο, η ενδιαμέση πορεία από την αρχική σκέψη μέχρι την υλοποιημένη σκέψη, ήταν αρμονική, παραγωγική και τα αποτελέσματα αυτής της πορείας, αντικρίζετε τώρα....

Σε τέτοιου είδους πονήματα, εκτός από τους βασικούς συντελεστές, υπάρχουν και αυτοί που βρίσκονται «πίσω από τις κάμερες», η αλλιώς οι λεγόμενοι «αφανείς ήρωες» οι οποίοι σαφώς και αξίζουν αναφοράς. Θέλω από τα βάθη της καρδιάς μου και της ψυχής μου, να ευχαριστήσω όλα τα πρόσωπα του οικείου μου περιβάλλοντος. Θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, τους φίλους μου, τους συνεργάτες μου για την αγάπη, την ενθάρρυνση, την κατανόηση, την συμπαράσταση και την υπομονή τους καθώς όπως είναι λογικό, τέτοιου είδους πονήματα, απαιτούν θυσίες χρόνου, ενέργειας, διάθεσης στοιχεία τα οποία αφορούν πρωτίστως τον «άμεσα ενδιαφερόμενο», επηρεάζουν όμως και το περιβάλλον του.....

Εισαγωγή

Μέχρι στιγμής, έχει γίνει αναφορά στην ιστορία του project πριν αυτό ακόμα ξεκινήσει. Ο τίτλος του project, είναι *Καταγραφή μουσικού υλικού με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας για τις ανάγκες της κατεύθυνσης Βυζαντινής μουσικής*. Μετά την πρώτη μου επαφή με το πρόγραμμα και με την περαιτέρω ενασχόληση μου με αυτό, αντιλήφθηκα ότι μ' αρέσει η διαδικασία της καταγραφής μουσικού υλικού. Αν σε όλα αυτά προσθέσουμε και την συμπάθεια που τρέφω για τη χρήση τεχνολογικών προϊόντων και τη συμπάθεια που τρέφω στην τεχνολογία γενικότερα, γίνεται αντιληπτός ο λόγος της ενασχόλησης με το συγκεκριμένο project.

Εκτός όμως από τα παραπάνω, αντιλήφθηκα ότι η εξοικείωση και η γνώση ενός προγράμματος αποτύπωσης μουσικού υλικού, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Είναι ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο/προσόν το οποίο κρίνοντας και από την συνεχή εξέλιξη της τεχνολογίας, θα αποκτήσει περισσότερη αναγνώριση, περισσότερες προοπτικές και θα θεωρείται ως βασικό προσόν για έναν δάσκαλο όπως επίσης και για οποιονδήποτε σπουδαστή βυζαντινής μουσικής στο μέλλον.

Το πρόγραμμα αυτό και γενικότερα το οποιοδήποτε πρόγραμμα καταγραφής μουσικής, απευθύνεται στους μελουργούς και συντάκτες Βυζαντινής μουσικής καθώς μπορούν να ψηφιοποιήσουν τυχόν χειρόγραφα τους, υλικό ανέκδοτο το οποίο βρίσκεται στην κατοχή τους και ένα προτέρημα που προκύπτει, είναι η πρακτικότητα. Σκεφτείτε το εξής ενδεχόμενο: Έστω ότι έχετε έναν χώρο ο οποίος είναι ο χώρος στον οποίο εργάζεστε, κάτι σαν γραφείο. Ο χώρος αυτός, είναι γεμάτος από χαρτιά τα οποία μπορεί να περιέχουν χειρόγραφα, να περιέχουν αποσπάσματα από βιβλία και να καταλαμβάνουν σημαντικό όγκο στον χώρο σας. Ψηφιοποιώντας τα, κερδίζετε χώρο. Δεν είναι προτιμότερο το ράφι της βιβλιοθήκης που είναι γεμάτο από φωτοτυπίες, να είναι εκμεταλλεύσιμο για να τοποθετηθούν μερικά βιβλία ακόμα;

Ορμώμενος από την έννοια πρακτικότητα, σκεφτείτε και το εξής ενδεχόμενο: Είστε επικεφαλής ενός αναλογίου και πρέπει να αποφασίσετε ποια μουσικά κείμενα θέλετε να ψάλετε. Δεν είναι πιο

βολικό να φέρετε εκτυπωμένα ΜΟΝΟ τα κείμενα που χρειάζεστε από το να μεταφέρετε ολόκληρα βιβλία για 2-3 σελίδες; Για να μην είναι όμως απλή φωτοτυπία του βιβλίου, μπορείτε να ετοιμάσετε μια μικρή παρτιτούρα η οποία περιέχει όσα χρειάζεστε και θα έχετε το υλικό σας οργανωμένο. Συν τοις άλλοις, μερικά από τα βιβλία Βυζαντινής μουσικής (π.χ Αναστασιματάριο Ιωάννου, Μουσικοί Πανδέκτες των εκδόσεων Ζωή), εξαιτίας των μικρών τους διαστάσεων, τα μουσικά κείμενα είναι πυκνογραμμένα και ενδεχομένως όχι και τόσο ευδιάκριτα. Μια μεταγραφή τους όμως στο πρόγραμμα, μπορεί να αποδειχθεί σωτήρια. Πιο ευδιάκριτα κείμενα, μεγαλύτερο μέγεθος, κατ' επέκταση πρακτικότερο.

Μια πιο βαρύνουσα και ιδιαιτέρως σημαντική συμβολή των προγραμμάτων καταγραφής μουσικού υλικού, είναι στην ψηφιοποίηση υλικού ιδιαιτέρως σημαντικού για την επιστήμη της Βυζαντινής μουσικής. Με τη χρήση τέτοιων προγραμμάτων, μπορεί να διασωθεί ο πλούτος της Βυζαντινής μουσικής παράδοσης. Καλώς η κακώς, τα υπάρχοντα χειρόγραφα ιστορικών ψαλτών της Βυζαντινής τέχνης από την απαρχή της ιστορίας της, μέχρι και τώρα, κάποια στιγμή θα εκλείψουν. Οι νόμοι της φύσης, είναι αμείλικτοι ακόμα και σε αυτό. Η φθορά που προκαλείται στα χειρόγραφα με την πάροδο του χρόνου, κάποια στιγμή θα τα καταστρέψει ολοσχερώς. Η ψηφιοποίηση και καταγραφή του υλικού αυτού με τη χρήση σύγχρονων μέσων, αποδεικνύεται σωτήρια στην προκειμένη περίπτωση. Διασώζεται και διαιωνίζεται ο πολιτιστικός πλούτος της ψαλτικής τέχνης.

Βέβαια, κάποια στιγμή στο μέλλον, οι τρόποι καταγραφής που θεωρούνται στην παρούσα χρονική περίοδο σύγχρονοι, θα θεωρούνται ξεπερασμένοι. Σκοπός όμως, είναι η μετάβαση από κάποιους τρόπους καταγραφής στους επόμενους πιο σύγχρονους, να γίνει όσο πιο ομαλά γίνεται και από κάπου πρέπει να ξεκινήσει. Δεν πρέπει να αφήνουμε τον χρόνο να περνάει περιμένοντας τον υπερόςυγχρονο τρόπο καταγραφής γιατί μέχρι τότε, δεν θα υπάρχει υλικό για καταγραφή.... Επομένως, αν μελλοντικά δοθεί η ευκαιρία να αναγνωριστεί ο πλούτος του υλικού της Βυζαντινής μουσικής παράδοσης, υπάρχουν τα κατάλληλα εργαλεία που θα τον διατηρήσουν.

Α' Μέρος: Περίοδος Χριστουγέννων

Θεολογικό/Υμνολογικό περιεχόμενο εορτής Χριστουγέννων

Μετά την πεπτωκυΐα φύση των Πρωτόπλαστων Αδάμ και Εύας από τον παράδεισο, ο Θεός μέσω της σάρκωσης του, θέλει να δείξει στον άνθρωπο ότι παρόλο που τιμώρησε την φύση από την οποία αυτός προέρχεται, επιθυμεί την σωτηρία του ενώ θα μπορούσε να τον αφήσει άμοιρο των ευθυνών του εφόσον από επιλογή του εξέπεσε από τη Βασιλεία του. Αναδεικνύει ότι είναι μεγαλόψυχος καθώς επιδιώκει να προσελκύσει τον άνθρωπο και πάλι κοντά του, στον κήπο της Εδέμ τον οποίο εγκατέλειψε όταν υπέκυψε στην αμαρτία. Κρίνοντας ότι ήταν αυστηρός στην αντιμετώπιση του απέναντι στους πρωτόπλαστους και δείχνοντας μεταμέλεια, δίνει μια δεύτερη ευκαιρία στον άνθρωπο για να μετανοήσει για το λάθος του και να διεκδικήσει εκ νέου μια θέση *εις την άνω ζωήν*.

Με την μεταμέλεια του, αποδεικνύει στον άνθρωπο ότι παρόλη τη θνητή του φύση, είναι ικανός να επιστρέψει στην επουράνια Βασιλεία αρκεί να επιδεικνύει την ανάλογη επιθυμία και θέληση για να επαναπροσεγγίσει τον Ύψιστο. Ο Θεός μέσω της σαρκώσεως του, καθίσταται πιο προσιτός στον άνθρωπο καθώς η άυλη φύση του, του προκαλεί φόβο και δέος και προκειμένου να χτιστεί η σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ Θεού και ανθρώπου, κρίθηκε απαραίτητο να εξισωθεί η Θεία με την ανθρώπινη φύση.

Η γέννηση του Χριστού, επειδή εξασφάλισε τη σωτηρία του ανθρώπου και τη θέση του στον παράδεισο, *χαράν εμπήνυσε πάση τη οικουμένη*. Αποτελεί το πρότυπο της ενάρετης ζωής η οποία οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια *εις την άνω ζωή*. Ξεδιάλυσε τις όποιες αμφιβολίες για τις προθέσεις του Θεού προς τον άνθρωπο και υπέδειξε στον άνθρωπο το μονοπάτι προς το φως. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο εορτάζεται με τόση λαμπρότητα η μεγάλη αυτή ημέρα για την ορθόδοξη πίστη μας. Ανέτειλε ο Ήλιος της δικαιοσύνης και πλέον ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται το λόγο της ύπαρξης του στη γή. Πλέον είναι σε θέση να αντιληφθεί τη

διαφορά της σκοταδιστικής διάστασης με την φωτεινή και επιλέγει ποια από τις δύο επιθυμεί να ακολουθήσει στην πορεία της ζωής του. Η εορτή των Χριστουγέννων, αποτελεί την απαρχή της πίστης μας η οποία κορυφώνεται την ημέρα του Πάσχα. Χωρίς την Χριστού γέννηση, δεν θα υπήρχε και η Χριστού ανάσταση.

Καλλιτεχνικό γεγονός

Στις 21/12/2017, έλαβε χώρα στη **Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Θεσσαλονίκης (Λ.Α.Φ.Θ)** μια Χριστουγεννιάτικη εκδήλωση φιλανθρωπικού χαρακτήρα υπό την αιγίδα του **Ερυθρού Σταυρού Θεσσαλονίκης** και του **Ιερού Ναού Αγίου Θεράποντα** που βρίσκεται στην Κάτω Τούμπα Θεσσαλονίκης, η οποία είχε ως σκοπό τη συγκέντρωση τροφίμων για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Το μουσικό πρόγραμμα της εκδήλωσης, περιελάμβανε εκκλησιαστικούς ύμνους και κάλαντα του Δωδεκαημέρου. Στο καλλιτεχνικό μέρος της εκδήλωσης, έγινε σύμπραξη του Καλλιτεχνικού Εργαστηρίου του Αγίου Θεράποντα με το **Εργαστήριο Εκκλησιαστικής Μουσικής Θεσσαλονίκης (Ε.Ε.Μ.Θ)**. Η ερμηνεία και εκτέλεση των εκκλησιαστικών ύμνων έγινε από το **Ε.Ε.Μ.Θ.** χοροστατούντος του **Βασιλείου Βασιλείου** πρωτοψάλτη του **Ιερού Ναού Αγίων Αναργύρων Ακροπόλεως Θεσσαλονίκης** μέλος ΕΕΠ ΠΑΜΑΚ και από τον Βυζαντινό Χορό **Ευδρομούντες** χοροστατούντος του **Γεωργίου Α. Πατρώνα** πρωτοψάλτου του Ιερού Ναού Αγίου Θεράποντα Θεσσαλονίκης μέλος ΕΕΠ ΠΑΜΑΚ. Τους δύο χοράρχες, πλαισίωσαν φοιτητές του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης καθώς επίσης και άτομα από τα οποία πλαισιώνουν αμφότερους τους χορούς επί μονίμου βάσεως για τις Εκκλησιαστικές λειτουργικές ανάγκες των Ιερών Ναών στους οποίους ψάλλουν οι προαναφερθέντες χοράρχες.

Μορφολογικά/Τροπικά Σχόλια Ρεπερτορίου

Το ρεπερτόριο της εκδήλωσης, αποτελείται από τα μέλη τα οποία ερμηνεύονται σε όλη την ακολουθία της εορτής των Χριστουγέννων (Εσπερινός, Όρθρος, Λειτουργία), τηρώντας την σειρά την οποία επιτάσσει το *Τυπικό*.¹ Το ρεπερτόριο, έχει ως αφετηρία τα *Ιδιόμελα*² τα οποία, ψάλλονται στην ακολουθία του Εσπερινού των Χριστουγέννων.

Το Ιδιόμελο «*Τί σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ...*», όπως και το Ιδιόμελο «*Εξεπλήττετο ο Ηρώδης...*», ανήκει στην κατηγορία των *Στιχηρών Ιδιόμελων* της εορτής των Χριστουγέννων με τη διαφορά ότι το πρώτο, ψάλλεται σε Δεύτερο ήχο (Β΄ Ήχος) ο οποίος, ανήκει στο *Μαλακό Χρωματικό Γένος*.

Το ιδιόμελο «*Εξεπλήττετο ο Ηρώδης...*», είναι μελοποιηθέν υπο **Αλεξάνδρου Βυζαντίου**. Ο **Αλέξανδρος Βυζάντιος**, αποτέλεσε μια από τις σπουδαιότερες φυσιογνωμίες που έχουν διδάξει στη *Θεολογική Σχολή της Χάλκης*. Επίσης, έχει διδάξει και στην εκκλησιαστική μουσική σχολή του «*εν Κωνσταντινουπόλει Ελληνικού Μουσικού Συλλόγου*». Έχει πραγματοποιήσει ειδικές μελέτες σχετικές με τον μουσικό ρυθμό και τις *χρονικές αγωγές* τις οποίες παρουσίασε στον *Ελληνικό Μουσικό Σύλλογο* το 1881. Ένα από τα σημαντικότερα έργα του **Αλεξάνδρου Βυζαντίου**, αποτελεί το *Μουσικόν Δωδεκαήμερον* το οποίο περιέχει την ακολουθία του Δωδεκαημέρου και από το οποίο και αντλήθηκε το ιδιόμελο «*Εξεπλήττετο ο Ηρώδης...*».³

¹ Τυπικό: «Τυπικό της Εκκλησίας ή Εκκλησιαστικό Τυπικό ή Λειτουργικό Τυπικό, είναι το σύνολο των οδηγιών και διατάξεων για το πώς και πότε πρέπει να τελούνται οι ακολουθίες της Εκκλησίας». Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 24.

² Ιδιόμελα: «το μονόστροφο τροπάριο που έχει πρωτότυπο μέλος, μέλος που χρησιμοποιείται μόνο για την ψαλμώδηση του συγκεκριμένου ύμνου. Δεν ακολουθεί μια συγκεκριμένη μελωδία όπως πολλοί ύμνοι της Βυζαντινής Υμνογραφίας (π.χ Προσόμοια)». Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 11-12.

³ Γεώργιος Παπαδόπουλος, *Συμβολαί εις την ιστορίαν της παρ' ημίν εκκλησιαστικής μουσικής : Και οι από των αποστολικών χρόνων άχρι των ημερών ημών ακμάσαντες επιφανέστεροι μελωδοί, υμνογράφοι, μουσικοί και μουσικολόγοι* (Αθήνα: Τυπογραφείο και Βιβλιοποιείον Κουτσουλίνου και Αθανασιάδου, 1890), 460-461

Ἦχος Γα

ξε πλητ τε το ο ο ο ο Η ρω ω ω ω

δη ης ο ρων των Μα α γων τη ην ευ σε βει α

αν και τω θυ μω ω νι ι κω με ε νος του ε ε

ε ε ε τους η κρι βο λο ο γη η το ο

δι α στη μα α μη τε ρες η τε ε κνου ου ουν

το ο και η α ω ω ρος η λι κι α α των

βρε ε ε φω ων πι ι κρωσ κα α τε θε ε ρι ζε ε

το ο μα ζοι ε ξη ραι αι νο ον το ο ο ο και αι

πο ροι οι γα λα α κτο ο ο ος συ υ νε ε στε ε ε

ε λο ο ον το με ε ε ε γα η η ην το δει νο ον
 π διο ευ σε βω ως πι ι στοι οι συ υ νελ
 θο ο ον τε ες προ σκυ νη σω ω μεν του ου
 Χρι ι στου ου τη ην Γε ε ε εν νη η η σιν

Το *Ιδιόμελο* της Θ΄ Ώρας⁴ «*Εξεπλήττετο ο Ηρώδης...*», ανήκει στο *Στιχηραρικό* είδος μελουργίας⁵, ψάλλεται σε Βαρύ *Εναρμόνιο* ήχο ο οποίος έχει βάση τον φθόγγο Γα (Ηχος πλάγιος του Τρίτου εκ του Γα). Το κείμενο, εκτός από το **σκληρό διατονικό γένος**, κάνει μεταβάσεις στο σκληρό **Χρωματικό γένος** καθώς επίσης και στο **μαλακό διατονικό γένος**⁶.

⁴ Θ΄ Ώρα: Σύμφωνα με τις Ευαγγελικές διηγήσεις, την Θ΄ Ώρα, επήλθε ο θάνατος του Ιησού οπότε και το περιεχόμενο της, σχετίζεται με το γεγονός. Είναι μια σύντομη ακολουθία η οποία ονομάζεται έτσι επειδή τελείται την Θ΄ Ώρα της ημέρας κατά το Ρωμαϊκό ωρολόγιο. Η ακολουθία αυτή, τελείται λίγο πριν τον εσπερινό και αποτελεί την τελευταία ακολουθία της ημέρας. Η Θ΄ Ώρα των Χριστουγέννων, διαφοροποιείται νοηματικά από την «κλασική» Θ΄ Ώρα καθώς, εντάσσεται στις ακολουθίες των Μεγάλων Ωρών οι εκ των οποίων, η μία, είναι η ακολουθία των Ωρών της Παραμονής των Χριστουγέννων. Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 27.

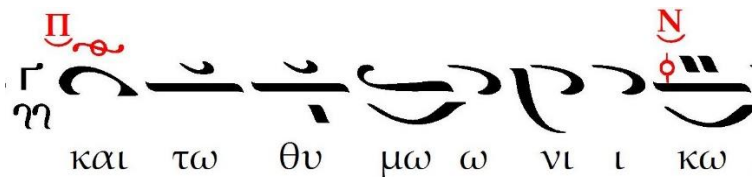
⁵ Τα εκκλησιαστικά μέλη, χωρίζονται σε τρία είδη με βάση τη χρονική τους διάρκεια: Τα *σύντομα* μέλη, ονομάζονται **Ειρμολογικά**, τα *αργοσύντομα* μέλη, ονομάζονται **Στιχηραρικά** και τα *αργά* μέλη, ονομάζονται **Παπαδικά**. [Ιωάννης Κ. Παπαχρόνης, *Τα Πρώτα Μαθήματα Βυζαντινής Μουσικής*, Τεύχος Α', (Κατερίνη: Εκδόσεις Επέκταση, 2002.), 130]

⁶ Το **Μαλακό Διατονικό γένος**, ονομάζεται καθ'αυτόν τον τρόπο καθώς, χρησιμοποιούνται και οι τρεις φυσικοί τόνοι (**Μείζων, Ελάσσων** και ο **Ελάχιστος**) και η κίνηση από τόνο σε τόνο, γίνεται μαλακά και ομαλά. Στο **Σκληρό Διατονικό γένος**, χρησιμοποιούνται **Μείζονες** τόνοι και **ημίτονα** με μόνιμη

Ως ήχος που ανήκει στο **σκληρό διατονικό γένος**, ο ήχος Ήχος πλάγιος του Τρίτου εκ του Γα, θέλει την 3^η και την 7^η βαθμίδα του, μόνιμα αλλοιωμένη και στην παρακάτω εικόνα, βλέπουμε την 3^η βαθμίδα της κλίμακας, τον φθόγγο Ζω, να ερμηνεύεται μόνιμα χαμηλωμένος λόγω της φθοράς η οποία τίθεται στον φθόγγο όπως φαίνεται στην εικόνα:

Στο τρίτο σύστημα του κειμένου και πιο συγκεκριμένα στη φράση «και τω θυμωνικώ»..., έχουμε μια μετάβαση στο **σκληρό χρωματικό γένος** η οποία επιτυγχάνεται με την φθορά του σκληρού χρωματικού γένους η οποία τίθεται στον φθόγγο Πα (συλλαβή «και») και στη συνέχεια με τη διατονική φθορά του φθόγγου Γα, έχουμε τη λύση της μετάβασης.

Στη συνέχεια, το μέλος κινείται στο **μαλακό διατονικό γένος** από το σημείο όπου έχει τεθεί η διατονική φθορά του φθόγγου Γα (η οποία είχε λύσει προηγουμένως τη μεταβολή στο **σκληρό χρωματικό γένος**) κάτι το οποίο επαληθεύεται από τη διατονική φθορά του φθόγγου Κε που συναντούμε στην πορεία και απλά, παρατείνει την παραμονή στο **μαλακό διατονικό γένος**.

αλλοίωση της 3^{ης} και της 7^{ης} βαθμίδας της κλίμακας και επειδή η μετάβαση από φωνή σε φωνή, γίνεται απότομα και σκληρά σε αντίθεση με το **Μαλακό Διατονικό γένος**. [Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνου, *Θεωρία και Πράξη της Εκκλησιαστικής Μουσικής* (Αθήνα: 2003), 76]

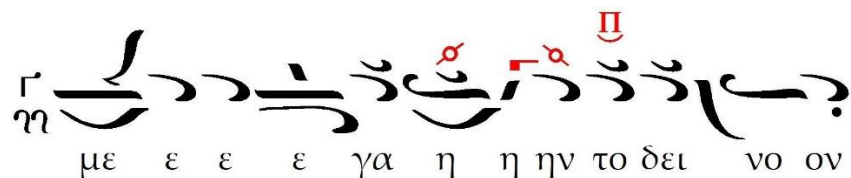
Στη συνέχεια, τίθεται η φθορά του **Σκληρού Χρωματικού Γένους** στον φθόγγο Δι (συλλαβή «πι») και ουσιαστικά, μεταβαίνουμε στον Πλάγιο του Δευτέρου ήχο ο οποίος, ψάλλεται στην *τριφωνία*⁷ του δηλαδή στην ουσία, θέλει το τετράχορδο του σκληρού χρωματικού γένους να έχει ως βάση τον φθόγγο Δι. Στη συνέχεια, μέσω της σκληρής χρωματικής που τίθεται στον φθόγγο Δι (συλλαβή «τε»), αναιρείται η τριφωνία και το τετράχορδο πλέον, έχει ως βάση τον φθόγγο Πα.

Κατόπιν, το μέλος επανέρχεται στο **σκληρό διατονικό γένος** καθώς και πάλι, βλέπουμε την μόνιμα αλλοιωμένη Τρίτη βαθμίδα του ήχου, τον φθόγγο Ζω (συλλαβή «ζοι») και αμέσως μετά, μεταβαίνει στο **μαλακό διατονικό γένος** μέσω της φθοράς του φθόγγου Κε του Διατονικού γένους η οποία και τίθεται στον Φθόγγο Κε (συλλαβή «ραι»).

Το μέλος από εκείνο το σημείο και έπειτα, κινείται στο **μαλακό διατονικό γένος** εκτός από μια μικρή μουσική φράση στην οποία υπάρχει μια μετάβαση στο **σκληρό χρωματικό γένος** η οποία διαρκεί ελάχιστα και επιστρέφουμε στο **σκληρό διατονικό γένος** όπου και καταλήγει το μέλος.

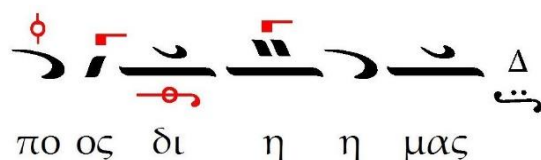
⁷ Όταν η μελωδία ενός πλάγιου ήχου, καταλήγει τρεις φωνές πάνω από τη βάση του, τότε λέμε ότι ο ήχος τριφωνεί [Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνου, *Θεωρία και Πράξη της Εκκλησιαστικής Μουσικής* (Αθήνα: 2003), 74]

Ἦχος Δι'

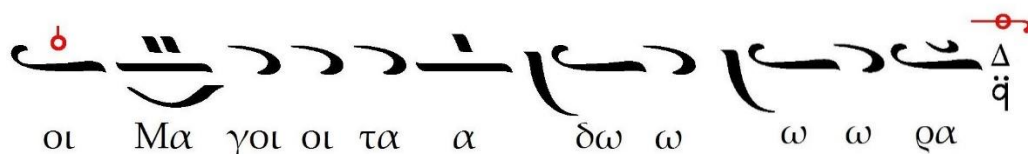
Ἰ σοι προ σε νεγ κωμεν Χρι στε ο τι ω φθης ε πι
γης ως α αν θρω πο ος δι η η μας ε κα στον
γαρ των υ πο σου γε νο με των κτι σμα των την ευ χα
ρι στι αν σοι οι οι προ ο σα α α γει οι Αγ
γε λοι οι οι τον υ υ μνον οι ου ρα νοι τον
α α α στε ε ε ρα οι Μα γοι οι τα α δω ω
ω ω ρα οι ποι με ε νε ε ες το ο θαν μα η
γη η η το ο σπη λαι αι ο ον η ε ρη η η
μο ο ος την φα α την η μει ει εις δε μη τε
ρα α α Παρ θε ε ε ε ε νο ον ο προ αι ω
νων Θε ος ε λε ε η η σο ο ον η η η η
μας

Το Ιδιόμελο «*Τί σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ...*», όπως και το Ιδιόμελο «*Εξεπλήττετο ο Ηρώδης...*», ανήκει στο Στιχηραρικό είδος μελουργίας με τη μόνη διαφορά ότι το «*Τί σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ...*», ψάλλεται σε Δεύτερο ήχο (Β' Ήχος) αντί σε ήχο Βαρύ διατονικό εκ του Γα που ψάλλεται το «*Εξεπλήττετο ο Ηρώδης...*». Το μέλος, κινείται κατά κύριο λόγο στο **μαλακό χρωματικό γένος** αλλά έχει αρκετές εναλλαγές μεταξύ **μαλακού χρωματικού γένους** και **σκληρού χρωματικού γένους** όπως επίσης και κάποιες ενδιάμεσες μεταβάσεις σε **διατονικό γένος**.

Στο 2^ο σύστημα, υπάρχει μια μετάβαση από το μαλακό χρωματικό γένος, στο μαλακό διατονικό γένος η οποία είναι σύντομη και επιτυγχάνεται ως εξής: Στον φθόγγο Γα (συλλαβή «πο»), τίθεται η διατονική φθορά του φθόγγου Γα και μεταβαίνουμε στο **μαλακό διατονικό Γένος**. Το μέλος επανέρχεται στο μαλακό χρωματικό γένος μέσω της φθοράς των φθόγγων Βου, Δι, Ζω του μαλακού χρωματικού γένους η οποία τίθεται στον φθόγγο Βου.

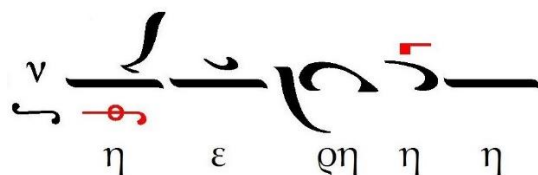
Το μέλος, κινείται στο μαλακό χρωματικό γένος μέχρι το 6^ο σύστημα, όπου υπάρχει μετάβαση στο μαλακό διατονικό Γένος. Στον φθόγγο Κε (συλλαβή «οι»), τίθεται η φθορά του φθόγγου Κε του διατονικού γένους και στη συνέχεια, στη διατονική μαρτυρία του Δι, τίθεται η φθορά του φθόγγου Δι του μαλακού χρωματικού γένους στο οποίο και επιστρέφουμε.

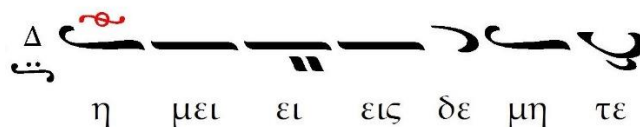
Από τη μαρτυρία του Δι που φαίνεται στην παραπάνω εικόνα και έπειτα, το μέλος κινείται στο μαλακό χρωματικό γένος μέχρι που τίθεται η φθορά των φθόγγων Πα, Γα, Κε, Νη του **σκληρού χρωματικού γένους** στον φθόγγο Γα (συλλαβή «ες») στο οποίο και μεταβαίνει το μέλος.

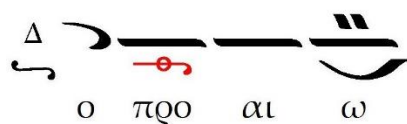
Το μέλος επιστρέφει στο μαλακό χρωματικό γένος με την φθορά του μαλακού χρωματικού γένους των φθόγγων Βου, Δι, Ζω' η οποία και τίθεται στον φθόγγο Δι (συλλαβή «η»).

Κατόπιν, το μέλος μεταβαίνει ξανά στο σκληρό χρωματικό γένος μέσω της φθοράς του σκληρού χρωματικού γένους των φθόγγων Βου, Δι, Ζω' η οποία τίθεται στον φθόγγο Δι (συλλαβή «η») όπου στην ουσία, χρησιμοποιείται το τετράχορδο του σκληρού χρωματικού γένους με βάση τον φθόγγο Δι δηλαδή, το τετράχορδο έχει ως βάση την τριφωνία του πλαγίου του Δευτέρου ήχου.

Μετά το παραπάνω σημείο, υπάρχει επιστροφή στο μαλακό χρωματικό γένος στο οποίο καταλήγει το μέλος η οποία επιτυγχάνεται μέσω της φθοράς του μαλακού χρωματικού γένους των φθόγγων Βου, Δι, Ζω' η οποία τίθεται στον φθόγγο Δι (συλλαβή «προ»).

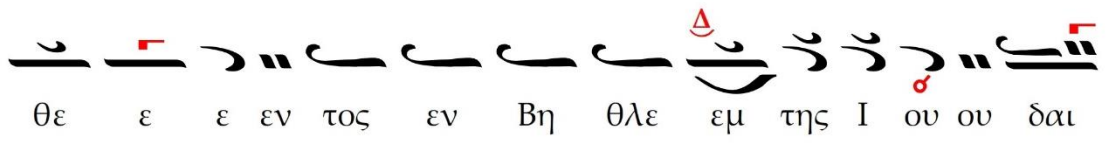

Τα στιχηρά Ιδιόμελα του Εσπερινού, ολοκληρώνονται με το Ιδιόμελο «Τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ γεννηθέντος....» το οποίο, ψάλλεται σε Τρίτο ήχο εκ του Πα δηλαδή σε ήχο **Μέσο Τρίτο**⁸. Το μέλος, σε όλη την έκταση του, κινείται στο σκληρό διατονικό γένος με ενδιάμεσες στάσεις στην υποφωνία (φθόγγος Νη) ,στη βάση (φθόγγος Πα), στην τριφωνία (φθόγγος Δι) και στην τετραφωνία του ήχου (φθόγγος Κε).

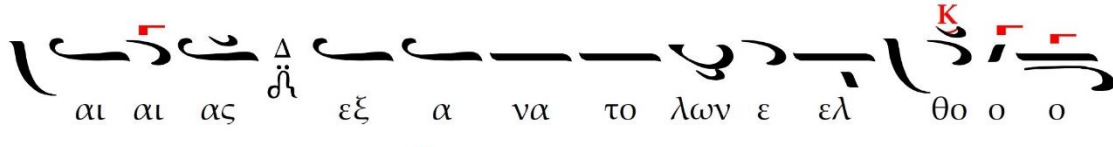
Ἦχος ἰγ᾽ Γα

 ου Κυ ρι ου Ι η σου ου ου γε εν νη

 θε ε ε εν τος εν Βη θλε εμ της Ι ου ου δαι

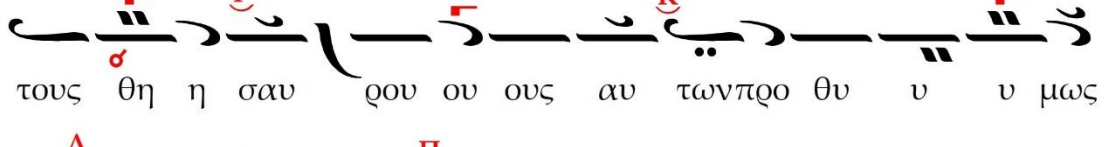
 αι αι ας εξ α να το λων ε ελ θο ο ο

 ον τε ες Μα α γοι οι προσε ε κυ υ υ νη η η η

 σα αν Θε ο ον ε ε να αν θρω πησαν τα α και

 τους θη η σαν ρου ου ους αυ των προ θυ υ υ μως

 α νοι οι ξα αν τε ες δω ρα α τι ι μι ι α προ ο

⁸ Όταν ένας κύριος ήχος, καταλήγει μελωδικά δύο φωνές κάτω από τη βάση του, τότε λέμε ότι «μεσάζει» και τότε ο ήχος, ονομάζεται **Μέσος**. [Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνου, *Θεωρία και Πράξη της Εκκλησιαστικής Μουσικής* (Αθήνα: 2003), 74].

 σφε ε ε ρο ο ο ον τε ες δο ο κι ι μο

 ον χρου υ σον ω ως Βα σι ι λει ει ει τω ων

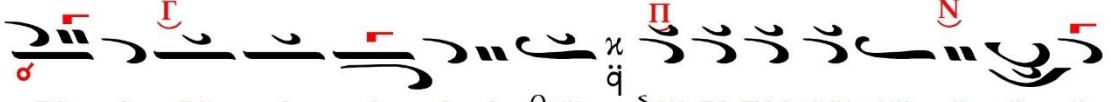
 αι αι αι ω ω ω ω ω νων ως τρι η με ε ρω

 ω δε νε ε κρω ω σμυ υ υ υρ να α α τω ω

 α α θα να α α α τω ω πα α α αν

 τα α τα ε ε ε ε θνη δευ τε προσκυ νη η η η

 σω ω ω ω μεν τω τε χθε ε ε εν τι σω

 ω σαι τας ψυ χα ας η η μω ω ω ων

Μετά την *Μικρά Είσοδο*⁹, την *Επιλύχνιο Ευχαριστία*¹⁰ και τα *Αναγνώσματα*¹¹ **Μετά της Α' Γενέσεως τὸ Ἀνάγνωσμα (Κεφ. 1, 1-13)**, των **Β' Ἀριθμῶν τὸ Ἀνάγνωσμα (Κεφ. 24, 2-3, 5-9, 17-18)** και της **Γ' Προφητείας Μιχαίου τὸ Ἀνάγνωσμα**¹², ψάλλεται το τροπάριο «*Λαθῶν ἐτέχθης...*». Το τροπάριο, ψάλλεται σε *Τετράφωνο Πλάγιο του Δευτέρου ἦχο*¹³. Με την ολοκλήρωση του τροπαρίου, απαγγέλεται ο στίχος α' «Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις...» από τον Δεξιό χορό και στη συνέχεια ψάλλεται η φράση «Καὶ Μάγους σοι προσήνεγκεν, ἐν πίστει προσκυνοῦντάς σε· μεθ' ὧν ἐλέησον ἡμᾶς.», δηλαδή, η τελευταία φράση του τροπαρίου. Τον επόμενο στίχο, τον στίχο β' «Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ...», τον απαγγέλει ο Αριστερός χορός ο οποίος και ψάλλει τη φράση «Καὶ Μάγους σοι προσήνεγκεν, ἐν πίστει προσκυνοῦντάς σε· μεθ' ὧν ἐλέησον ἡμᾶς.». Οι στίχοι, ψάλλονται αντιφωνικά¹⁴, μέχρι να ειπωθούν ὅλοι οι εναπομείναντες στίχοι. Ολοκληρώνοντας τους στίχους, ψάλλεται το τροπάριο «*Λαθῶν ἐτέχθης...*» σε αργό μέλος.

⁹ Κατά τη διάρκεια της Μικρᾶς Είσοδου, το Ευαγγέλιο, μεταφέρεται περιμετρικά εντός του Ναοῦ μέχρι να εισέλθει από το ἅγιο βῆμα και να τοποθετηθεῖ πάνω στην Ἁγία Τράπεζα. Η είσοδος του Ευαγγελίου από το ἅγιο βῆμα, συμβολίζει την είσοδο του Χριστοῦ στον κόσμο. [<https://www.dogma.gr/diafora/ti-einai-mikri-eisodos-stin-theia-leitourgia/73190/> (Ἡμ. Πρόσβασης 17/11/2018)]

¹⁰ **Επιλύχνιος Ευχαριστία:** *Φως ἱλαρόν ἁγίας δόξης Αθανάτου Πατρός, ουρανοῦ, ἁγίου, μάκαρος, Ἰησοῦ Χριστέ, Ελθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν, ἰδόντες φως εσπερινόν, υμνοῦμεν Πατέρα, Υἱόν και Ἅγιον Πνεῦμα, Θεόν. Ἄξιόν Σε ἐν πάσι καιροῖς υμνεῖσθαι φωναῖς αἰσίσαις Γιέ Θεοῦ, ζῶν ὁ διδούς• διό ο κόσμος Σε δοξάζει».*

¹¹ **Αναγνώσματα:** Τα αποσπάσματα από τα βιβλία της *Ἁγίας Γραφῆς* (Αποστολικά Αναγνώσματα, Περικοπές Ευαγγελίου κ.α) τα οποία διαβάζονται κατά τη διάρκεια της εκάστοτε λειτουργικῆς πράξης.

¹² Τα αναγνώσματα ὅπως υποδεικνύονται στον παρακάτω σύνδεσμο: <http://glt.goarch.org/texts/Dec/Dec25.html>

¹³ Κανονικά, ο Τετράφωνος Πλάγιος του Δευτέρου ἦχος, ἔχει ως βάση τον φθόγγο Κε, ὅπως υποδεικνύει και η ονομασία του. Στην αρκτική μαρτυρία του μέλους, βλέπουμε ὅτι εκτός από τὴν φθορά του Σκληροῦ Χρωματικοῦ Γένους, υπάρχει και η φθορά του Μαλακοῦ Χρωματικοῦ Γένους. Η φθορά του Μαλακοῦ Χρωματικοῦ Γένους, ΔΕΝ τίθεται γιατί ἔχει ως σκοπὸ να ἀλλάξει τα διαστήματα του ἦχου (δηλαδή από τα διαστήματα του Σκληροῦ Χρωματικοῦ Γένους να χρησιμοποιήσουμε τα αντίστοιχα διαστήματα του Μαλακοῦ Χρωματικοῦ) ἀλλὰ για να δείξει ὅτι ο ἦχος εἶναι ψηλός (ἔχει ψηλὰ τὴν βάση του) και τὸ ὅτι θα κινεῖται προς τὴν μεσότητα η στην πλαγιότητα του. Στα εἰρμολογικά μέλη, συνηθίζεται να χρησιμοποιεῖται ο Τετράφωνος Πλάγιος Δεύτερος ἦχος εκ του Δι. [Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνου, *Θεωρία και Πράξη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς* (Ἀθήνα: 2003), 199-200].

¹⁴ Ὄταν υπάρχει ἐναλλαγή τῆς ψαλμωδίας μεταξύ Δεξιῦ και Αριστεροῦ Χοροῦ, τότε, λέμε ὅτι οἱ χοροὶ ψάλλουν *Ἀντιφωνικά*.

Ἦχος λ̣ ⲙ̣ ἐκ τοῦ Δι̇

Δόξα... Καὶ νῦν...

α θων ε τε εκ της υ πο το Σπη

λαι ον αλλ ου ρα νος Σε πα σιν εκη ρου ξεν

ωσπερ στο μα τον α στε ρα προ βαλ λο μενος Σω τηρ

και Μα γους Σοι προ ση νε γκεν εν πι στει προσκυνουν

τας σε μεθ' ων ε λε η σον η μα ας

Στίχος α'. Οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἀγίοις· ἀγαπᾷ Κύριος τὰς πύλας Συών, ὑπὲρ πάντα τὰ σκινώματα Ἰακώβ.

Καὶ Μα γους Σοι προ ση νε γκεν εν πι στει προ

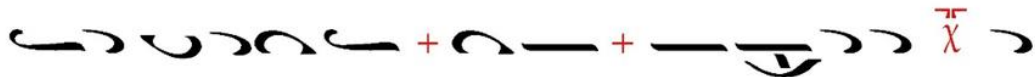
σκυνουν τας Σε μεθ' ων ε λε η σον η μα

ας

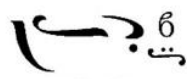
Στίχος β'. Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περι σοῦ, ἡ Πόλις τοῦ Θεοῦ· μνησθήσομαι Ῥαὰβ καὶ Βαβυλῶνος, τοῖς γινώσκουσί με.

 Καὶ Μα γους Σοι προ ση νεγ κεν εν πι στει

 προσκυ νουν τας Σε μεθ' ων ε λε η σον η

 μα ας

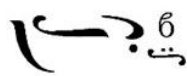
Στίχος γ'. Καὶ ἰδοὺ ἀλλόφυλοι, καὶ Τύρος, καὶ λαὸς τῶν Λιθιόπων.

 Καὶ Μα γους Σοι προ ση νεγ κεν εν πι στει

 προσκυ νουν τας Σε μεθ' ων ε λε η σον η

 μα ας

Στίχος δ'. Οὗτοι ἐγεννήθησαν ἐκεῖ, Μήτηρ Σιών, ἐρεῖ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτήν ὁ Ὑψιστος.

 Καὶ Μα γους Σοι προ ση νεγ κεν εν πι στει προ

 σκυ νουν τας Σε μεθ' ων ε λε η σον η μα

 ας

Δόξα, και νυν.
Τροπάριον τῆς προφητείας. Στάσις Α'. Ἀργόν. Ἡμέτερον.

Ἦχος Πά

α θων ε τε ε χθης υ πο ο το σπηλαι
ο ον αλ λα ρα α νος σε πα σιν ε ε κη η ρυ
υ ξεν ωσ περ στο μα τον α α στε ε ρα προ
βαλ λο ο με νος Σω τηρ και Μα γας σοι προ ο ση
νε γκεν εν πι στει προσκυ υ υ νσ ς ντα ας σε
με θων ε λε ε η σον η η η μα α ας

Μετά την ολοκλήρωση του Εσπερινού της εορτής των Χριστουγέννων, μεταβαίνουμε στον Όρθρο της εορτής. Μετά την τυπική διάταξη του όρθρου¹⁵, ψάλλονται τα καθίσματα¹⁶. Τα Καθίσματα των Χριστουγέννων

¹⁵ Το τυπικό της κάθε ημέρας, καθορίζεται μεν από το περιεχόμενο της αλλά εκτός αυτού, το τυπικό έχει μια βασική διάταξη η οποία τηρείται συνεχώς. Αυτή η διάταξη, ονομάζεται *τυπική διάταξη*.

¹⁶ Τα *Καθίσματα* είναι τροπάρια τα οποία έχουν ως περιεχόμενο τους στο ποιητικό τους κείμενο, το περιεχόμενο της εορτής. Ονομάζονται *Καθίσματα* επειδή κατά τη διάρκεια τους, οι πιστοί είναι καθισμένοι. Νεκτάριος Πάρης, «Χοροστασία II» (Σημειώσεις Μαθήματος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας,

«Δεῦτε ἴδωμεν πιστοί...», «Τὶ θαυμάζεις Μαριάμ...», ἔχουν ως πρότυπο κάθισμα το «Κατεπλάγη Ἰωσήφ...» δηλαδή, τα πρώτα δύο καθίσματα, ψάλλονται με τον ίδιο ακριβῶς τρόπο ὅπως το κάθισμα-πρότυπο ακολουθώντας τις μελωδικές γραμμές τις οποίες αυτό «επιβάλλει». Στην ουσία, γίνεται προσαρμογὴ του ποιητικού κειμένου πάνω στο μουσικὸ κείμενο του προτύπου. Ὅπως και το «Κατεπλάγη Ἰωσήφ...», ἔτσι και τα δύο καθίσματα των Χριστουγέννων, ψάλλονται σε Ἦχο Τέταρτο Σκληρὸ Χρωματικὸ (Νενανῶ)¹⁷ ο οποίος ἔχει ως βάση το Δι.

Κάθισμα Χριστουγέννων

Ἦχος $\frac{\Delta}{\sigma}$ Δι

ευ τε ι δω με εν πι στοι που ε γεν νη θη ο Χρι
 στος α κο λου θη η σω με εν λοι πον εν θα ο
 δευ ει ο ασ τηρ με τα των Μα γων Α να το λης
 τον Βα α σι λε ε ε ω ων Αγ γε λοι οι υμ νου

2018), 16. Σε αντίθεση με τα *Ιδιόμελα*, τα *Καθίσματα* ἔχουν ως πρότυπο ερμηνείας μουσικὸ κείμενο κάποια ἄλλα *Καθίσματα*. Είναι κάτι ἀντίστοιχο με τα *Προσόμια*.

¹⁷ Ἦχος Τέταρτος Σκληρὸς Χρωματικὸς (Νενανῶ)¹⁷, είναι κυρίως ἦχος της Παπαδικῆς ἀλλὰ μπορεῖ να χαρακτηριστεῖ ως ἕνας «ανεξάρτητος» ἦχος (Τέταρτος Νενανῶ) ὅπως ἐπίσης και ως *Τρίφωνος Πλάγιος Δεύτερος*. [Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνου, *Θεωρία και Πράξη της Εκκλησιαστικῆς Μουσικῆς* (Αθήνα: 2003), 209-210].

σιν α κα τα πα αυ στως ε κει Ποι με ε νες α α

γραυ λου ου ου σιν ω δην ε πα α ξι ι ον Δο ξα

εν υ ψι στοις λε ε γο ον τες τω ση με ρον εν

σπη λαι ω ω τεχ θε ε ε εν τι ι εκ της Παρ

θε ε ε ε νου και Θε ο το ο ο κου εν Βη θλε

εμ της Ι ου δαι αι αι αι αι ας

Π
Τ ι θαν μα ζεις Μα α ρι αμ Τι εκ θαμ βεισαι

τω εν σοι ο τι α χρο νο ον υι ον χρο νω ε

γεν νη σα φη σι του τι κτο με νου την συλ λη ψιν

μη δι δα χθει ει ει σα α νανδρος ει μι και πως τε

ε ξω υι ον α σπορον γο νη ην τις ε ω ω ρα

μη δι δα χθει ει ει σα α νανδρος ει μι και πως τε

ε ξω υι ον α σπορον γο νη ην τις ε ω ω ρα

Π
κε ο που Θε ος δε βου λε ε ται νι κα α α

ται φυ σε ως τα ξι ις ως γε γρα α πται Χρι

Δ
στο ος ε τε ε ε χθη εκ τη ης Παρ θε ε ε νου

Π
εν Βη θλε εμ της Ι ι ου δαι αι αι αι ας

Ακολουθεί ο Κανόνας¹⁸ των Χριστουγέννων. Στη συναυλία, ερμηνεύθηκαν οι Αργές Καταβασίες του Κανόνα των Χριστουγέννων από το *Ειρμολόγιο* του **Ιωάννου Πρωτοψάλτου** όπως θα ψαλλόταν κατά τη διάρκεια της λειτουργικής πράξης, δηλαδή, ψάλλθηκαν αντιφωνικά με τον κάθε Βυζαντινό Χορό να ερμηνεύει από μία ωδή. Στην ενάτη (Θ') ωδή, προστέθηκε και η ενάτη Ωδή από τον Ιαμβικό Κανόνα των Χριστουγέννων του Ιωάννου Μοναχού του Δαμασκηνού σε στίχους Ήρωελεγείου. Ο Κανόνας του Ειρμού, αποτελεί δημιούργημα του κυρίου Κοσμά, επισκόπου Μαΐουμά¹⁹. Και οι δύο Κανόνες, ψάλλονται σε Πρώτο (Α') Ήχο. Από μελωδικής άποψης, ο κανόνας, κινείται στην βάση του ήχου (Πα), στην μεσότητα του ήχου (ζω), στην τριφωνία του ήχου (Δι), στην τετραφωνία του ήχου (Κε) όπως επίσης και στην επταφωνία του ήχου (Πα').

Ο **Ιωάννης Πρωτοψάλτης** (γνωστός και ως **Ιωάννης Βυζάντιος**), αποτελεί μια από τις πιο εμβληματικές μορφές της ιστορίας της Βυζαντινής Μουσικής η οποία είναι εξίσου σημαντική και στη σύγχρονη εποχή. Το εκδοτικό του έργο, είναι διαχρονικό και αξιοποιήσιμο ακόμα και στις μέρες μας, γεγονός που αναδεικνύει την διαχρονική αξία του. Δείγματα της παρακαταθήκης του έργου του, είναι το *Αναστασιματάριο Ιωάννου*, το *Ειρμολόγιο* του **Πέτρου Πελοποννησίου** με εξηγηματική γραφή Ιωάννου και γι' αυτό έχει καθιερωθεί η ονομασία του έργου, *Ειρμολόγιο Ιωάννου* όπως επίσης και τη συλλογή *Μουσικός Πανδέκτης* η οποία περιλαμβάνει μελουργίες του **Στεφάνου Λαμπαδαρίου**.²⁰

¹⁸ Οι Κανόνες βασίζουν το περιεχόμενό τους στο γεγονός η στην εορτή της ημέρας και χαρακτηρίζονται από την ύψιστη τιμή που αποδίδουν στο εορταζόμενο γεγονός η Άγιο, διδάσκοντας παράλληλα κάποιες βασικές αλήθειες της πίστεως [Πάρης Νεκτάριος, «Χοροστασία II» (Φάκελος Μαθήματος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2018)], 39

¹⁹ Βασιλειάδης Χριστόδουλος, «Οι Δύο Κανόνες Των Χριστουγέννων» , <http://www.kykkos.org.cy/imkt.cy.net/09/T09-172.pdf> (Ημ. Πρόσβασης 17/11/2018)

²⁰ Γεώργιος Παπαδόπουλος, *Ιστορική Επισκόπησις της Βυζαντινής Μουσικής*, (Αθήνα: Τύποις Πραξιτέλους, 1904), 109

Εἰς τὴν εορτὴν τῶν Χριστουγέννων

Ἦχος Ἐ Πά

Ὠδὴ Α'

Χ ^Π ρι στο ος γε ε εν να ται αι αι δο ο ο

ξ α α σα α α τε ^π_q Χρι στο ος εξ Ου ου ρα

α α νω ω ω ω ν α α παν τη η η σα α α

τε ε ^π_q Χρι στο ο ος ^κ_q επι ι γη η η ης ^Δ υ

ψω ω ω ω ω θη η η η η τε ^Π_Δ α σα α α

α α τε ε τω ω Κυ υ ρι ω ω πα α α σα α

η η γη η η η και αι εν ευ φρο ο συ υ υ

^Δ_Δ νη α νυ μνη η σα τε ε ε λα α οι οι οι ο τι

ι δε ε δο ο ο ο ο ξα α α α σται

Ωδή Γ'

ω προ τω ω ων αι αι ω ω ω νων εκ Πα

τρο ος γε εν νη η η θεν τι ι α αρ ρε

ε ε ε ευ στω ως Υι υι υι ω και επ ε

σχα των ε εκ Παρ θε ε ε ε νου σα α α αρ κω

θε εν τι ι α α σπο ο ο ρως Χρι στω ω ω ω

ω ω ω ω ω ω ω ω τω Θε ω ω βο ο η

σω ω μεν Ο α νυ ψω ω σας το κε ε ε ε ρας

η η μων α α γι ο ος ει ει Κυ υ υ υ υ

ρι ι ι ι ε

Ωδή Δ'

α α βδος εκ της ρι ι ζης Ι ε εσ σαι και

α αν θος ε εξ α αυ τη η η η ης Χρι

ι ι ι στε εκ της παρ θε ε νου α α νε ε βλα

στη η σας εξ ο ο ρους ο ο αι νε ε τος κα

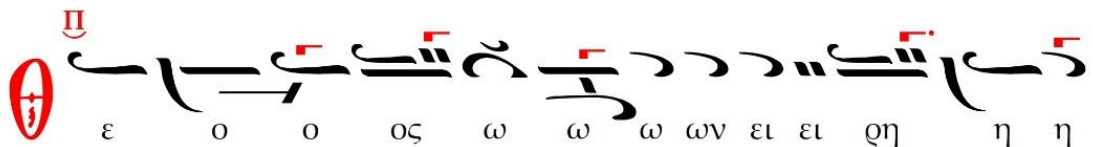
τα σκι ου δα α σε ε ε ο ος ηλ θεσαρ κω ω θει

εις εξ α α α πει ει ρα α αν δρου ο α α

υ λο ος και Θε ε ος δο ο ξα τη η δυ υ υ να

μει ει σου ου Κυ υ υ υ υ ρι ι ι ι ε

Ωδή Ε'

ε ο ο ος ω ω ωων ει ει ρη η η

νης Πα τη η η η ηρ οι οι κτι ι ιρ μω

ων της με γα α λης βου ου ου λη η η ης σου ου

το ο ον α αγ γε ε ε λο ον ει ρη η νην πα

α ρε ε χο ο με ε νον α πε ε στει ει λας η η μιν

ο ο θε ε ε εν θε ε ο ο γνω σι ι ι ι ι

ας προς φω ω ω ως ο ο δη η γη η θεν τε ες εκ

νυ κτο ος ο ορ θρι ι ζο ο ον τε ε ες δο ξο

λο γου ου μεν σε ε φι ι λα α α α αν θρω

ω ω ω πε

Ωδή ΣΤ'

πλα α αγ χνω ω ων Ι ι ω ω ω ναν εμ

βου υ ο ον α α πη με ε σεν εν α α α

λι ι ο ος θηρ οι οι οι οι ο ον ε ε δε

ε ε ξα α α το ο τη Παρ θε νω ω δε ε

νοι κη η σα ας ο ο ο λο γο ος και αι σα

α α α αρ κα α λα α α βων δι ε λη

η λυ θε ε φυ λα α α ξα ας α δι α φθο ο

ρον η η η ης γα αρ ουχ υ πε ε στη η ρευ σε ε

ω^π_q την τε κου ου σα αν κα α α τε σχεν α

α πη η η η η μα α α αν τον^π_q

Ωδή Ζ'

ι Παι αι δεσ ευ σε βει ει ει α συ

υ υ υ υν τρα α φε ε εν τες^π_q δυσ σε ε βου ου

ους^Δ_q προ στα αγ μα α το ο ος κα α τα α

φρο ο ο νη η σα α αν τε ες πυ ρο ο

ο ος α πει λη η ην ουκ ε ε πτο ο ο

η η θη η η σαν^Π αλλ ε εν με ε ε σω^Δ_q

ω ω ω τη ης φλο γο ο ος ε ε στω ω τε ε

ες ε ε ψα α αλ λο ον Ο των πα τε ε

ε ρω ω ων Θε ε ο ος ευ λο ο γη η η το

ο ο ο ος ει

Ωδή Θ'

Με γα α λυ νο ον ψυ υ υ χη η η μου ου

ου ου τη ην τι μι ι ω ω τε ε ε ρα αν

και αι ε εν δο ο ξο ο τε ε ε ε ρα αν τω

ων α α νω στρα α α τευ μα α α α των

Μυ στη η ρι ι ι ι ο ον ξε ε ε ε νον

ο ρω ω ω και αι πα α ρα α δο ο ο ξο ον

Ου ρα νο ο ον το σπη η λαι αι αι ον ^π_q θρο

ο ο νο ον ^Δ_{δλ} ^Μ ^Π Χε ρου ου ου ου βι κον την Πα αρ

θε ε ε νον την φα α τνην χω ω ρι ι ι ον ^π_q ε

νω ω ω ω α νε κλι ι ι θη ο ο α χω

ρη το ος Χρι στο ο ος ο Θε ε ος ^Δ_{δλ} ον α νυ μνου

τες με γα α λυ υ υ υ υ νο ο ο ο μεν ^π_q

^Π **Μ** ε γα α λυ νο ον ψυ υ υ χη η η μου

ου ου ου τη ην λυ τρω ω σα α με ε ε νην

^Δ_{δλ} η η η μα ας εκ τη η ης κα α α τα α

^π_q
α α α ρας

τε ερ γειν με εν η η μα ας ω ως α α

κι ιν δυ υ νο ον φο ο ο βω Ρα ον σι ω ω

πη ην τω ω ω πο ο θω δε ε Πα α αρ θε

ε ε ε ε νε Υ μνους υ φαι αι αι αι νει ει ν

συ υ υ υν το ο νως τε ε θη ηγ με ε

ε νου ους Ερ γω ω ω ω δε ες ε ε ε στι ν

α α αλ λα α και Μη η τη η ηρ σθε ε

ε ε ε νος Ο ο ο ο ση η η η η η η η

πε φυ υ κε ε ε ε ε ε ε εν η η προ ο αι

αι αι ρε ε σι ι ις δι ι ι ι ι δου ου

Η συναυλία, ήταν αφιερωμένη στις εορτές του Δωδεκαημέρου οπότε περιείχε Ψαλμούς από την εορτή των Χριστουγέννων μεν αλλά, είχε και ψαλλόμενα της εορτής των Φώτων. Η εορτή των φώτων, σηματοδοτεί και τη λήξη του εορταστικού Δωδεκαημέρου των Χριστουγέννων. Το τροπάριο της Προφητείας το οποίο ψάλλεται στον Εσπερινό της Εορτής των Φώτων, είναι το «Επεφάνης εν τω κόσμω...» και στην εκδήλωση, ερμηνεύθηκε το τροπάριο συνταχθέν από τον Άρχων Πρωτοψάλτη τῆς Μ.τ.Χ.Ἐ., Κωνσταντίνο Πρίγγο (1892-1964) ²¹. Το τροπάριο ψάλλεται σε Τετράφωνο του Πλαγίου του Πρώτου Ἦχο (αποκαλείται και ως Πλάγιος του Πρώτου εκ του Κε ἦχος), απαγγέλλονται στίχοι αντιφωνικά από τους δύο χορούς και αφού ολοκληρωθούν οι στίχοι, ψάλλεται το τροπάριο σε αργό μέλος.

²¹ Παπαμανωλάκης Σταμάτης, «Κωνσταντίνος Πρίγγος», Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Βυζαντινὸν Μέλος <http://www.ec-patr.net/gr/psaltai/priggos.htm> (Ἡμ. Πρόσβασης 17/11/2018)

Τροπάριον της προφητείας. Στάσις Α'. Σύντομον. Κ. Πρίγγου

Ἦχος λ̣π̣ϛ̣ ————— Κε

Κ
πε φα νης εν τω κο ο σμω ο τον κο ο σμον
ρη

ποι η σας ι να φω τι σης τους εν σκο τει κα θη

με ε νους φι λα αν θρω πε δο ξα σοι

Στίχος Α': Ὁ Θεὸς οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς, ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς.

ι να φω τι σης τους εν σκο τει κα θη με ε

νους φι λα αν θρω πε δο ξα σοι

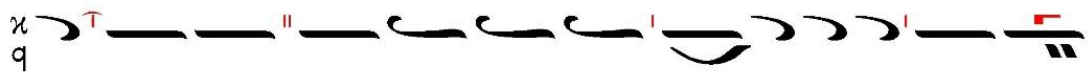
Στίχος Β': Τοῦ γινῶναι ἐν τῇ γῆ τὴν ὁδὸν σου, ἐν πάσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου.

ι να φω τι σης τους εν σκο τει κα θη με ε

 νους φι λα αν θρω πε δο ξα σοι

Στίχος Γ': Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί, ὁ Θεός, ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες· γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς.

 ι να φω τι σης τους εν σκο τει κα θη με ε

 νους φι λα αν θρω πε δο ξα σοι

Στίχος Δ': Εὐλογίσαι ἡμᾶς, ὁ Θεός, ὁ Θεός ἡμῶν, εὐλογίσαι ἡμᾶς, ὁ Θεός. Καὶ φοβηθήτωσαν αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς.

 ι να φω τι σης τους εν σκο τει κα θη με ε

 νους φι λα αν θρω πε δο ξα σοι

Δόξα, καὶ Νῦν.

Τροπάριον τῆς προφητείας. Στάσις Α'. Ἀργόν. Ἡμέτερον.

Ἦχος λ̣ π̣ ς̣ ————— Κε

Κ
πε φα α νης ε εν τω ω κο σμω ο τον

Μ Κ
κο ο ο σμον ποι η η η η σας ι να φω ω

Μ Κ
τι σης τους εν σκο ο ο τει κα θη με ε ε ε

κ̣ ς̣ Μ Κ
νους φι λα α αν θρω πε δο ο ο ξα α

ς̣ ς̣ ς̣ ς̣ ς̣ ς̣ κ̣ ς̣
σοι οι οι οι οι οι οι οι

Κατά την εορτή των φώτων, αντί του Τρισαγίου ύμνου²², μετά το *Δύναμις* ψάλλεται ο ύμνος «Όσοι εις Χριστόν....». Στην εκδήλωση, ερμηνεύθηκε ο ύμνος, όπως έχει συνταχθεί από τον Ἄρχων Πρωτοψάλτη τῆς Μ.τ.Χ.Ἐ., Κωνσταντίνο Πρίγγο. Ο Ὑμνος ψάλλεται σε ἦχο πλάγιο του Πρώτου (Α') και στην εκδήλωση, ψάλλθηκε και από τους δύο χορούς. Ο ύμνος αυτός, αποτέλεσε και το μέλος με το οποίο ολοκληρώθηκε το ψαλτικό μέρος της εκδήλωσης.

²² Τρισάγιος ύμνος: Ἄγιος ο Θεός, Ἄγιος Ἰσχυρός, Ἄγιος Αθάνατος

υ υ υ υ ε ε νε δυ υ υ υ υ

υ υ υ υ υ υ υ υ σα α α ε

ε νε ε ε δυ υ υ υ υ υ σα σθε ε ε εμ

τε ε ε ρι ρεμ τε ε ρι ριν ρι ρε εμ

τε ρρε ρεμ τε ε ρρε ρεμ τε ε ρρε ρεμ τε ε ρρε ρεμ

τε ε ρι ρεμ ρι ι ρρεμ ρι ι ρρε μρι ριν ρι

ρε ε ε εμ κε ε ε νε να α α α νε ε

ε ε ε ε ε χε ε ε ε τε ε εμ κε ε ε

α α α α α α να α α α νε ε ε ε

ε ε ε ε ε ε χε ε ε Α α α

α α α α αλ λη η η η η η η η η Αλ

λη η λου ου ι ι ι α α α α α α

α α α α α α α α α α α α α

M
 να α α α α

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ

Ἦχος Δι

Δ Γεν νη σις Σου Χρι στε ο Θε ος η

Μ μων α νε τει λε τω κο σμω το φως το της

Δ γνω σε ως εν αυ τη γαρ οι τοις α στροις λα

Β τρευ ον τες υ πο α στε ρος ε δι δά σκον το

Μ Β Γ σε προ σκυ νειν τον Η λι ον της δι και ο συ υ

Δ Μ νης και σε γι νω σκειν εξ υ ψους α να το λην

Β Κυ ρι ε δο ξα σοι

Λοιπό υλικό

Οπτικοακουστικό Υλικό

(Αφίσα Εκδήλωσης)

**Χριστουγεννιάτικη Εκδήλωση
Αλληλεγγύης
«Συγκέντρωση Τροφίμων»**

**19η Δεκεμβρίου
2017 και ώρα 21:00**

**Μεγάλη αίθουσα των Τιμών της
Στρατιωτικής Λέσχης Θεσσαλονίκης**

**Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός και τα
Τμήματα του Καλλιτεχνικού Εργαστηρίου
του Αγίου Θεράποντα** σε συνεργασία με το
Εργαστήριο Εκκλησιαστικής Μουσικής Θεσσαλονίκης
πραγματοποιούν φιланθρωπική εκδήλωση με ύμνους
του Δωδεκαημέρου.
Αντί εισιτηρίου το ευσεβές κοινό καλείται να
προσφέρει τρόφιμα για τις ευάλωτες ομάδες
των συμπολιτών μας.

*Χοράρχες: Μαρία Λαδά, Βασίλειος Βασιλείου &
Γεώργιος Πατρώνας
Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Γεώργιος Πατρώνας
Παρουσίαση: Μαρία Λαδά*

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
Τμήμα Θεσσαλονίκης

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΘΕΡΑΠΟΝΤΑ

Β' Μέρος: Τρεις Ιεράρχες

Θεολογικό περιεχόμενο εορτής

Η εορτή των Τριών Ιεραρχών, είναι από τις εορτές που έχουν διπλό χαρακτήρα. Οι Τρεις Ιεράρχες, τιμώνται ως Άγιοι δίνοντας στην εορτή τον Θρησκευτικό της χαρακτήρα αλλά τιμώνται και ως «Οι άγιοι των γραμμάτων» λόγω της συμβολής τους στην επιστήμη και στην εκπαίδευση. Η εορτή είναι *Χριστιανική* επειδή οι Τρεις Ιεράρχες ήταν άνθρωποι γεμάτοι Αγιοσύνη, ήταν Ιεράρχες, ήταν Θεολόγοι, επιτέλεσαν φιλανθρωπικό έργο κατά τη διάρκεια του βίου τους και θυσιάστηκαν χάριν της ορθόδοξης πίστεως. Η εορτή είναι *Σχολική* καθώς οι Τρεις Ιεράρχες ήταν άνθρωποι μορφωμένοι, σοφοί και ανέπτυξαν συγγραφικό έργο. Οι Τρεις Ιεράρχες είναι ο **Μέγας Βασίλειος**, ο **Ιωάννης ο Χρυσόστομος** και ο **Γρηγόριος ο Θεολόγος (Ναζιανζηνός)**.

Οι Τρεις Ιεράρχες, κατόρθωσαν να συνδυάσουν την Χριστιανική Πίστη και το Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα και σε αυτό οφείλεται ο διπλός χαρακτήρας της ημέρας μνήμης τους. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίον οι «Άγιοι των γραμμάτων» βίωσαν αμφισβήτηση την περίοδο της προσφοράς και της δράσης τους καθώς στο Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα, υπάρχουν κάποια γνωρίσματα τα οποία έρχονται σε αντιπαράθεση με την Χριστιανική Πίστη. Στην περίοδο της Αρχαίας Ελλάδας, υπήρχε η πίστη στο Δωδεκάθεο και η, Θρησκεία ήταν άμεσα συνδεδεμένη με την ειδωλολατρία.

Οι Τρεις Ιεράρχες όμως, κατάφεραν να εξαλείψουν τον σχετικό συσχετισμό καθώς βασίστηκαν στη φιλοσοφία του **Πλάτωνα** η οποία έχει ως βάση τη διδασκαλία του **Σωκράτη**. Η Πλατωνική φιλοσοφία εμπεριέχει στοιχεία τα οποία αποτελούν κάποιες από τις βασικές αρχές της Ορθόδοξης πίστης μεταξύ των οποίων η εγκράτεια, η σωφροσύνη, η αυτοκυριαρχία, ο σεβασμός προς τους γονείς αλλά η βασικότερη ομοιότητα μεταξύ Αρχαίας Ελληνικής σοφίας και Χριστιανισμού, έγκειται στο ότι ο άνθρωπος δεν χρειάζεται πληθώρα υλικών αγαθών για να γεύεται την ευτυχία καθώς πρέπει να μάθει να πορεύεται με τα ήδη υπάρχοντα και απαραίτητα, δηλαδή, τα **επιούσια**. Επίσης, βασίζεται σε κάποιες «αιώνιες αλήθειες» οι οποίες υποστηρίζουν ότι ο άνθρωπος πρέπει να αποκτήσει πίστη σε οτιδήποτε τον οδηγεί στην αλήθεια και στην ευτυχία.

Βασισμένοι σε αυτές τις κοινές συνιστώσες, οι Τρεις Ιεράρχες, συνέπλεξαν τον Ελληνικό στοχασμό με τις αρετές, τις αξίες, τις αλήθειες, την διάπλαση της ψυχής και την άρνηση του φθαρτού και προσωρινού, τα οποία αποτελούν και μερικά από τα θεμελιώδη στοιχεία της Χριστιανικής πίστης. Αυτό το κράμα φιλοσοφίας των Τριών Ιεραρχών, τους χάρισε μια πολυσχιδή προσωπικότητα η οποία κατάφερε να συνδυάσει την **αγιότητα**, την **ασκητικότητα** και την **κοινωνική μέριμνα** με την **ακαδημαϊκή γνώση** και το **συγγραφικό έργο**.

Καλλιτεχνικό γεγονός

Στις 31/1/2018, έλαβε χώρα στο Αμφιθέατρο τελετών του **Πανεπιστημίου Μακεδονίας** εκδήλωση για τον εορτασμό των Τριών Ιεραρχών. Τον πανηγυρικό λόγο της εκδήλωσης, εκφώνησε ο Αναπληρωτής Καθηγητής **Κυριάκος – Νεκτάριος Πάρης** του τμήματος **Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών** και ο πανηγυρικός αυτός λόγος, είχε την θεματική έννοια **«Οι Τρεις Ιεράρχες και η Μουσική»**. Η εκδήλωση, πλαισιώθηκε από τους πρωτοετείς φοιτητές του μαθήματος **«Εισαγωγή στην Εκκλησιαστική Βυζαντινή Μουσική Ι»**, μάθημα του 1^{ου} έτους σπουδών του τμήματος **Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης** οι οποίοι, παρουσίασαν το μουσικό μέρος της εκδήλωσης με τίτλο **«Ωδή στους Τρεις Μεγίστους Φωστήρας»**. Την καλλιτεχνική επιμέλεια του Χορωδιακού και Ορχηστρικού συνόλου των φοιτητών, την ανέλαβε ο **Δρ. Γεώργιος Α. Πατρώνας**, μέλος ΕΕΠ ΠΑΜΑΚ με κάποια εισαγωγικά σχόλια από την συν διδάσκουσα του μαθήματος **«Εισαγωγή στην Εκκλησιαστική Βυζαντινή Μουσική Ι»**, **Δρ. Ευαγγελία Σπυράκου**, μέλος ΕΕΠ ΠΑΜΑΚ. Παρακάτω, συνάπτονται τα μουσικά κείμενα τα οποία ερμηνεύθηκαν από τους φοιτητές στην εκδήλωση.

Μορφολογικά/Τροπικά Σχόλια Ρεπερτορίου

Η εκδήλωση, ξεκίνησε με το απολυτικό²³ των Τριών Ιεραρχών «*Τους Τρεις Μεγίστους Φωστήρας...*». Το εν λόγω απολυτικό, ψάλλεται σε Πρώτο Ήχο, δεν παρουσιάζει μεταβολές σε ότι έχει να κάνει με το γένος καθώς, παραμένει σε όλη την έκταση του στο **Μαλακό Διατονικό Γένος** και οι μελωδικές κινήσεις που υφίστανται στο μέλος κατά κύριο λόγο, είναι οι μελωδικές κινήσεις μεταξύ της βάσης του μέλους (Πα) και της τριφωνίας (Δι) και κάποιες παροδικές κινήσεις γύρω από την Τετραφωνία του μέλους (Κε).

Απολυτικόν Τριών Ίεραρχών

Ήχος Πά

π ρ
 ους τρεις με γι στους φω στη ρας της τρι ση λι
 ου θε ο τη τος τους την οι κου με νην α κτι σι
 δο γμα των θει ων πυρ σευ σαν τας τους με λιρ ρυ τους
 πο τα μουσ της σο φι ας τους την κτι σιν πα α σαν θε ο
 γνω σι ας να α μα σι κα ταρ δευ σαν τας Βα σι
 λει ον τον με ε γαν και τον Θε ο λο γον Γρη γο ρι
 ον συν τω κλει νω Ι ω αν νη τω την γλωτταν
 χρου σορ ρη μο νι παν τες οι των λο γων αυ των ε
 ρα σται συ νελ θον τες υ μνοις τι μη σω μεν αυ
 τοι γαρ τη Τρι α δι υ περ η μων α ει πρε σβε ευ
 ου ου σιν

²³ Απολυτικό, ονομάζεται το σύντομο τροπάριο το οποίο έχει μια συνοπτική νοηματική παρουσίαση του περιεχομένου της εκάστοτε εορτής. Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 4.

Ακολουθούν τα προσόμοια²⁴ των Τριών Ιεραρχών. Τα προσόμοια αυτά, έχουν ως πρότυπο προσόμοιο, το προσόμοιο «Ως γενναίον εν μάρτυσιν...» το οποίο, ψάλλεται σε ήχο Τέταρτο λέγετο²⁵. Αντί της «κλασσικής» αντιφωνικής ερμηνείας μεταξύ Δεξιού και Αριστερού ψαλτικού χορού η οποία υφίσταται στην ερμηνεία των προσομοίων, υπήρξε μια διαφορετικού είδους αντιφωνική ερμηνεία. Όπως φαίνεται και στις εικόνες, υπήρχαν σημεία στα οποία η χορωδία των φοιτητών, ερμήνευε αντιφωνικά τα προσόμοια με την ορχήστρα. Πριν από τα προσόμοια, οι στίχοι και το ποιητικό κείμενο των προσομοίων, απαγγέλλονταν από κανονάρχες²⁶ και στην ουσία, τα προσόμοια, ερμηνεύθηκαν ψαλλόμενα από τους χορωδούς εναλλάξ με την ορχήστρα.

²⁴ Τα προσόμοια, είναι συγγενή με τα αυτόμελα. Τα αυτόμελα, είναι πρότυπα τροπάρια με βάση τα οποία, έχουν συντεθεί αρκετά άλλα τα οποία «υπακούν» στους κανόνες ισοσυλλαβίας και ισοτονίας με το πρότυπο τροπάριο. Αυτά τα τροπάρια, αποκαλούνται προσόμοια. Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 6.

²⁵ Ο λέγετος, χαρακτηρίζεται και ως Μέσος Τέταρτος καθώς η βάση του (Βου), είναι δύο φωνές κάτω από τη βάση του Τέταρτου ήχου (Δι) και η σχέση μεταξύ των δύο ήχων, φαίνεται και από την αρκτική μαρτυρία του Λεγέτου. [Γεώργιος Ν. Κωνσταντίνου, *Θεωρία και Πράξη της Εκκλησιαστικής Μουσικής* (Αθήνα: 2003), 111].

²⁶ Κανονάρχης, ονομάζεται ο ψάλτης ο οποίος απαγγέλει το κείμενο του Κανόνα, στον τόνο του Κανόνα δηλαδή στην ουσία, ισοκρατεί στη βάση του μέλους εκφέροντας παράλληλα το ποιητικό κείμενο το οποίο ερμηνεύει ψάλλοντας ο πρωτοψάλτης.

Προσόμοια τῶν Ἀγίων

Ταξίμι (ορχ)

Ἦχος λσθ Βου^ξ

Κανονάρχης: Στιχ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ, σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρα.

Ταξίμι (ορχ)

"Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσιν"

Χορωδία

$\beta \lambda$ $\overset{B}{\curvearrowright}$ $\overset{5}{\curvearrowright}$ $\overset{M}{\curvearrowright}$ $\overset{B}{\curvearrowright}$ $\overset{5}{\curvearrowright}$ π
 Τα της χαρι τος ορ γα να τας κι θα ρας του

$\overset{\beta}{\lambda}$ $\overset{8}{\curvearrowright}$ $\overset{p}{\curvearrowright}$
 πνευ μα τος τας ευ ση μους σα αλ πι γ γας του κη

$\overset{7}{\curvearrowright}$ $\overset{M}{\curvearrowright}$ $\overset{B}{\curvearrowright}$ $\overset{7}{\curvearrowright}$
 ρυ γ μα τος τας φο βε ρον και ε ξα κου στον εξ

$\overset{7}{\curvearrowright}$ $\overset{p}{\curvearrowright}$ $\overset{\Delta}{\delta\lambda}$ $\overset{8}{\curvearrowright}$
 υ υ ψους η χου σας βρον τας και την δο ξαν

$\overset{6}{\curvearrowright}$ $\overset{p}{\curvearrowright}$ $\overset{6}{\curvearrowright}$
 του Θε ου γνω ρι ζου ου σας τοις πε ρα σι τους

$\overset{6}{\curvearrowright}$ $\overset{\beta}{\lambda}$ $\overset{p}{\curvearrowright}$
 τρεις κη ρυ κας της με γα α λης Τρι α δος

$\overset{\Delta}{\delta\lambda}$ $\overset{5}{\curvearrowright}$ $\overset{p}{\curvearrowright}$ $\overset{\Delta}{\delta\lambda}$ $\overset{B}{\curvearrowright}$
 Ι ω αν νην και Βα σι λει ον α ξι ι ως συν

⁶ | + ⁵ ^M | ⁶_λ

Γρη γο ρι ω τι μη σω μεν

Ταξιμί (ορχ)

Κανονάρχης: Στιχ. Αινεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῶ, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὄργανῳ,

Ταξιμί (ορχ)

Κανονάρχης: Τῆς Τριάδος οἱ πρόμαχοι, εὐσεβείας οἱ πρόβολοι, οἱ μετὰ τοὺς δώδεκα τρεῖς Απόστολοι, οἱ ἐξ Ἐδέμ ἀναβλύζοντες, τὸ ζῶν ὕδωρ ποταμοί, καὶ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ζωηρῶς ποτίζοντες, θείοις ρεύμασι, τὰ μεγάλα στοιχεῖα, τὰ τὴν πίστιν, ὥσπερ κτίσιν συνιστῶντα, ἀξιοχρέως τιμάσθωσαν.

Ορχήστρα

⁶_λ ^B | ⁵ ^M | ^B ⁵ |

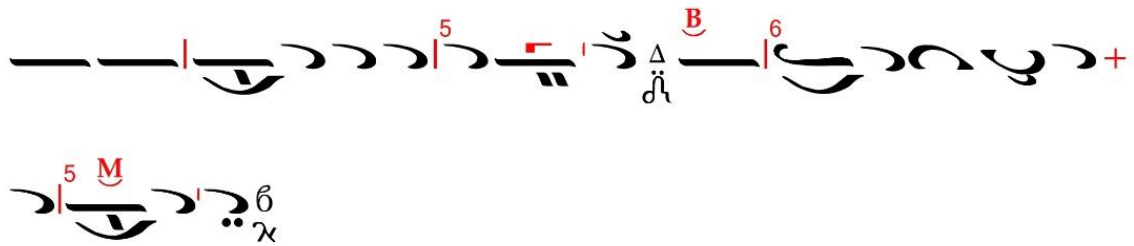
¹ ⁶_λ ⁸ ^p

⁷ ⁶_λ ^M ^B ⁷ + +

⁶ + ^Δ_{δλ} ⁸ ^Δ_{δλ}

⁶ ⁶ ⁶_λ

^Δ | +

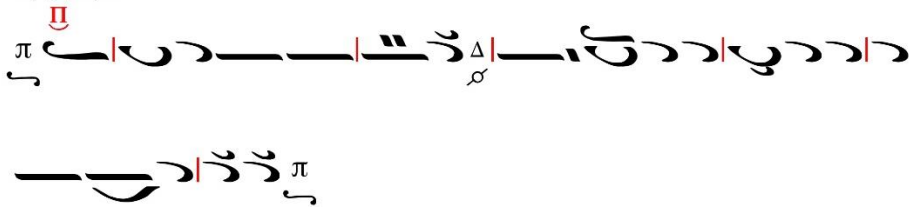
Με βάση την προαναφερθείσα αντιφωνική ερμηνεία μεταξύ χορωδίας και ορχήστρας, αποδόθηκε και ο κανόνας των Τριών Ιεραρχών. Ο κανόνας, είναι μελοποιημένος και ψάλλεται σε ήχο Πλάγιο του Δευτέρου.

Κανόνες τῶν Ἁγίων

Κανονάρχης: Μεγάλυνον ψυχή μου, τοὺς ἐν Ἱεράρχαις, Φωστήρας τρεῖς μεγάλους.

Ἦχος Πά

Ορχήστρα

Χορωδία

π

 Ἰ δου το υ με τε ρον γε ωρ γι ο ον και ποιμι

ον υ περ ου τους με γι στους πο νους υ πε στη τε

εις ε εν συ νελ θον τες ο μου ου τε τους τρεις υ

μας συμ πα ρα λα βο ον τες κοι νην ε χει

αι νε σιν την υ μων η δι στην ε νω σιν

Χορωδία

π
Με γα λυ νον ψυ χη μου ^Δ τους τρι σο λαμ πτη ρας Χρι

στου της Εκ κλη σι ας π

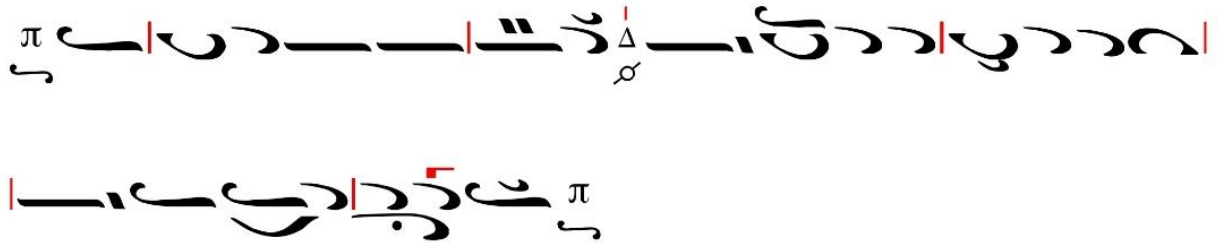
Κανονάρχης: Οὐ δίστομον μάχαιραν, ἢ χάρις ἀλλὰ τρίστομον, κατὰ τῶν πολεμίων αὐτῆς προβάλλεται· ἐν οὐρανοχάλκευτον ξίφος, τρισὶν ἀκμαῖς κατεστομωμένον, αἰεὶ προμαχόμενον, τριλαμποῦς μιᾶς θεότητος.

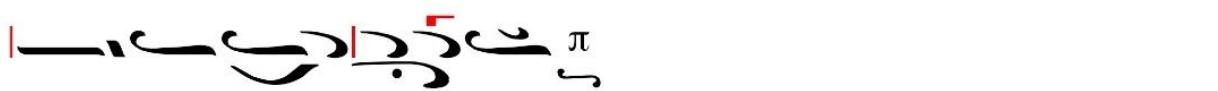
Ορχήστρα

π

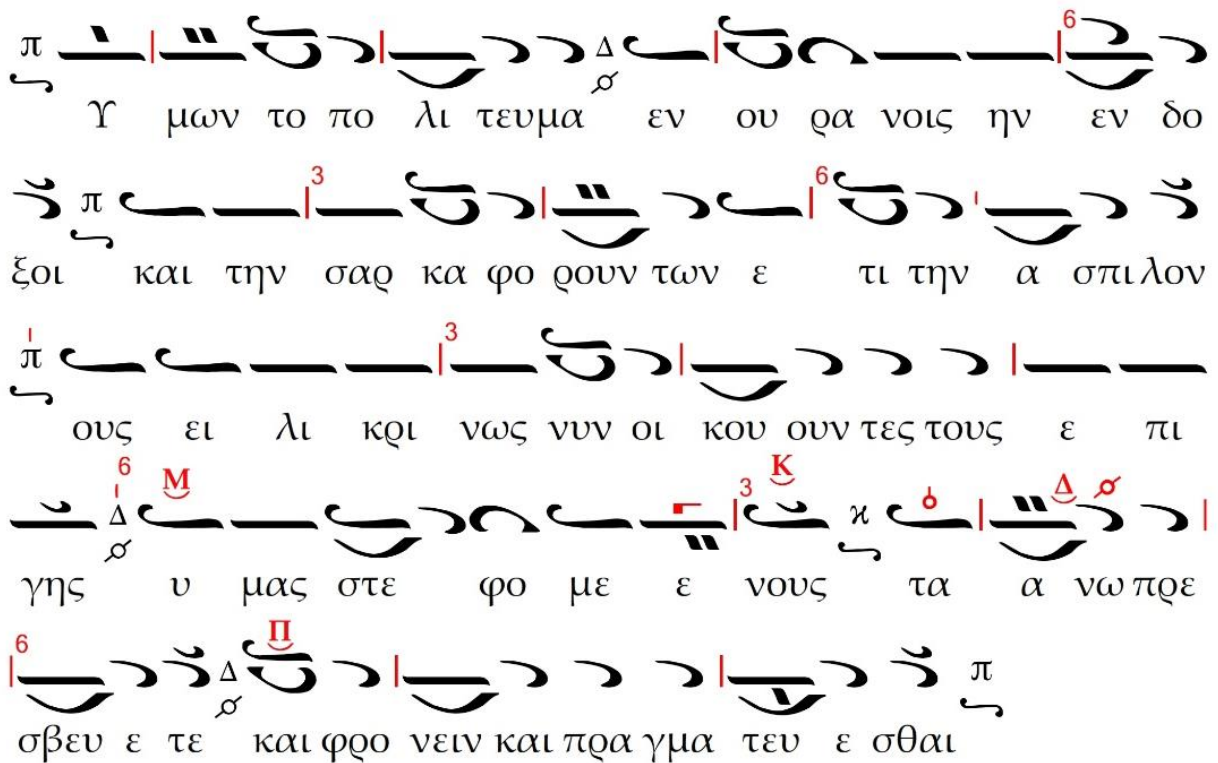
Κανονάρχης: Μεγάλυνον ψυχή μου, τούς κεκοσμηκότας, Χριστοῦ τήν Ἐκκλησίαν.

Ορχήστρα

π

Χορωδία

π
Υ μων το πο λι τευμα εν ου ρα νοις ην εν δο
ξοι και την σαρ κα φο ρουν των ε τι την α σπι λον
ους ει λι κρι νως νυν οι κου ουν τες τους ε πι
γης υ μας στε φο με ε νους τα α νω πρε
σβευ ε τε και φο ρο νειν και πρα γμα τευ ε σθαι

Χορωδία

π Δ
Με γα λυ νον ψυ χη μου την τι μι ω τε ραν

 π
και εν δο ξο τε ραν των α νω στρα τευ μα των

π Δ
Στε νει με το πλα τος Σου των με γα λει ων

 π 7
Δε σποι να κα τα πνι γον τον λο γον υ πο πυ

 π
κνο τη τος και μοι οι πα ρα δο ξως συμ βαι αι νει

 Δ (χορ+ορχ)
το α πο ρειν εκ της ευ πο ρι ι ας

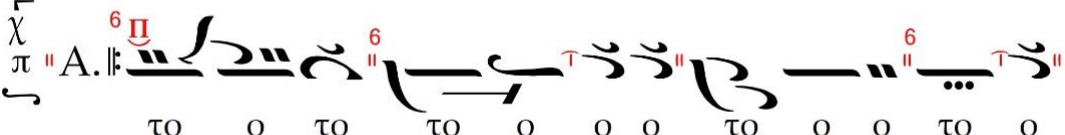
κ Δ
δι ο τον το σου τον Σε με γα λυ νον τα δο ξα ζο

 π
μεν

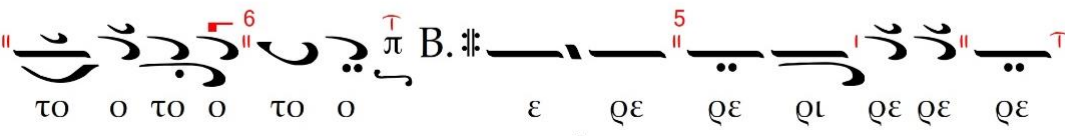
Η εκδήλωση, ολοκληρώθηκε με την ερμηνεία του κρατήματος²⁷ του Πλαγίου του Δευτέρου Ήχου, μελοποιηθέν υπο Πέτρου Μπερεκέτη από το οποίο, εμπεριέχεται στο Οκτάηχο Θεοτόκε Παρθένε του ιδίου.

Κράτημα

(Στις φράσεις Α,Β: 1η φορά ΜΟΝΟ χορωδία, στην επανάληψη και χορωδία και ορχήστρα.)

^χ
^π A.

 το ο το το ο ο ο το ο ο το ο

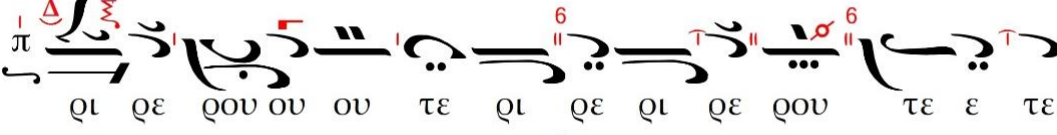

 το ο το ο το ο ε ρε ρε ρι ρε ρε ρε

 ε ε ε ρι ρε ρε ρε ρε ε ε ρι ρι ρε εμ

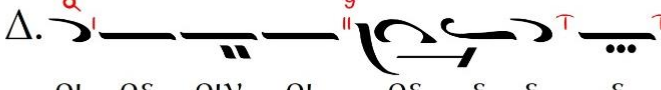
Γ. (ΜΟΝΟ καλοφωνάρης)

^π

 ρι ρε ρου ου ου τε ρι ρε ρι ρε ρου τε ε τε

 ε ρε ε ριν ρι ρε ε ε ρι ρε

^Δ

 ρι ρε ριν ρι ρε ε ε ε

^E

 ε ριν ρι ρε ε ε ε

^Z

 ε ριν ρι ρε ε ε ε ρε

^H

 ρε ε ε ρι ρι ρε εμ

²⁷ Κράτημα, ονομάζεται το Βυζαντινό μέλος το οποίο, έχει ως σκοπό, να παρατείνει σε διάρκεια κάποιο μέλος.

Γ' Μέρος: Ακολουθία Ακάθιστου Ύμνου

Θεολογικό υπόβαθρο

Η ακολουθία του Ακάθιστου ύμνου, αποτελεί μία από τις σπουδαιότερες ακολουθίες της Χριστιανικής πίστης. Κατά την ευρεία άποψη, συγκαταλέγεται στα αριστουργήματα της Βυζαντινής υμνογραφίας. Αυτό οφείλεται στο ότι είναι γραμμένο με βάση τους κανόνες της ομοτονίας, της ισοσυλλαβίας και σε μικρότερο βαθμό, της ομοιοκαταληξίας. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι σοβαρή, ρέουσα και ποιητική, χρησιμοποιώντας πλειάδα από γλωσσικά σχήματα (λ.χ μεταφορές) και κοσμητικά επίθετα. Αυτά τα δομικά στοιχεία του λόγου, εκφράζουν τη χαρά, την αγαλλίαση και την λύτρωση που επιφέρει ο Ευαγγελισμός της σαρκώσεως του Θεού από την Παναγία Θεοτόκο.

Η απάντηση στο ερώτημα της ονομασίας του ύμνου ως Ακάθιστος, δίδεται από το συναξάριο του Σαββάτου της πέμπτης εβδομάδος της Μ. Τεσσαρακοστής. Στο συναξάριο της συγκεκριμένης ημέρας, αναφέρεται ότι τον Αύγουστο του 626, η Κωνσταντινούπολη απελευθερώθηκε από την πολιορκία των Αβάρων και των Περσών διότι μια σφοδρή θύελλα, κατέστρεψε τον εχθρικό στόλο. Επειδή ο αυτοκράτορας Ηράκλειτος, βρισκόταν στην Μ. Ασία, η έκβαση αυτή αποδόθηκε στην παρέμβαση της Θεοτόκου. Ως ένδειξη ευγνωμοσύνης, ο λαός «ολονύκτιον ύμνον και ακάθιστον αυτή εμελώδησεν» στον Ναό της Παναγίας των Βλαχερνών. Εξαιτίας του γεγονότος, η ακολουθία του Ακαθίστου ύμνου, δεν ενθαρρύνει μόνο το θρησκευτικό αίσθημα καθώς παράλληλα ενθαρρύνει και το εθνικό.

Στο κοντάκιον «Τῆ ὑπερμάχῳ», εκδηλώνεται ο θρησκευτικός/εθνικός χαρακτήρας. Σε αυτό, η Θεοτόκος, παρουσιάζεται με ακατανίκητη δύναμη και προστατεύει την πόλη από κάθε είδους εχθρό. Το κοντάκιον, αποτελεί την ένδειξη ευγνωμοσύνης και τιμής προς την «Υπέρμαχο Στρατηγό» η οποία λύτρωσε την πόλη.

Τυπικό Ακολουθίας Ακάθιστου Ύμνου

Το κοντάκιο²⁸ «Τῆ ὑπερμάχῳ» , μαζί με το κοντάκιο «Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς», αποτελούν τα προοίμια²⁹ του Ακαθίστου ὕμνου. Αποκαλούνται προοίμια καθώς ψάλλονται πριν από τους *Οἴκους*. Οι Οἴκοι είναι 24 ὅσα και τα γράμματα του Ελληνικού αλφάβητου και ο κάθε Οἶκος, ἔχει αλφαβητική ακροστιχίδα. Οι 24 οἴκοι, διαιρούνται σε 4 στάσεις (Α', Β', Γ', Δ'). Η κάθε στάση απαγγέλλεται κατά τη διάρκεια των πρώτων 4 εβδομάδων της Μ. Τεσσαρακοστής (1 στάση ανά εβδομάδα) και την Πέμπτη εβδομάδα στην οποία τελείται η ακολουθία του Ακαθίστου, απαγγέρονται ὅλοι οι Οἴκοι. Σε αντίθεση με τα προοίμια, οι Οἴκοι δεν ψάλλονται καθώς δεν ἔχει διασωθεῖ κάποια παράδοση η οποία να υποδεικνύει τον τρόπο της μουσικής τους απόδοσης ὁπότε αποδίδονται μέσω απαγγελίας.

Από υμνογραφικής ἄποψης, εκτός από τα προοίμια κοντάκια που αναφέρονται προηγουμένως, στην ακολουθία, περιλαμβάνεται και η ερμηνεία του *Κανόνα* «*Ανοίξω το στόμα μου*» από τους δύο χορούς. Κατά την τάξη της λατρείας, τις πρώτες 4 εβδομάδες της Μ. Τεσσαρακοστής, ο *Κανόνας* ψάλλεται αμέσως μετά την ανάγνωση του *Μικροῦ Απόδειπνου* μέχρι το «*Ἄξιον Ἐστι....*» και σε κάθε ωδή του, ψάλλονται από 6 τροπάρια.

Μετά την ολοκλήρωση του *Κανόνα*, ψάλλεται το κοντάκιο «*Τῆ ὑπερμάχῳ*» δίχορο σε αργό μέλος και κατόπιν, ο ιερέας διαβάζει εμμελῶς την ανάλογη στάση από τους *Οἴκους*. Στο τέλος κάθε *Οἴκου*, επαναλαμβάνεται η μελωδική επωδός «*Χαίρε Νύμφη...*» η «*Ἀλληλουία*». Μετά τη συμπλήρωση της στάσης, ψάλλεται το «*Τῆ ὑπερμάχῳ*» δίχορο σε σύντομο μέλος.

²⁸ «Κοντάκιο λέγεται συνήθως η απαρχή (το προοίμιο) Εκκλησιαστικῶν Ὑμνων που ἐξ αὐτοῦ και μόνο ολόκληροι οι ὕμνοι αὐτοῖ χαρακτηρίζονται τελικά και ως *κοντάκια*» . Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 11

²⁹ «το ὄνομα *προοίμιο* οφείλεται στο γεγονός ὅτι η χρήση του ἀπέβλεπε ως «εἰσαγωγή» του θέματος του ὕμνου που ακολουθοῦσε» . Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 11

Στη συνέχεια, ο Αναγνώστης λείει το *Τρισάγιο*, το *κοντάκιο* της ημέρας, το *Κύριε Ελέησον* σαράντα φορές και τη συνέχεια του *Μικρού Αποδείπνου*. Κατόπιν, απαγγέρονται εμμελώς οι ευχές «*Ἄσπιλε...*» και το «*Καὶ δὸς ἡμῖν....*». Ακολουθεί η *Απόλυσις* και πριν το «*Δι' ευχών....*», οι χοροὶ ψάλλουν «*Τὴν Ωραιότητα....*».

Η προαναφερθεῖσα τάξη της λατρείας, υιοθετεῖται τις 4 πρώτες εβδομάδες της Μ. Τεσσαρακοστής. Κατὰ τὴν Πέμπτη εβδομάδα της Μ. Τεσσαρακοστής, ἡ τάξη της λατρείας, εἶναι ἡ εξής: Διαβάζεται το *Απόδειπνο* μέχρι το «*Ἄξιον ἐστίν....*». Αμέσως μετὰ, οι χοροὶ ψάλλουν το *Τροπάριο* «*Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς...*», τρεῖς φορές. Ο ἱερέας, διαβάζει τὴν *Α' Στάση των Οίκων* και μετὰ το πέρας της ἀνάγνωσης, οι χοροὶ, ψάλλουν τὴν *α'* και τὴν *γ'* ὠδὴ του κανόνα «*Ἀνοίξω τὸ στόμα μου*». Ακολουθεῖ το «*Τῆ ὑπερμάχῳ*» δίχορο σε ἀργό μέλος και διαβάζεται ἀπὸ τον ἱερέα ἡ *Β' Στάση των Οίκων*.

Με τὴ συμπλήρωση, ψάλλονται οι *δ'*, *ε'*, *στ'* ὠδές του κανόνα, το «*Τῆ ὑπερμάχῳ*» και κατόπιν διαβάζεται ἡ *Γ' Στάση*. Ψάλλονται οι *ζ'*, *η'*, *θ'* ὠδές του Κανόνα, ἐπεταί το «*Τῆ ὑπερμάχῳ*» και ἡ *Δ' Στάση των Οίκων*. Ἡ μετέπειτα τάξη της λατρείας, μένει ἴδια με αὐτὴν των τεσσάρων πρώτων εβδομάδων της Μ. Τεσσαρακοστής.

Καλλιτεχνικό γεγονός

Την Παρασκευή 23/3/2018, πραγματοποιήθηκε η ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου στον Ι.Ν. Αγίου Θεράποντα στην Κάτω Τούμπα Θεσσαλονίκης με τη συμβολή των φοιτητών του μαθήματος του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας «Εισαγωγή στην Βυζαντινή Εκκλησιαστική Μουσική» με συνδιδάσκοντες τον Δρ Γεώργιο Α. Πατρώνα και την Δρ. Ευαγγελία Σπυράκου, μέλη Ε.Ε.Π του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, του Πρωτοψάλτη του Ι.Ν. Δρ Γεωργίου Α. Πατρώνα και του Χορού Ψαλτών του Ι.Ν. Αγίου Θεράποντος. Οπτικοακουστικό υλικό της ακολουθίας υπάρχει στη διάθεση του Πανεπιστημιακού ιδρύματος όπως επίσης και ένας ψηφιακός δίσκος (CD), ο οποίος περιλαμβάνει τη Ζωντανή Ηχογράφιση του Κανόνα και των ψαλλόμενων κειμένων από την ακολουθία του Ακαθίστου ύμνου ο οποίος κυκλοφόρησε στα πλαίσια της 60^{ης} επετείου λειτουργίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, δεν έχει εμπορικό χαρακτήρα και είναι προσβάσιμος μόνο μέσω του ιδρύματος. Παρακάτω, επισυνάπτεται ολόκληρη η ακολουθία του Ακαθίστου ύμνου καθώς επίσης και τα μουσικά κείμενα της ακολουθίας τα οποία ερμηνεύθηκαν και ηχογραφήθηκαν από τους φοιτητές για να συμπεριληφθούν στο προαναφερθέν CD.

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ

Ιερός Ναός Αγίου Θεράποντος
Κ.Τούμπας Θεσσαλονίκης

Παρασκευή 23 Μαρτίου 2018

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
"ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΙΙ"

Καλλιτεχνική επιμέλεια-
Διδασκαλία μουσικών κειμένων

Δρ. Γεώργιος Πατρώνας
Μέλος ΕΕΠ ΠΑΜΑΚ

Καλλιτεχνική αποτύπωση

Δημήτριος Δεληχριστάκης

Γραμματосειρές: ©2018 ΕΥΔΡΟΜΟΥΝΤΕΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ

Ἱερεὺς:

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ ψάλτης: Ἀμήν.

Ἱερεὺς: Δόξα σοι, ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὁ πανταχοῦ παρῶν καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς χορηγός, ἐλθέ καὶ σκηνώσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σῶσον ἀγαθέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ ἀναγνώστης: Ἀμήν.

Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς (τρίς).

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Παναγία Τριάς, ἐλέησον ἡμᾶς.

Κύριε, ἰλάσθητι ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν.

Δέσποτα, συγχώρησον τὰς ἀνομίας ἡμῶν.

Ἅγιε, ἐπίσκεψαι καὶ ἴασαι τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.

Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον,

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ἱερεὺς: Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία...

Ὁ ἀναγνώστης: Ἀμήν.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν τῷ βασιλεῖ ἡμῶν Θεῷ.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ τῷ βασιλεῖ ἡμῶν Θεῷ.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ, Χριστῷ τῷ βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν.

Ψαλμὸς Ν' (50ος)

Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἐλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.

Ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας μου καθάρισόν με.

Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω καὶ ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντὸς.

Σοὶ μόνῳ ἤμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

Ἴδου γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην καὶ ἐν ἀμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου.

Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι.

Ραντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι.
Ἀκουτιεῖς μοι ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην ἀγαλλιᾶσονται ὅστέα τεταπεινωμένα.
Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου
ἐξάλειψον.

Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις
μου.

Μὴ ἀπορρίψης με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον μὴ
ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ.

Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριξόν με.
Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι.

Ρῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου ἀγαλλιᾶσεται ἡ γλῶσσά μου
τὴν δικαιοσύνην σου.

Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου.

Ὅτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν ἔδωκα ἂν ὀλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις.

Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον καρδίαν συντετριμμένην καὶ
τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει.

Ἀγάθυνον Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη
Ἱερουσαλήμ.

Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης ἀναφορὰν καὶ ὀλοκαυτώματα, τότε ἀνοίσουσιν
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Ψαλμὸς ΞΘ' (69ος)

Ὁ Θεός, εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, Κύριε, εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον.
Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου.

Ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν οἱ βουλόμενοί μοι κακά.

Ἀποστραφήτωσαν παραντίκα αἰσχυνόμενοι οἱ λέγοντές μοι· Εὐγε, εὐγε.

Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε, ὁ Θεός.

Καὶ λεγέτωσαν διὰ παντός, μεγαλυθήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν
σου.

Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πένης, ὁ Θεός, βοήθησόν μοι.

Βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σύ, Κύριε, μὴ χρονίσης.

Ψαλμὸς ΡΜΒ' (142ος)

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι τὴν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου,
εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου.

Καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου
πᾶς ζῶν.

Ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχὴν μου, ἐταπείνωσεν εἰς γῆν τὴν ζωὴν μου.

Ἐκάθισέ με ἐν σκοτεινοῖς ὡς νεκροὺς αἰῶνος, καὶ ἠκηδίασεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου, ἐν
ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου.

Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποιήμασι τῶν
χειρῶν σου ἐμελέτων.

Διεπέτασα πρὸς σὲ τὰς χεῖράς μου, ἡ ψυχὴ μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι.
Ταχὺν εἰσάκουσόν μου, Κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου.
Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ὁμοιωθῆσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον.
Ἀκουστὸν ποίησόν μοι τὸ πρῶτ' ἡ ἐλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα.
Γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδὸν, ἐν ἣ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σὲ ἤρα τὴν ψυχὴν μου.
Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, Κύριε, πρὸς σὲ κατέφυγον· δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου.
Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῆ εὐθείᾳ· ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε, ζήσεις με.
Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου.
Καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντάς τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμί.

Δοξολογία Μικρὰ

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
Ἕμνουμέν σε, εὐλογοῦμέν σε, προσκυνοῦμέν σε, δοξολογοῦμέν σε, εὐχαριστοῦμέν σοι διὰ τὴν μεγάλην σου δόξαν.
Κύριε βασιλεῦ, ἐπουράνιε Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ, Κύριε Υἱὲ μονογενές, Ἰησοῦ Χριστέ, καὶ ἅγιον Πνεῦμα.
Κύριε ὁ Θεός, ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ Υἱός τοῦ Πατρὸς, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου.
Πρόσδεξαι τὴν δέησιν ἡμῶν, ὁ καθήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.
Ὅτι σὺ εἶ ὁ μόνος ἅγιος, σὺ εἶ ὁ μόνος Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Ἀμήν.
Καθ' ἐκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.
Κύριε, καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Ἐγὼ εἶπα· Κύριε, ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἡμαρτόν σοι.
Κύριε, πρὸς σὲ κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου.
Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς· ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.
Παράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε.
Καταξίωσον, Κύριε, ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναμαρτήτους φυλαχθῆναι ἡμᾶς.
Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
Γένοιτο, Κύριε, τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθάπερ ἤλπισαμεν ἐπὶ σέ.
Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε· δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.
Εὐλογητὸς εἶ, Δέσποτα· συνέτισόν με τὰ δικαιώματά σου.
Εὐλογητὸς εἶ, Ἅγιε· φώτισόν με τοῖς δικαιώμασί σου.
Κύριε, τὸ ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδης.
Σοὶ πρέπει αἶνος, σοὶ πρέπει ὕμνος, σοὶ δόξα πρέπει, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ

ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

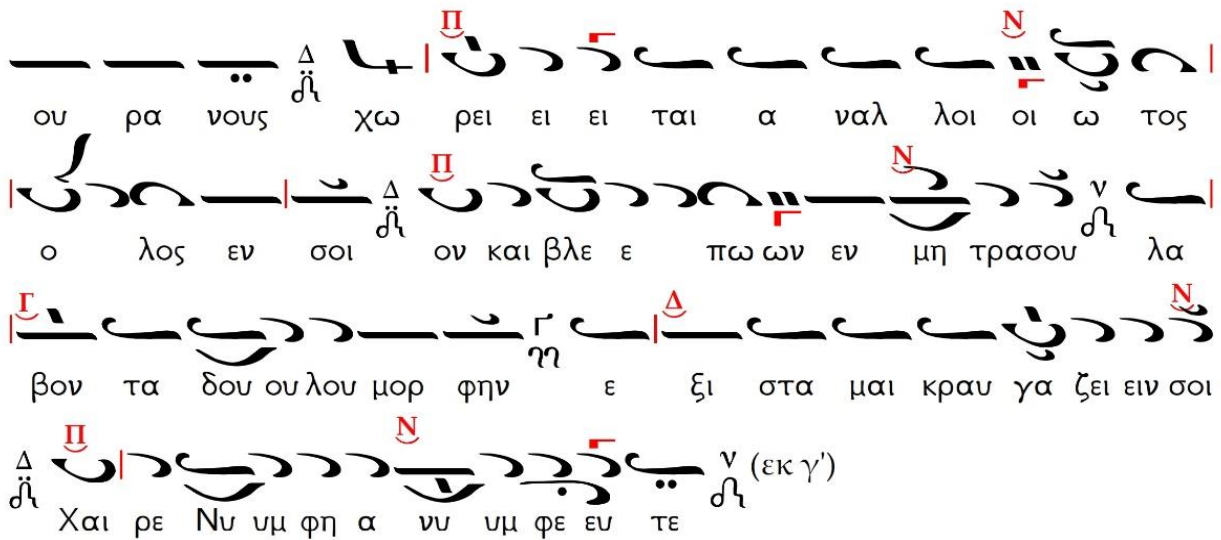
Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ τὰς Γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν. Εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Καὶ εἶτα τὸ Μεγαλυνάριον τῆς Θεοτόκου:

Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον, καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον, σὲ μεγαλύνομεν.

Ἦχος ἁδὶ Νη

Το προ στα χθε ε εν μυ στι κως λα βων εν γνω ω ω
σει εν τη σκη νη η η του Ι ω σηφ σπου δη ε πε
ε ε στη ο α σω μα τος λε ε γων τη η α
πει ρο γα μω ο κλι ι ι νας τη κα τα βα σει τους

ΣΤΑΣΙΣ Α'

Ἄγγελος πρωτοστάτης, οὐρανόθεν ἐπέμφθη, εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε (γ')· καὶ σὺν τῇ ἄσωμάτῳ φωνῇ, σωματούμενόν σε θεωρῶν Κύριε, ἐξίστατο καὶ ἴστατο, κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα.

Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμπει·

Χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείπει.

Χαῖρε, τοῦ πεσόντος, Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις·

Χαῖρε τῶν δακρύων τῆς Εὐας ἡ λύτρωσις.

Χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς·

Χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον καὶ Ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς.

Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις Βασιλέως καθέδρα·

Χαῖρε, ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα.

Χαῖρε, ἀστήρ ἐμφαίνων τὸν Ἥλιον·

Χαῖρε, γαστήρ ἐνθέου σαρκώσεως.

Χαῖρε, δι' ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις·

Χαῖρε, δι' ἧς βρεφουργεῖται Κτίστης.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε. (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Βλέπουσα ἡ Ἁγία, ἑαυτὴν ἐν ἀγνείᾳ, φησὶ τῷ Γαβριὴλ θαρσαλέως. Τὸ παράδοξόν σου τῆς φωνῆς, δυσπαράδεκτόν μου τῇ ψυχῇ φαίνεται· ἀσπόρου γὰρ συλλήψεως τὴν κύησιν πῶς λέγεις; κράζων:

Ἀλληλούϊα.

Ἀλληλούϊα. (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Γνωσὶν ἄγνωστον γινῶναι, ἡ Παρθένος ζητοῦσα, ἐβόησε πρὸς τὸν λειτουργοῦντα: Ἐκ λαγόνων ἀγνῶν, Υἱὸν πῶς ἐστὶ τεχθῆναι δυνατόν; λέξον μοί. Πρὸς ἣν ἐκεῖνος ἔφησεν ἐν φόβῳ, πλήν κραυγάζων οὕτω:

Χαῖρε, βουλής ἀπορρήτου μύστις·

Χαῖρε, σιγῆς δεομένων πίστις.
Χαῖρε, τῶν θαυμάτων Χριστοῦ τὸ προοίμιον·
Χαῖρε, τῶν δογμάτων αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον.
Χαῖρε, κλιμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός·
Χαῖρε γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν.
Χαῖρε, τὸ τῶν Ἀγγέλων πολυθρύλητον θαῦμα,
Χαῖρε, τὸ τῶν δαιμόνων πολυθρήνητον τραῦμα.
Χαῖρε, τὸ Φῶς ἀρρήτως γεννήσασα,
Χαῖρε, τὸ πῶς μηδένα διδάξασα.
Χαῖρε, σοφῶν ὑπερβαίνουσα γνῶσιν·
Χαῖρε, πιστῶν καταυγάζουσα φρένας.
Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Δύναμις τοῦ Ὑψίστου, ἐπεσκίασε τότε, πρὸς σύλληψιν τῆ Ἀπειρογάμῳ. καὶ τὴν εὐκαρπον ταύτης νηδύν, ὡς ἀγρὸν ὑπέδειξεν ἡδὺν ἅπασι, τοῖς θέλουσι θερίζειν σωτηρίαν, ἐν τῷ ψάλλειν οὕτως.

Ἀλληλούϊα.

Ἐχουσα θεοδόχον, ἡ Παρθένος τὴν μήτραν, ἀνέδραμε πρὸς Ἐλισάβετ· τὸ δὲ βρέφος ἐκείνης εὐθύς, ἐπιγνὸν τὸν ταύτης ἀσπασμόν, ἔχαιρε· καὶ ἄλμασιν ὡς ἄσμασιν, ἐβόα πρὸς τὴν Θεοτόκον:

Χαῖρε, βλαστοῦ ἀμαράντου κλημα·
Χαῖρε, καρποῦ ἀκηράτου κτήμα.
Χαῖρε, γεωργὸν γεωργοῦσα φιλόανθρωπον·
Χαῖρε, φυτουργὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν φύουσα.
Χαῖρε, ἄρουρα βλαστάνουσα εὐφορίαν, οἰκτιρμῶν·
Χαῖρε, τράπεζα βαστάζουσα εὐθηϊαν ἰλασμῶν.
Χαῖρε, ὅτι λειμῶνα τῆς τρυφῆς ἀναθάλλεις·
Χαῖρε, ὅτι λιμένα τῶν ψυχῶν ἐτοιμάζεις.
Χαῖρε, δεκτὸν πρεσβείας θυμίαμα·
Χαῖρε, παντὸς τοῦ κόσμου ἐξίλασμα.
Χαῖρε, Θεοῦ πρὸς θνητοὺς εὐδοκία·
Χαῖρε, θνητῶν πρὸς Θεὸν παρρησία.
Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Ζάλην ἔνδοθεν ἔχων, λογισμῶν ἀμφιβόλων, ὁ σῶφρων Ἰωσήφ ἐταράχθη, πρὸς τὴν ἄγαμόν σε θεωρῶν, καὶ κλεψίγαμον ὑπονοῶν Ἄμεμπτε· μαθῶν δέ σου τὴν σύλληψιν ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ἔφη·

Ἀλληλούϊα.

Ἀλληλούϊα.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

ΩΔΗ Α' ΗΧΟΣ Δ' *λτος*

 Ά νοι ξω το στο μα μου και πλη ρω θη σε ται πνευ

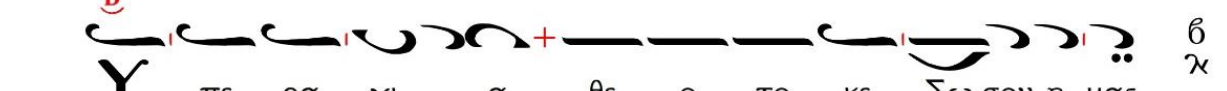
 μα τος και λο γον ε ρευ ξομαι τη βασι λει δι μη τρι

 και ο φθη σομαι φαι δρωσ πα νη γυ ρι ζων και α α

 σω γη θεο με νος τα αυ της τα θαν μα τα

 Υ πε ρα γι α θε ο το κε Σω σον η μας

 Χ ρι στου βι βλον εμ ψυ χον εσ φρα γι σμε νην σε Πνευ

 μα τι ο Με γασαρ χα γ γε λος Αγ νη θε ω με νος ε

 πε φω νει σοι χαι ρε χα ρας δο χει ον δι' η ης της

 προ μη το ρος α ρα λυ θη σε ται

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Άδάμ ἐπανόρθωσις, χαῖρε Παρθένε Θεόνυμφε, τοῦ Ἄδου ἡ νέκρωσις, χαῖρε πανάμωμε, τὸ παλάτιον, τοῦ μόνου Βασιλέως· χαῖρε θρόνε πύρινε, τοῦ Παντοκράτορος.

 Δο ξα Πα τρι και Υι ω και Α γι ω Πνευμα τι

Ρο δον το α μα ραντον χαι ρε η μο νη βλα στη

 σα σα το μη λοντο ευ ο σμον χαι ρε η τε ξα σα το ο

 σφρα δι ον του μο νου Βα σι λε ως χαι ρε α πει

 ρο γα με κο ο σμου δι α σω σμα
 β
λ

Καὶ νῦν...

Ἄγνεϊας θησαύρισμα, χαῖρε δι' ἧς ἐκ τοῦ πτώματος, ἡμῶν ἐξανέστημεν· χαῖρε ἠδύπνοον, κρίνον Δέσποινα, πιστοὺς εὐωδιάζον· θυμίαμα εὐοσμῶν.

ΩΔΗ Γ'

Τους σου ους υ μνο λο γους Θε ο το ο ο κε

 ως ζω ω σα και α φθονος πη γη θι α σον συγ κρο τη σαν

 τας πνευμα τι κον στε ρε ω ω σον και εν τη θει α

 δο ξη σου στε φα νων δο ο ξης α ξι ω σον
 (Δις) β
λ

 Υ πε ρα γι α θε ο το κε Σω σον η μας

 Στα χυν η βλα στη σα σα τον θει ει ον ως χω ω
 β
λ

 ρα α νη ρο τος σα φως ^Δ δὴ χαι ρε εμ ψυ χε τρα πε ε ζα ^β γα ρ

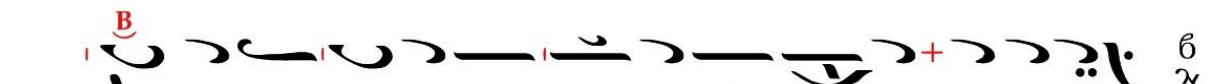
 τον ζω ης χω ρη σα α σα χαι ρε του ζων τος υ δα τος ^Δ δὴ

 πη γη α κε ε νω τος Δε σποι να ^β γα

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Δάμαλις τὸν μόσχον ἢ τεκοῦσα, τὸν ἄμωμον, χαῖρε τοῖς πιστοῖς· χαῖρε ἀμνὰς κηῖσασα, Θεοῦ ἀμνὸν τὸν αἴροντα, κόσμου παντὸς τὰ πταίσματα· χαῖρε θερμὸν ἰλαστήριον.

 Δο ξα Πα τρι και Υι ω και Α γι ω Πνευμα τι ^β γα

 Ο ρθρος φα ει νος χαι ρε η μο ο νη τον η η

 λι ον φε ρου σα Χρι στον ^Δ δὴ φω τος κα τοι κη τη ρι ι ον

^β γα χαι ρε το σκο λτος λυ σα α σα και τους ζο φω δεις

 δαι μο ο νας ο λο τε λω ως εκ μει ω σα σα

Καὶ νῦν...

Χαῖρε πύλη μόνη ἣν ὁ Λόγος, διώδευσε μόνος ἢ μοχλοῦς, καὶ πύλας Ἰδου Δέσποινα, τῶ τόκῳ σου συντρίψασα· χαῖρε ἡ θεία εἴσοδος, τῶν σωζομένων πανύμνητε.

Ἦχος πλ. δ' Αὐτόμελον (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶνδεινῶν, εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε· ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον

ΣΤΑΣΙΣ Β'

Ἦκουσαν οἱ ποιμένες, των Ἀγγέλων ὑμνούντων, τὴν ἔνσαρκον Χριστοῦ παρουσίαν· καὶ δραμόντες ὡς πρὸς ποιμένα, θεωροῦσι τοῦτον ὡς ἀμνὸν ἄμωμον, ἐν τῇ γατρὶ Μαρίας Βοσκηθέντα, ἣν ὑμνοῦντες εἶπον·

Χαῖρε, ἀμνοῦ καὶ ποιμένος μήτηρ·

Χαῖρε, ἀυλὴ λογικῶν προβάτων.

Χαῖρε, ἀοράτων ἐχθρῶν ἀμνντήριον·

Χαῖρε, Παραδείσου θυρῶν ἀνοικτήριον.

Χαῖρε, ὅτι τὰ οὐράνια συναγάλλεται τῇ γῆ·

Χαῖρε, ὅτι τὰ ἐπίγεια συγχορεύει οὐρανοῖς.

Χαῖρε, των Ἀποστόλων τὸ ἀσίγητον στόμα·

Χαῖρε, των ἀθλοφόρων τὸ ἀνίκητον θάρσος.

Χαῖρε, στερρόν της πίστεως ἔρεισμα·

Χαῖρε, λαμπρόν της χάριτος γνώρισμα.

Χαῖρε, δι' ἧς ἐγυμνώθη ὁ Ἄδης·

Χαῖρε, δι' ἧς ἐνεδύθημεν δόξαν.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Θεοδρόμον ἀστέρα, θεωρήσαντες Μάγοι, τῇ τούτου ἠκολούθησαν αἴγλη· καὶ ὡς λύχνον κρατοῦντες αὐτόν, δι' αὐτοῦ ἠρεύνων κραταῖον Ἄνακτα· καὶ φθάσαντες τὸν ἄφθαστον, ἐχάρησαν αὐτῷ βοῶντες·

Ἀλληλούϊα.

Ἴδον παῖδες Χαλδαίων, ἐν χερσὶ της Παρθένου, τὸν πλάσαντα χειρὶ τους ἀνθρώπους· καὶ Δεσπότην νοοῦντες αὐτόν, εἰ καὶ δούλου ἔλαβε μορφὴν, ἔσπευσαν τοῖς δώροις θεραπεῦσαι καὶ βοῆσαι τῇ Εὐλογημένῃ·

Χαῖρε, ἀστέρος ἀδύτου Μήτηρ·

Χαῖρε, ἀυγὴ μυστικῆς ἡμέρας.

Χαῖρε, της ἀπάτης τὴν κάμινον σβέσασα·

Χαῖρε, της τριάδος τους μύστας φωτίζουσα.

Χαῖρε, τύραννον ἀπάνθρωπον ἐκβαλοῦσα της ἀρχῆς·

Χαῖρε, Κύριον φιλάνθρωπον ἐπιδείξασα Χριστόν.

Χαῖρε, ἡ τῆς βαρβάρου λυτρομένη θρησκείας·

Χαῖρε, ἡ τοῦ βορβόρου ῥυομένη των ἔργων.

Χαῖρε, πυρὸς προσκύνησιν παύσασα· χαῖρε, φλογὸς παθῶν ἀπαλλάτουσα.

Χαῖρε, πιστῶν ὁδηγὸς σωφροσύνης·

Χαῖρε, πασῶν γενεῶν εὐφροσύνη.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Κήρυκες θεοφόροι, γεγονόντες οἱ Μάγοι, ὑπέστρεψαντὴν Βαβυλῶνα· ἐκτελέσαντές σου τὸν χρησμόν, καὶ κηρύξαντές τὸν Χριστόν ἅπασιν, ἀφέντες τὸν Ἡρώδη ὡς ληρώδηϊδότα ψάλλειν·

Ἀλληλούϊα.

Ἀλληλούϊα. (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Λάμπας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ φωτισμὸν ἀληθείας, ἐδίωξας ψεύδους τὸ σκότος· τὰ γὰρ εἰδῶλα ταύτης, Σωτήρ ἐνέγκαντά σου τὴν ἰσχὺν πέπτωκεν· οἱ τούτων δὲ ῥυσθέντες ἐβόων πρὸς τὴν Θεοτόκον·

Χαῖρε, ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων·

Χαῖρε, κατάπωσις τῶν δαιμόνων·

Χαῖρε, τῆς ἀπάτης τὴν πλάνην πατήσασα·

Χαῖρε, τῶν εἰδώλων τὸν δόλον ἐλέγξασα·

Χαῖρε, θάλασσα ποντίσασα Φαραῶ τὸν νοῆτον·

Χαῖρε, πέτρα ἢ ποτίσασα τοὺς διψῶντας τὴν ζωὴν·

Χαῖρε, πύρινε στῦλε, ὁδηγῶν τοὺς ἐν σκότει·

Χαῖρε, σκέπη τοῦ κόσμου, πλατυτέρα νεφέλης·

Χαῖρε, τροφή τοῦ μάννα διάδοχε·

Χαῖρε, τρυφῆς ἀγίας διάκονε·

Χαῖρε, ἡ Γῆ τῆς ἐπαγγελίας·

Χαῖρε, ἐξ ἧς ῥέει μέλι καὶ γάλα·

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε·

Μέλλοντος Συμεῶνος, τοῦ παρόντος αἰῶνος, μεθίστασθαι τοῦ ἀπατεῶνος, ἐπεδόθης ὡς βρέφος αὐτῷ, ἀλλ' ἐγνώσθης τούτῳ καὶ Θεὸς τέλειος· διόπερ ἐξεπλάγη σου τὴν ἄρρητον σοφίαν, κράζων·

Ἀλληλούϊα.

ΩΔΗ Δ'

Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ, ἐπὶ θρόνου Θεότητος, ἐν νεφέλῃ κούφῃ, ἦλθεν Ἰησοῦς ὁ ὑπέρθεος, τῇ ἀκηράτῳ παλάμῃ, καὶ διέσωσε, τοὺς κραυγάζοντας· Δόξα Χριστέ, τῇ δυνάμει σου.

Υπεραγια θεοτοκε Σωσον ημας

Εν φω ναις αματων πι ι στει σοι βο ω ω μεν Πα

νυ μνη τε χαι ρε πι ον ο ο ρος και τε τυ ρω

 με ε νον εν Πνευ μα τι χαι ρε λυ χνι α και στα μνε

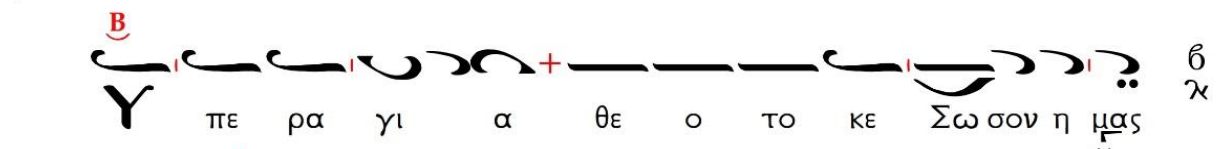
 Μα να φερουσα το γλυ και αι αι νον τα των ευ σε βω ων αι

 σθη τη ρι α

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Ἰλαστήριον τοῦ κόσμου, χαῖρε ἄχραντε Δέσποινα· χαῖρε κλίμαξ γῆθεν, πάντας ἀνυψώσασα χάριτι· χαῖρε ἡ γέφυρα ὄντως, ἡ μετάγουσα, ἐκ θανάτου πάντας, πρὸς ζωὴν τοὺς ὑμνοῦντάς σε.

 Υ πε ρα γι α θε ο το κε Σω σον η μας

 Ο υ ρα α νων υ ψη λο τε ε ε ρα χαι

 ρε γη ης το θε με λι ον εν τη ση νη

 δυ ι ι α χραντε α κο ο πως βα στα σα σα χαι

 ρε κογ χυ λη πορ φυ ραν θει αν βα ψα σα εξ αι

 μα των σου τω Βα σι λει ει των δυ να με ων

Δόξα...

Νομοθέτην ἢ τεκοῦσα, ἀληθῶς χαῖρε Δέσποινα, τὸν τὰς ἀνομίας, πάντων δωρεὰν ἐξαλείφοντα· ἀκατανόητον βάθος, ὕψος ἄρρητον, ἀπειρόγαμε, δι' ἧς ἡμεῖς ἐθεώθημεν.

^B
β
λ
Και νυν και α ει και εις τους αι ω νας των αι

ω νων α μην β
λ

^B
C ε την πλε ξα σαν τω κο ο σμω ^Δ_{δλ} α χει ρο ο πλοκον

^M
β
λ
στε φα νον α νυ μνο λο γου μεν ^B ^Γ ^Δ
χαι ρε σοι Παρ θε ε νε

^M
β
λ
κραυ γα ζον τες ^Π το φυ λα κτη ρι ον παν των και χα

^Δ
π
q
ρα α κω ω μα και κρα ται ω ω μα ^Δ
δλ

B' Χορός ^B
και ι ε ρο ον κα τα φυ γι ον β
λ

ΩΔΗ Ε'

^B
E ξε στη τα συμ παν τα ε πι τη θει α δο ξη

^Δ
δλ
σου ^Γ σου υ υ γαρ α πει ρο γα με Παρ θε ε νε ^β ^Δ
λ ε σxes

^Δ
δλ
εν μη η τρα τον ε πι παν των Θε ον και τε το κας

^B
α χρονον Υι ον πα σι τοις υ μνου σι σε ^β ^λ σω τη ρι

ι αν βρα βευ ον τα

β
λ

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Όδόν ή κυήσασα, ζωής χαΐρε Πανάμωμε, ή κατακλυσμοῦ τῆς άμαρτίας, σώσασα κόσμον· χαΐρε Θεόνυμφε, άκουσμα και λάλημα φρικτόν· χαΐρε ένδιαίτημα, τοῦ Δεσπότου τῆς κτίσεως

B
Υ πε ρα γι α θε ο το κε Σω σον η μας β
λ

B
Ι σχυς και ο χυ ρω μα αν θρω ω πων και ρε αχ ραν

B **N**
τε το πε α γι α σμα τος της δο ο ξης νε κρω σις Α

A
δου νυμ φων ο λο φω ω τε **A** και ρε τωων Αγ γε λων χαρ

B **M** **B**
μο νη και ρε η βο η θει α των πι στω ως δε ο με νων

σου β
λ

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Πυρίμορφον ὄχημα, τοῦ Λόγου χαΐρε Δέσποινα, ἔμψυχε Παράδεισε τὸ ξύλον, ἐν μέσῳ ἔχων ζωῆς τὸν Κύριον· οὐ ὁ γλυκασμὸς ζωοποιεῖ, πίστει τοὺς μετέχοντας, καὶ φθορᾷ ὑποκύψαντας.

β
λ

B
Δ ο ξα Πα τρι και Υι ω και Α γι ω Πνευμα τι β
λ

B
B ρ ων νυ με νοι σθε νει σου πι στω σ α να βο ω μεν σοι **A**

Χαι ρε πο ο λισ του παμ βα σι λε ε ως δε δο ξα σμε
 να και α ξι α κου ου στα πε ρι ης λε λα ληνται
 σα φως ο ρος α λα το μη τον χαι ρε βα θος
 α α με τρητον

Καὶ νῦν...

Εὐρύχωρον σκῆνωμα, τοῦ Λόγου χαῖρε Ἄχραντε· κόχλος τόν θεῖον μαργαρίτην, προαγαγοῦσα χαῖρε πανθαύμαστε· πάντων πρὸς Θεὸν καταλλαγή, τῶν μακαριζόντων σε,

Α' Χορός Θε ο το ο κε ε κα στο τε

ΩΔΗ ΣΤ'

Τ ην θει αν ταυ την και παν τι μον τε λουν τες ε ορ την οι
 θε ο φρο νες της Θε ο μη το ρος δευ τε τας χει ρας κρο
 τη σω μεν τον εξ αυ της τε χθε εν τα Θε ον δο ξα ζοντες

(Δις)

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Παστάς τοῦ Λόγου ἀμόλυντε, αἰτία τῆς τῶν πάντων θεώσεως, χαῖρε

Πανάχραντε, τῶν Προφητῶν περιήχημα· χαῖρε τῶν Ἀποστόλων, τὸ ἐγκαλλώπισμα.

β
 λ
 Υ πε ρα γι α θε ο το κε Σω σον η μας

β
 λ
 Ε κ σου η δρο σος α πε στα ξε φλογ μον πο λυ θε ι ας

+ η λυ σα σα ο θεν βο ω μεν σοι χαι ρε ο πο

κος ο εν δρο σος ον Γε δε ων Παρ θε ε ε νε προ

ε θε α σα το

β
λ

Δόξα...

Ἴδου σοι Χαῖρε κραυγάζομεν, λιμὴν ἡμῖν γενοῦ θαλαττεύουσι καὶ ὀρμητήριον, ἐν τῷ πελάγει τῶν θλίψεων, καὶ τῶν σκανδάλων πάντων, τοῦ πολεμήτορος.

β
 λ
 Κ αι νυν και α ει και εις τους αι ω νας των αι

ω νων α μην

Χ α ρα σ αι τι α χα ρι τω σον η μων τον λο γι σμον του

κραυ γα ζειν σοι Χαι ρε η α φλε κτος βα τος Νε

φε ε λη ο λο φω τε η τους πι στους α πα αυστως

β
λ

B' Χορός
ε πι σκι α ζουσα

6
λ

Ἦχος πλ. δ' Αὐτόμελον (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶνδεινῶν, εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε· ἀλλ'ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

ΣΤΑΣΙΣ Γ'

Νέαν ἔδειξε κτίσιν, ἐμφανίσας ὁ Κτίστης, ὑμῖν τοῖς ὑπ'αὐτοῦ γενομένοις· ἐξ ἀσπόρου βλαστήσας γαστρός, καὶ φυλάξας ταύτην, ὡσπερ ἦν, ἄφθορον· ἵνα τὸ θαῦμα βλέποντες, ὑμνήσωμεν αὐτήν, βοῶντες·

Χαῖρε, τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρείας·

Χαῖρε, τὸ στέφος τῆς ἐγκρατείας·

Χαῖρε, ἀναστάσεως τύπον ἐκλάμπουσα·

Χαῖρε, τῶν Ἀγγέλων τὸν βίον ἐμφαίνουσα·

Χαῖρε, δένδρον ἀγλαόκαρπον, ἐξ οὗ τρέφονται πιστοί·

Χαῖρε, ξύλον εὐσκιόφυλλον, ὑφ' οὗ σκέπτονται πολλοί·

Χαῖρε, κυφοροῦσα ὁδηγὸν πλανωμένοις·

Χαῖρε, ἀπογεννῶσα λυτρωτὴν αἰχμαλώτοις·

Χαῖρε, Κριτοῦ δικαίου δυσώπησις·

Χαῖρε, πολλῶν πταιόντων συγχώρησις·

Χαῖρε, στολή των γυμνῶν παρρησίας·

Χαῖρε, στοργὴ πάντα πόθον νικῶσα·

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Ζένον τόκον ἰδόντες, ξενωθῶμεν του κόσμου, τὸν νοῦν εἰς οὐρανὸν μεταθέντες· διὰ τοῦτο γὰρ ὁ ὑψηλὸς Θεὸς ἐπὶ γῆς ἐφάνη ταπεινὸς ἄνθρωπος, βουλόμενος ἐλκύσαι πρὸς τὸ ὕψος, τους αὐτῷ βοῶντας·

Ἀλληλούϊα.

Ἀλληλούϊα.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Ὁλος ἦν ἐν τοῖς κάτω, καὶ τῶν ἄνω οὐδόλως ἀπὴν, ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος· συγκατάβασις γὰρ θεϊκὴ, οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ γέγονε· καὶ τόκος ἐκ Παρθένου θεολήπτου ἀκουούσης ταῦτα·

Χαῖρε, Θεοῦ ἀχωρήτου χώρα·

Χαῖρε, σεπτοῦ μυστηρίου θύρα·

Χαῖρε, τῶν ἀπίστων ἀμφίβολον ἄκουσμα·

Χαῖρε, τῶν πιστῶν ἀναμφίβολον καύχημα.
Χαῖρε, ὄχημα πανάγιον τοῦ ἐπί τῶν Χερουβίμ·
Χαῖρε, οἶκημα πανάριστον τοῦ ἐπί τῶν Σεραφίμ.
Χαῖρε, ἡ ταναντία εἰς ταυτὸ ἀγαγοῦσα·
Χαῖρε, ἡ παρθενίαν καὶ λοχείαν ζευγνύσα.
Χαῖρε, δι' ἧς ἐλύθη παράβασις·
Χαῖρε, δι' ἧς ἠνοιχθη Παράδεισος.
Χαῖρε, ἡ κλείς τῆς Χριστοῦ βασιλείας·
Χαῖρε, ἐλπίς ἀγαθῶν αἰωνίων.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Πᾶσα φύσις Ἀγγέλων, κατεπλάγη τὸ μέγα, τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἔργον· τὸν ἀπρόσιτον γὰρ ὡς Θεόν, ἐθεώρει πᾶσι προσιτὸν ἄνθρωπον· ἡμῖν μὲν συνδιάγοντα, ἀκούοντα δὲ παρὰ πάντων οὕτως·

Ἀλληλούϊα.

Ῥήτορας πολυφθόγγους, ὡς ἰχθύας ἀφώνους, ὀρῶμεν ἐπὶ σοί, Θεοτόκε· ἀποροῦσι γὰρ λέγειν τὸ πῶς καὶ Παρθένος μένεις καὶ τεκεῖν ἴσχυσας· ἡμεῖς δὲ τὸ Μυστήριον θαυμάζοντες, πιστῶς βοῶμεν·

Χαῖρε, σοφίας Θεοῦ δοχεῖον·

Χαῖρε, προνοίας αὐτοῦ ταμεῖον.

Χαῖρε, φιλοσόφους ἀσόφους δεικνύουσα·

Χαῖρε, τεχνολόγους ἀλόγους ἐλέγχουσα.

Χαῖρε, ὅτι ἐμωράνθησαν οἱ δεινοῖ συζητηταί·

Χαῖρε, ὅτι ἐμαράνθησαν οἱ τῶν μύθων ποιηταί.

Χαῖρε, τῶν Ἀθηναίων τὰς πλοκάς διασπῶσα·

Χαῖρε, τῶν ἀλιέων τὰς σαγῆνας πληροῦσα.

Χαῖρε, βυθοῦ ἀγνοίας ἐξέλκουσα·

Χαῖρε, πολλοὺς ἐν γνώσει φωτίζουσα.

Χαῖρε, ὀλκάς τῶν θελόντων σωθῆναι·

Χαῖρε, λιμὴν του βίου πλωτήρων.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

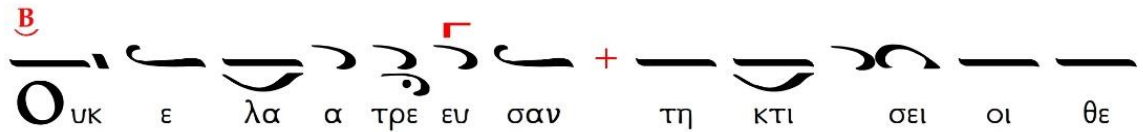
Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Σῶσαι θέλων τὸν κόσμον, ὁ τῶν ὅλων κοσμήτωρ, πρὸς τοῦτον αὐτεπάγγελτος ἦλθε· καὶ ποιμὴν ὑπάρχων ὡς Θεός, δι' ἡμᾶς ἐφάνη καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος· ὁμοίω γὰρ τὸ ὅμοιον καλέσας, ὡς Θεὸς ἀκούει·

Ἀλληλούϊα.

Ἀλληλούϊα.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

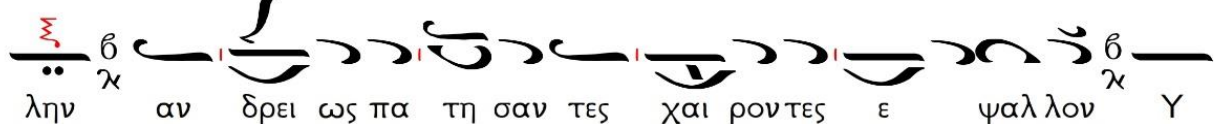
ΩΔΗΖ'

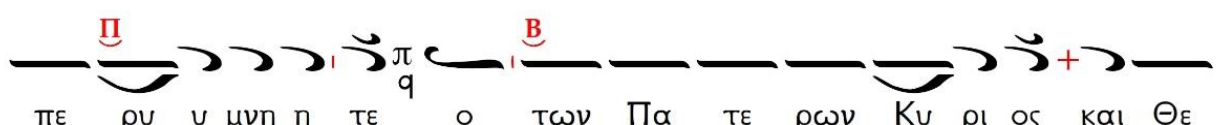
 Ουκ ελαατρεευσαν τηκτισειοιθε

 οφρονεςπαρατονκτισαντααλλαπυροσαπει

 ληνανδρειωσπατησαντεςχαιροντεςεψαλλονΥ

 περυμνηητεοτωνΠατερωνΚυριοςκαιΘε

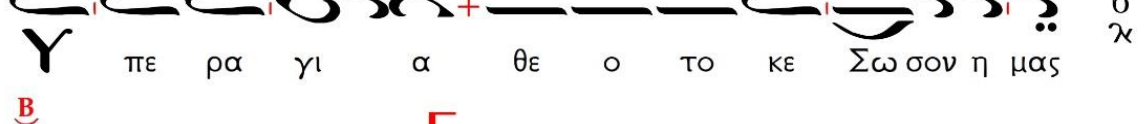
 οςευλογητοοσει

Υπεραγια θεοτοκε σωσον ημας

Ανυμνοῦμέν σε, βοῶντες· Χαῖρε ὄχημα, Ἡλίου τοῦ νοητοῦ, ἄμπελος ἀληθινή, τὸν βότρυν τὸν πέπειρον, ἡ γεωργήσασα, οἶνον στάζοντα, τὸν τὰς ψυχὰς εὐφραίνοντα, τῶν πιστῶς σε δοξαζόντων.

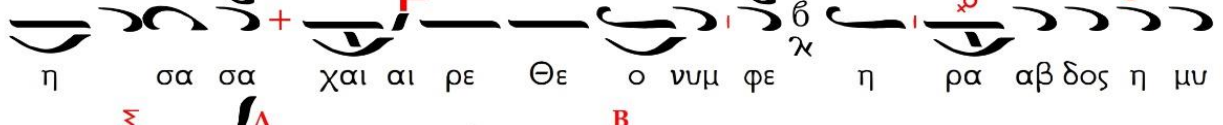
 Υπεραγιαθεοτοκεσωσονημας

 τατηηραατωνανθρωπωνηκυ

 ησασαχαιαιρεθεοσυμφεηρααβδοςημυ

 στικηανθοςτοαμαραντονηεξανθησασα

 χαι ρε Δε ε σποι οι να δι' ης χα ρας πλη ρου με θα

 και ζω ην κληρο νο μου ου ου μεν

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Ῥητορεύουσα, οὐ σθένει γλωσσο Δέσποινα, ὕμνολογῆσαί σε· ὑπὲρ γὰρ τὰ Σεραφίμ, ὑψώθης κυήσασα, τὸν Βασιλέα Χριστόν· ὄν ἰκέτευε, πάσης νῦν βλάβης ρύσασθαι, τοὺς πιστῶς σε προσκυνοῦντας.

 Δοξα Πατρι και Υι ω και Α γι ω Πνευμα τι

 Ευ φη μει ει ει ει σε μα κα ρι ζον τα τα

 πε ρα τα και α να κρα ζει σοι χαι ρε ο το ο μοσ εν

 ω δα κτυ λω εγ γε γρα πται Πα τρος ο Λο γος α γνη

 ον ι κε ε τευ ευ ε βι ι βλω ζω ης τους δου λους

 σου κα τα γρα παι θε ο το ο κε

Καὶ νῦν...

Ἴκετεύομεν οἱ δοῦλοί σου καὶ κλίνομεν, γόνυ καρδίας ἡμῶν. Κλῖνον τὸ οὖς σου Ἄγνη, καὶ σῶσον τοὺς θλίψεσι, βυθιζόμενους ἡμᾶς, καὶ συντήρησον, πάσης ἐχθρῶν ἀλώσεως,

 Α' Χορός την σην πο λιν θε ο το ο κε

ΩΔΗ Η'

Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ, ὁ τόκος τῆς Θεοτόκου διεσώσατο, τότε μὲν τυπούμενος· νῦν δὲ ἐνεργούμενος, τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, ἀγείρει ψάλλομεν· τὸν Κύριον ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

β
λ

Β
Υ πε ρα γι α θε ο το κε Σω σον η μας β
λ

Β
Ν η δυ υ ι τον Λο γον υ πε δε ε ε ξω

τον πα αν τα βα στα ζον τα ε βα στα σας ^Δ δὲ γα λα κτι ε ξε

Ν **Π** **Γ** **Β**
θρε ε φας νευ μα τι τον τρε φο ον τα την οι κου με νην

Δ **Β** **ρ**
α πα σαν Α γνη ω ψα αλ λω ω ω μεν ^Δ δὲ τον Κυ

Π **Β** **Γ**
ρι ον υ μνει τε τα ερ γα και υ περ υ ψου ου τε εις

Γ
παν τας τους αι ω ω νας β
λ

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

Μωσῆς κατενόησεν ἐν βάτῳ, τὸ μέγα μυστήριον τοῦ τόκου σου· Παῖδες προεικόνισαν, τοῦτο ἐμφανέστατα, μέσον πυρὸς ἰστάμενοι, καὶ μὴ φλεγόμενοι, ἀκήρατε ἅγια Παρθένη· ὅθεν σε ὑμνοῦμεν, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Β
Υ πε ρα γι α θε ο το κε Σω σον η μας β
λ

 Οι πρω ω ην α πα τη γυ μνω θε ε εν τες

 στο λη ην αφθαρ σι ασ ε νε δυ θη μεν τη κυ ο φο ρι

 α α σου και οι κα θε ζο με ε νοι εν σκο τει πα ρα

 πτω σε ων φως κα τω πτε ευ σα α α μεν φω τος κα

 τοι κη τη ρι ον Κο ρη ο θεν σε υ μνου ου μεν εις παν

 ταςτουςαι ω ω νας

β
λ

Δόξα...

Νεκροὶ διὰ σοῦ ζωοποιοῦνται· ζῶν γὰρ τὴν ἐνυπόστατον ἐκύησας· εὐλαλοὶ οἱ ἄλαλοι, πρῶν χρηματίζοντες· λεπροὶ ἀποκαθαίρονται, νόσοι διώκονται· πνευμάτων ἀερίων τὰ πλήθη, ἤττηνται Παρθένε, βροτῶν ἡ σωτηρία.

 β
λ Και νυν και α ει και εις τους αι ω νας των αι

 ω νων α μην

 Η κο ο σμω τε κου σα σω τη ρι ι αν δι'

 η ης α πο γης εις υ ψος ηρ θη μεν χαι ροις παν

 τευ λο γη τε σκε πη και κρα ται ω ω μα τει χος και ο

β
λ

χυ ρω μα των με λω δουντων Α γνη τον Κυ ρι ον

υ μνει τε τα α ερ γα και υ περ υ ψου ου τε

B' Χορός εις παντας τους αι ω νας

ΩΔΗ Θ'

Α πας γη γε νης σκιρ τα τω τω πνευ μα τι λα μπα δου

χου με νος πα νη γυ ρι ζε ε τω ω δε α υ λων

νο ο ων φυ σις γε ραι ρου σα τα α ι ε ρα θαν

μα σι α της Θε ο μη το ο ρος και βο α α α

α α α τω χαι ρι σ παμμα κα ρι στε Θε ο το κε Α

γνη η α ει παρ θε νε

Υπεραγία θεοτόκε σώσον ημάς

“Ἴνα σοι πιστοί, τὸ Χαῖρε κραυγάζωμεν, οἱ διὰ σοῦ τῆς χαρᾶς, μέτοχοι γενόμενοι, τῆς αἰδίου, ῥῦσαι ἡμᾶς πειρασμοῦ, βαρβαρικῆς ἀλώσεως, καὶ πάσης ἄλλης πληγῆς, διὰ πλῆθος, Κόρη παραπτώσεων, ἐπιούσης βροτοῖς ἀμαρτάνουσιν.

β
λ

Υπεραγια θεοτοκε Σωσον η μας

ωφθησφω τι σμοος η μων και βε βαι ω σις ο θεν βο ω μεν

σοι χαι ρε α στρον α δυ υ τον ει σα γων κο ο

σμω τον με γαν Η λι ον χαι ρε Ε δεμ α νοι ξα σα

την κε κλει σμε νην Α γνη χαι ρε στυ υ υ υ υ υ λε

πυ ρι νε ει σα γου σα εις την α νω ζω ην το αν

θρω πι νον

Υπεραγια θεοτόκε σώσον ημάς

Στῶμεν εὐλαβῶς, ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐκβοήσωμεν· Χαῖρε κόσμου Δέσποινα· χαῖρε Μαρία, Κυρία πάντων ἡμῶν· χαῖρε ἡ μόνη ἄμωμος, ἐν γυναιξὶ καὶ καλή· χαῖρε σκεῦος, μύρον τὸ ἀκένωτον, ἐπὶ σὲ κενωθὲν εἶσδεξάμενον.

Δοξα Πατρι και Υι ω και Α γι ω Πνευμα τι

Η πε ρι στε ρα Η τον ε λε η μο να α

πο κυ η σα σα χαι ρε α ει παρ θε ε νε ο σι ων

πα αν των χαι ρε το καυ χη μα των α θλη των στε φα

 νω μα χαι ρε α πα αν τω ων τε των δι και αι αι

 αι αι αι ων θει ον ε γκαλ λω πι σμα και η μων των πι

 στων το δι α σωσμα

β
γ

Καὶ νῦν...

Φεῖσαι ὁ Θεός, τῆς κληρονομίας σου, τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πάσας παραβλέπων νῦν,
 εἰς τοῦτο ἔχων, ἐκδυσωποῦσάν σε, τὴν ἐπὶ γῆς ἀσπόρως σε, κυοφορήσασαν, διὰ
 μέγα ἔλεος θελήσαντα, μορφωθῆναι Χριστέ, τὸ ἀλλότριον.

Μετά την ολοκλήρωση του Κανόνα, ερμηνεύεται το «*Τῆ ὑπερμάχῳ*» σε αργό μέλος, συνταχθέν από τον **Πέτρο Βυζάντιο**.

Ο **Πέτρος Βυζάντιος**, αποτελεί μία από τις σημαντικότερες μορφές της Βυζαντινής Μουσικής. Έχει αποτυπώσει, κωδικογραφήσει σε χειρόγραφα τα έργα του δασκάλου του, του **Πέτρου Λαμπαδαρίου του Πελοποννησίου** μεταξύ των οποίων το *Αναστασιματάριο*, το *Δοξαστάριο*, το *Ειρμολόγιο* τα οποία εμπλούτισε με την εξηγηματική του γραφή και δικές του μελουργίες και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να διαδοθεί το έργο του δασκάλου του σε ευρύτερο πλαίσιο. Η εξηγηματική/αναλυτική του γραφή, έχει αποτελέσει τη βάση για τη διαμόρφωση την Νέας Μεθόδου γραφής του 1814. Έχει υπάρξει δάσκαλος σπουδαίων προσωπικοτήτων της ψαλτικής μεταξύ των οποίων ο **Γρηγόριος Πρωτοψάλτης** ο οποίος αποτελεί έναν από τους τρεις πρώτους διδασκάλους της νέας γραφής του 1814 όπως επίσης και ο **Χρυσάνθος εκ μαδύτων** ο οποίος έχει εκδώσει το «*Μέγα Θεωρητικόν*» το οποίο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα και επιδραστικότερα έργα για την Βυζαντινή Μουσικολογία ακόμα και στις μέρες μας. Επίσης, έχει προσφέρει έργο και στο χώρο της Κοσμικής Βυζαντινής Μουσικής καθώς έχουν διασωθεί μουσικοί κώδικες οι οποίοι εμπεριέχουν μελοποιίες κοσμικού ύφους υπό την επιμέλεια του. Είναι γνωστός και με το προσωνύμιο «φυγάς» καθώς λόγω της διγαμίας του (είχε παντρευτεί δύο φορές και την εποχή εκείνη κάτι το οποίο αποτελούσε μεγάλο ζήτημα για κάποιον που φέρει το αξίωμα του πρωτοψάλτη καθώς την εποχή εκείνη, οι ψάλτες κατατάσσονταν στα κατώτερα στρώματα των κληρικών), καθαιρέθηκε από το αξίωμα του πρωτοψάλτη και έφυγε στο Ιάσιο της Ρουμανίας όπου και απεβίωσε το 1806. Το έργο του **Πέτρου Βυζαντίου**, όντας εκτενές και σπουδαίο σε ότι αφορά την συνεισφορά του στο χώρο της ψαλτικής τέχνης, αποτελεί σημείο αναφοράς ακόμα και στις μέρες μας και τα έργα του, ερμηνεύονται ακόμα και σήμερα ως ένας ελάχιστος φόρος τιμής προς την μουσική του παρακαταθήκη³⁰.

³⁰ Γεώργιος Παπαδόπουλος, *Ιστορική Επισκόπησις της Βυζαντινής Μουσικής* (Αθήνα: Τύποις Πραξιτέλους, 1904), 104-105.

"Τῆς Ὑπερμάχου" ὑπὸ Πέτρου Βυζαντιοῦ

Ἦχος ᾠδῆς Νη

Ν
Τ ἦ υ υ πε ε ε ερ μα α α α α χω ω ω
ω ω ω ω ω ω ω στρα στρα τη γω ω ω ω ω
τα α α α α α α νι κη η η τη η η η η η η
η η η η η η η η ρι ι ι ι ι ι ι νι ι ι
ι ι ι ι α α να α α α α

Ν
Ω ς λυ υ τρω ω ω ω θει ει ει ει ει σα α α
α α α α α τω των δει νω ω ω ω ω ω
ε ε ε ε ε ευ χα ρι ι ι στη η η η η η η
η η η η η η η η ρι ι ι ι ι ι ι νι ευ χα
ρι στη η η ρι α α να α α α α

α α α α α τω των δει νω ω ω ω ω ων

ε ε ε ε ε ευ χα ρι ι ι στη η η η η η η

η η η η η η η η ρι ι ι ι ι ι νι ευ χα

ρι στη η η ρι α α να α α α α

Α να γρα α α α α α φω ω ω ω ω ω σοι οι

η η η η πο η η πο λι ις σου Θε ε ε ε ο ο ο

Θε ο ο ο το ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο

νο ο Θε ε ο το ο κε ε ε ε ε ε ε

Α λ λ ω σ ε ε ε ε ε ε χου ου ου ου ου ου σα α

το ο ο κρα το ο κρα α α τος α α α α προ ο ο

α προ ο σμα α α α α α α α α α α α α χη

η α α προ σμα α χη η η το ο ο ο ο ο ο ον

ΣΤΑΣΙΣ Δ'

Τείχος εἶ τῶν Παρθένων, Θεοτόκε Παρθένε, καὶ πάντων τῶν εἰς σέ προστρεχόντων· ὁ γὰρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, κατεσκεύασέ σε Ποιητὴς Ἄχραντε, οἰκήσας ἐν τῇ μήτρα σου, καὶ πάντας σοὶ προσφωνεῖν διδάξας·

Χαῖρε, ἡ στήλη τῆς παρθενίας·

Χαῖρε, ἡ πύλη τῆς σωτηρίας·

Χαῖρε, ἀρχηγὲ νοητῆς ἀναπλάσεως·

Χαῖρε, χορηγὲ θεϊκῆς ἀγαθότητος·

Χαῖρε, σὺ γὰρ ἀνεγέννησας τοὺς συλληφθέντας αἰσχροῶς·

Χαῖρε, σὺ γὰρ ἐνουθέτησας τοὺς συληθέντας τὸν νοῦν·

Χαῖρε, ἡ τὸν φθορέα τῶν φρενῶν καταργοῦσα·

Χαῖρε, ἡ τὸν σπορέα τῆς ἀγνείας τεκοῦσα·

Χαῖρε, παστὰς ἀσπόρου νυμφεύσεως·

Χαῖρε, πιστοὺς Κυρίῳ ἀρμόζουσα·

Χαῖρε, καλὴ κουροτρόφε παρθένων·

Χαῖρε, ψυχῶν νυμφοστόλε ἀγίων·

Χαῖρε, **Νύμφη ἀνύμφευτε**.

Ἵμνος ἅπας ἠττάται, συνεκτείνεσθαι σπεύδων, τῷ πλήθει τῶν πολλῶν οἰκτιρμῶν σου· ἰσαριθμούς γὰρ τῇ ψάμμῳ ᾧδάς, ἂν προσφέρωμέν σοί, Βασιλεῦ ἅγιε, οὐδὲν τελοῦμεν ἄξιον, ὧν δέδωκας ἡμῖν, τοῖς σοὶ βοῶσιν·

Ἀλληλουῖα.

Φωτοδόχον λαμπάδα, τοῖς ἐν σκότει φανεῖσαν, ὀρῶμεν τὴν ἀγίαν Παρθένον· τὸ γὰρ ἄϋλον ἄπτουσα φῶς, ὀδηγεῖ πρὸς γνῶσιν θεϊκὴν ἅπαντας, αὐγὴ τὸν νοῦν φωτίζουσα, κραυγὴ δὲ τιμωμένη ταῦτα·

Χαῖρε, ἀκτὶς νοητοῦ Ἡλίου·

Χαῖρε, βολὶς τοῦ ἀδύτου φέγγους·

Χαῖρε, ἀστραπὴ τὰς ψυχὰς καταλάμπουσα·

Χαῖρε, ὡς βροντὴ τοὺς ἐχθροὺς καταπλήττουσα,

Χαῖρε, ὅτι τὸν πολύφωτον ἀνατέλλεις φωτισμόν·

Χαῖρε, ὅτι τὸν πολύρρητον, ἀναβλύζεις ποταμόν·

Χαῖρε, τῆς κολυμβήθρας ζωγραφοῦσα τὸν τύπον·

Χαῖρε, τῆς ἀμαρτίας ἀναιροῦσα τὸν ρύπον·

Χαῖρε, λουτὴρ ἐκπλύνων συνείδησιν·

Χαῖρε, κρατὴρ κερνῶν ἀγαλλίασιν·

Χαῖρε, ὁσμὴ τῆς Χριστοῦ εὐωδίας·

Χαῖρε, ζωὴ μυστικῆς εὐωχίας·

Χαῖρε, **Νύμφη ἀνύμφευτε**.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Χάριν δοῦναι θελήσας, ὀφλημάτων ἀρχαίων, ὁ πάντων χρεωλύτης ἀνθρώπων, ἐπεδήμησε δι' ἑαυτοῦ, πρὸς τοὺς ἀποδήμους τῆς αὐτοῦ χάριτος· καὶ σχίσας τὸ χειρόγραφον, ἀκούει παρὰ πάντων οὕτως, Ἄλληλούϊα·

Ἄλληλούϊα. (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Ψάλλοντές σου τὸν τόκον, ἀνυμνούμέν σε πάντες, ὡς ἔμψυχον ναόν, Θεοτόκε· ἐν τῇ σῇ γὰρ οἰκίσας γαστρί, ὁ συνέχων πάντα τῇ χειρὶ Κύριος, ἡγίασεν, ἐδόξασεν, ἐδίδαξε βοᾶν σοι πάντας·

Χαῖρε, σκηνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου·

χαῖρε, Ἁγία Ἁγίων μείζων.

Χαῖρε, κιβωτὴ χρυσοθεῖσα τῷ Πνεύματι·

Χαῖρε, θησαυρὸς τῆς ζωῆς ἀδαπάνητε.

Χαῖρε, τίμιον διάδημα, βασιλέων εὐσεβῶν·

Χαῖρε, καύχημα σεβάσμιον, ἱερέων εὐλαβῶν.

Χαῖρε τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος·

Χαῖρε, τῆς βασιλείας τὸ ἀπόρθητον τεῖχος·

Χαῖρε, δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια·

Χαῖρε, δι' ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσι.

Χαῖρε, χρωτὸς τοῦ ἐμοῦ θεραπεία·

Χαῖρε, ψυχῆς τῆς ἐμῆς σωτηρία.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Ἦω πανύμνητε Μῆτερ, ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων Ἁγίων ἀγιώτατον Λόγον· (γ') δεξαμένη τὴν νῦν προσφορὰν, ἀπὸ πάσης ῥύσαι συμφορᾶς ἅπαντας· καὶ τῆς μελλούσης λύτρωσαι κολάσεως, τοὺς σοὶ βοῶντας·

Ἄλληλούϊα.

Ἄγγελος πρωτοστάτης, οὐρανόθεν ἐπέμφθη, εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε (γ')· καὶ σὺν τῇ ἄσωμάτῳ φωνῇ, σωματούμενόν σε θεωρῶν Κύριε, ἐξίστατο καὶ ἴστατο, κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα.

Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει·

Χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει·

Χαῖρε, τοῦ πεσόντος, Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις·

Χαῖρε τῶν δακρύων τῆς Εὐας ἡ λύτρωσις·

Χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς·

Χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον καὶ Ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς·

Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις Βασιλέως καθέδρα·

Χαῖρε, ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα.

Χαῖρε, ἀστήρ ἐμφαίνων τὸν Ἥλιον·

Χαῖρε, γαστήρ ἐνθέου σαρκώσεως·

Χαῖρε, δι' ἧς νεουργεῖται ἡ κτίσις·

Χαῖρε, δι' ἧς βρεφουργεῖται Κτίστης·

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Ἦχος πλ. δ' Αὐτόμελον.(βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε· ἀλλῶς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Ὁ ἀναγνώστης: Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς (ἐκ τρίτου).

Δόξα... Καὶ νῦν...

Παναγία Τριάς, ἐλέησον ἡμᾶς. Κύριε, ἰλάσθητι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν. Δέσποτα, συγχώρησον τὰς ἀνομίας ἡμῖν. Ἄγιε, ἐπίσκεψαι καὶ ἴασαι τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου.

Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ἱερεὺς: Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία...

Ὁ ἀναγνώστης: Ἀμήν.

Ἦχος πλ. δ' Αὐτόμελον (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε· ἀλλῶς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Ἐπειτα τὸ Κύριε ἐλέησον μ' φορές.

Καὶ τὴν προσευχὴ ταύτην, ποίημα ἀγνώστου συγγραφέως.

Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς προσκυνούμενος καὶ δοξαζόμενος Χριστὸς ὁ Θεός, ὁ μακρόθυμος, ὁ πολυέλεος, ὁ πολυεύσπλαγχνος, ὁ τοὺς δικαίους ἀγαπῶν καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐλεῶν, ὁ πάντα καλῶν πρὸς σωτηρίαν διὰ τῆς ἐπαγγελίας τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Αὐτός Κύριε, πρόσδεξαι καὶ ἡμῶν ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τὰς ἐντεύξεις καὶ ἴθυνον τὴν ζωὴν ἡμῶν πρὸς τὰς ἐντολάς σου. Τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀγίασον, τὰ σώματα ἁγνισον, τοὺς λογισμοὺς διόρθωσον, τὰς ἐννοίας κάθαρσον καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, κακῶν καὶ ὀδύνης. Τείχισον ἡμᾶς ἀγίοις σου Ἀγγέλοις, ἵνα τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν φρουρούμενοι καὶ ὀδηγούμενοι καταντήσωμεν εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀπροσίτου Σου δόξης· ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Κύριε ἐλέησον γ'

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

Τὴν Τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ, καὶ ἔνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ. Τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον, σὲ μεγαλύνομεν.

Ἐν ὀνόματι Κυρίου, εὐλόγησον, Πατερ.

Ἱερεὺς: Ὁ Θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς.

Ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐλέησαι ἡμᾶς.

Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, καὶ σῶσον ἡμᾶς Παναγία Παρθένε.

Ὁ Δεξιὸς Ἱεροψάλτης:

Ἄσπιλε, ἀμόλυντε, ἄφθορε, ἄχραντε, ἀγνή Παρθένε, Θεόνυμφε Δέσποινα· ἡ Θεὸν Λόγον τοῖς ἀνθρώποις τῇ παραδόξῳ σου κυήσει ἐνώσασα καὶ τὴν ἀπωσθεῖσαν φύσιν τοῦ γένους ἡμῶν τοῖς οὐρανόις συνάψασα· ἡ τῶν ἀπηλπισμένων μόνη ἐλπίς καὶ τῶν πολεμουμένων βοήθεια· ἡ ἐτοίμη ἀντίληψις τῶν εἰς σὲ προστρεχόντων, καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν τὸ καταφύγιον· μὴ βδελύξη με τὸν ἀμαρτωλόν, τὸν ἐναγῆ, τὸν αἰσχροῖς λογισμοῖς καὶ λόγοις καὶ πράξεσιν ὅλον ἑμαυτὸν ἀχρειώσαντα, καὶ τῇ τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου, ῥαθυμία γνώμης, δοῦλον γενόμενον· ἀλλ' ὡς τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ Μητῆρ, φιλανθρώπως σπλαγχνίθητι ἐπ' ἐμοὶ τῷ ἀμαρτωλῷ καὶ ἀσώτῳ, καὶ δέξαι μου τὴν ἐκ ῥυπαρῶν χειλέων προσφερομένην σοι δέησιν· καὶ τὸν σὸν Υἱόν, καὶ ἡμῶν Δεσπότην καὶ Κύριον, τῇ μητρικῇ σου παρρησίᾳ χρωμένη δυσώπησον, ἵνα ἀνοίξη κάμοι τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος· καὶ παριδῶν μου τὰ ἀναρίθμητα πταίσματα, ἐπιστρέψῃ με πρὸς μετάνοιαν καὶ τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν ἐργάτην δόκιμον ἀναδείξῃ με. Καὶ πάρεσό μοι αἰεὶ ὡς ἐλεήμων καὶ συμπαθὴς καὶ φιλάγαθος, ἐν μὲν τῷ παρόντι βίῳ θερμὴ προστάτις καὶ βοηθός, τὰς τῶν ἐναντίων ἐφόδους ἀποτειχίζουσα καὶ πρὸς σωτηρίαν καθοδηγοῦσά με· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου μου τὴν ἀθλίαν μου ψυχὴν περιέπουσα καὶ τὰς σκοτεινὰς ὄψεις τῶν πονηρῶν δαιμόνων πόρρῳ αὐτῆς ἀπελαύνουσα· ἐν δὲ τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, τῆς αἰωνίου με ῥυομένη κολάσεως, καὶ τῆς ἀπορρήτου δόξης τοῦ σοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν κληρονόμον με ἀποδεικνύουσα. Ἦς καὶ τύχοιμι, Δέσποινα μου, Ὑπεραγία Θεοτόκε, διὰ τῆς σῆς μεσιτείας καὶ ἀντιλήψεως, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἦ πρόπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Εἶτα ὁ ἀριστερός Ἱεροψάλτης:

Καὶ δὸς ἡμῖν, Δέσποτα, πρὸς ὕπνον ἀπιούσιν, ἀνάπαυσιν σώματος καὶ ψυχῆς, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ ὕπνου τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀπὸ πάσης σκοτεινῆς καὶ νυκτερινῆς ἡδυπαθείας. Παῦσον τὰς ὀρμὰς τῶν παθῶν, σβέσον τὰ πεπυρωμένα

βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ καθ' ἡμῶν δολίως κινούμενα· Τὰς τῆς σαρκὸς ἡμῶν ἐπαναστάσεις κατάστειλον καὶ πᾶν γεῶδες καὶ ὑλικὸν ἡμῶν φρόνημα κοίμισον. Καὶ δώρησαι ἡμῖν, ὁ Θεός, γρήγορον νοῦν, σῶφρονα λογισμόν, καρδίαν νήφουσαν, ὕπνον ἑλαφρόν καὶ πάσης σατανικῆς φαντασίας ἀπηλλαγμένον. Διανάστησον δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς ἐστηριγμένους ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, καὶ τὴν μνήμην τῶν σῶν κριμάτων ἐν ἑαυτοῖς ἀπαράθραυστον ἔχοντας. Παννύχιον ἡμῖν τὴν σὴν δοξολογίαν χάρισαι, εἰς τὸ ὑμνεῖν καὶ εὐλογεῖν καὶ δοξάζειν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Δεξιὸς Ψάλτης: Ὑπερένδοξε, ἀειπάρθενε, εὐλογημένη Θεοτόκε, προσάγαγε τὴν ἡμετέραν προσευχὴν τῷ Υἱῷ σου καὶ Θεῷ ἡμῶν, καὶ αἴτησαι ἵνα σώσῃ διὰ σοῦ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Αριστερός Ψάλτης: Ἡ ἐλπίς μου ὁ Πατήρ, καταφυγή μου ὁ Υἱός, σκέπη μου τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Τριάς ἁγία, δόξα σοι.

Δεξιὸς Ψάλτης: Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι, Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, φύλαξόν με ὑπὸ τὴν σκέπην σου.

ὁ Ἱερεὺς ἀμέσως τὴν Ἀπόλυσιν

Δόξα σοι, ὁ Θεός, ἡ ἐλπίς ἡμῶν, δόξα σοι.

Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παναχράντου καὶ παναμώμου ἁγίας αὐτοῦ Μητρὸς, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων, (τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας, ἐφ' ὅσον ἐορτάζονται), καὶ πάντων τῶν Ἁγίων, ἐλεήσαι καὶ σώσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος καὶ ἐλεήμων Θεός.

ὁ Χορὸς: Ἀμήν.

Εἶτα ὁ Ἱερεὺς λέγει (ἀποκρινομένων ἡμῶν τὸ Κύριε, ἐλέησον, συνεχῶς).

Εὐξώμεθα ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου.

Ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

Ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (δεῖνος) καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος.

Ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους.

Ὑπὲρ εὐοδώσεως καὶ ἐνισχύσεως τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ.

Ὑπὲρ τῶν ἀπολειφθέντων πατέρων, καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ὑπὲρ τῶν διακονούντων καὶ διακονησάντων ἡμῖν.

Ὑπὲρ τῶν μισούντων καὶ ἀγαπώντων ἡμᾶς.

Ὑπὲρ τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν.

Ὑπὲρ ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώτων.

Ὑπὲρ τῶν ἐν θαλάσῃ καλῶς πλεόντων.

Ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείαις κατακειμένων.

Εὐξώμεθα καὶ ὑπὲρ εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς.

Καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν προαναπαυσασμένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε εὐσεβῶς κειμένων, καὶ ἀπανταχοῦ Ὁρθοδόξων.

Εἴπωμεν καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν, τὸ Κύριε, ἐλέησον, Κύριε, ἐλέησον, Κύριε, ἐλέησον.

Ἦχος Γα

Ἦχος Γα

ἤ
χ
γ
η

Ἰ
ην ω ραι ο τη τα α α της Παρθε νι ι ας σου

καὶ το υ περ λαμ προ ο ον το της α γνει ει ας σου ο

Γα βρι ηλ κα τα πλα γεις ε βο α σοι Θε ο το ο κε

ποι ον σοι εγ κω μι ο ο ον προ σα γα γω ε πα α ξι

ον τι δε ο νο μα σω ω σε α πο ρω ω και ε

ξι ι στα α α μαι δι ο ως προ σε τα α γην βο ω σοι

χ
ἡ
χ
ἡ
ἡ

χαι αι αι ρε η κε χα ρι ι τω με νη η η η

ἡ
ἡ
ἡ

ὁ Ἱερεὺς: Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, Κύριε

Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς.

ὁ Χορὸς: Ἀμήν.

α α α αλ λη λου ου ου ου ου ι ι λιε
 αλ λη η λου ι ι ι α α α α α α α α
 α α α α α α α α α α α α α α α α

2. Χαίρε Νύμφη

Ἦχος ♯ Πά

Χαι ρε νυ υ υ υ υ υ μ φη η η α α νυ υ υ υ υ
 υ α νυ υ υ μ φε ευ τε ε ε ε ε ε ε ε ε
 ε ε ε ε

2. Αλληλουια

Αλ λη λου ου ου ου ου ι ι α αλ λη η λου ου
 ου ου ου ου ου ου ου ου ι ι α α α α α α α α
 α α α α α α

3. Χαίρε Νύμφη

Ἦχος ♯ Πά

Χαι ρε Νυ υ υ μ φη α νυ μ φε ε ευ τε ε ε

ε ε ε ε ε ε ε ε ε π
q

3. Αλληλούια

Α λλη λου ου ου ι Α λλη λου ι ι ι α α

α α α α α α α α α Δ
δλ π
q

Ἦχος ρ̣ Π̣α

4. Χαίρε Νύμφη

Χαι ρε Νυ υ υμ φη α νυμ φε ε ευ τε ε ε Δ
δλ π
q

ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε π
q

4. Αλληλούια

Α λλη λου ου ου ι Α λλη λου ι ι ι α α

α α Α λλη λου ου ου ι ι ι ι α Δ
δλ π
q

Ἦχος ρ̣ Δ̣ι

5. Χαίρε Νύμφη

Χαι ρε Νυ υ υμ φη α νυμ φε ε ευ τε ε ε Δ
δλ π
q

ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε Δ
δλ π
q

5. Αλληλούια

7. Αλληλούια

Α λλη λου ου ου ι ι α α
α α α α α α α α α α α α α α α α

Δ' Μέρος: Πάσχα

Θεολογικό υπόβαθρο

Η Ανάσταση του Χριστού, αποτελεί την κορωνίδα της Χριστιανικής πίστης. Το γεγονός της Αναστάσεως, επισφραγίζει την γέννηση, την αληθή και ηθική διδασκαλία και τα θαυμαστά έργα του Θεανθρώπου. Έρχεται να επιβεβαιώσει την θεϊκή του υπόσταση. Όσοι αμφισβήτησαν αυτή την υπόσταση, διαψεύστηκαν μέσω του γεγονότος της Αναστάσεως. Ένας απλός άνθρωπος δεν θα μπορούσε να την επιτύχει. Ο Ιησούς όμως εξαιτίας της δαικότητας της φύσεως του, την τελεσφόρησε.

Παράλληλα όμως, επειδή είναι «ο αίρων τας αμαρτίας του κόσμου», δεν δίστασε να θυσιαστεί για την αγάπη του προς τον άνθρωπο. Ενώ είναι ανώτερος από τον άνθρωπο, ατιμάστηκε και υποτιμήθηκε από αυτόν χωρίς να του αναδείξει το παραμικρό είδος υπεροψίας. Αρνήθηκε να τιμωρήσει τους διώκτες του και επέλεξε να θυσιαστεί ο ίδιος αφήνοντας τους ανθρώπους να εκδηλώσουν τις αμαρτίες τους εις βάρος του.

Το γεγονός της Αναστάσεως, δείχνει τις ηθικές διαφορές μεταξύ της ανθρώπινης και της θεϊκής φύσης. Ενώ ο Θεός δείχνει την μεταμέλεια του για τον «διωγμό» των Πρωτόπλαστων από τον κήπο της Εδέμ στέλνοντας τον Υιό του τον μονογενή, ο άνθρωπος, αποδεικνύεται αχάριστος απέναντι στον δημιουργό του. Αντί να ακολουθήσει τον ενάρετο δρόμο τον οποίον του δείχνει ο δημιουργός του, συνεχίζει να ακολουθεί τον δρόμο στον οποίο έχει χαράξει, στο δρόμο της αμαρτίας και της ύβρεως. Αναδεικνύεται για ακόμα μια φορά η αντίθεση και η απόσταση μεταξύ της μεγαλοσύνης του Θεού και της μικροπρέπειας του ανθρώπου.

Όσοι αποδέχονται τα θαύματα και τα έργα του Ιησού Χριστού, αυτομάτως αποδέχονται και το γεγονός της Αναστάσεως. Δεν εκπλήσσονται καθώς έχουν αντιληφθεί ότι το έργο και η δράση του, υπερβαίνουν την απλή λογική. Επομένως, όταν έχει καταφέρει να θεραπεύσει νοσούντες οι οποίοι φαινομενικά έπασχαν από ανίατες ασθένειες, όταν έχει καταφέρει να αναστήσει τον φίλο του τον Λάζαρο, είναι φυσικό επακόλουθο ότι μπορεί να θαυματοουργήσει πέραν της σφαίρας του φυσικού. Στους πιστούς, δεν θεωρείται απίστευτο και απίθανο το γεγονός της Αναστάσεως. Μπορεί να υπερβαίνει την κοινή λογική αλλά εξαιτίας της πίστης, αυτή εξαλείφεται.

Εξάλλου, η Ορθόδοξη πίστη είναι ένα υπερβατικό αίσθημα το οποίο δεν μπορεί να εξηγηθεί με την αποστειρωμένη του συναισθήματος λογική. Αδυνατεί η λογική να εξηγήσει την πίστη γιατί πολύ απλά, δεν υφίσταται λογική στην πίστη μας. Δεν υφίσταται λογική αλλά υφίσταται η πλήρης εμπιστοσύνη και αφοσίωση στον Δημιουργό η οποία, αναιρεί την λογική και κατ' επέκταση τον περαιτέρω προβληματισμό για αυτόν.

Εκτός όμως από την επιβεβαίωση της θεικής υπόστασης του Θεού, των προφητειών και κατά συνέπεια της ίδιας της πίστεως, η Ανάσταση θεμελιώνει την «απαρχή των κεκοιμημένων». Επιβεβαιώνει τις προφητείες της Παλαιάς Διαθήκης οι οποίες έκαναν λόγο για την Δευτέρα Παρουσία δηλαδή για την Ανάσταση όλων των κεκοιμημένων και πιστευόντων. Όπως αναφέρεται και στο *Σύμβολόν της Πίστεως*: «Προσδοκώ ανάστασιν νεκρών. Και ζωήν του μέλλοντος αιώνος. Αμήν.»

Η Ανάσταση, ακολουθείται από το Πάσχα. Το Πάσχα (πέρασμα) για την ορθόδοξη πίστη, δηλώνει το πέρασμα από την φθορά προς την αφθαρσία, από τον θάνατο προς την ζωή, από τον παλιό προς τον νέο άνθρωπο. Ο παλιός άνθρωπος, ήταν υποδουλωμένος στον φόβο του θανάτου και της φθοράς. Όταν όμως η φθορά καταπατήθηκε από την αφθαρσία, τότε υπήρξε η μετάβαση στον απαλλαγμένο από το φόβο του θανάτου άνθρωπο, δηλαδή, στον νέο άνθρωπο.

Η εορτή του Πάσχα, χαρακτηρίζεται ως «εορτών εορτή» και «πανήγυρις πανηγύρεων» στην εκκλησιαστική ζωή. Τα προεόρτια και τα μεθεόρτια, καταλαμβάνουν περίπου το 1/3 του λειτουργικού έτους της εκκλησιαστικής ζωής. Το γεγονός αυτό, αναδεικνύει ότι η εορτή του Πάσχα, αποτελεί το πιο βαρυσήμαντο και σπουδαίο γεγονός της Ορθόδοξης πίστης.

Καλλιτεχνικό γεγονός

Στις 13/5/2018, έλαβε χώρα στο Αγάπειο Ίδρυμα Γαλάτιστας της Χαλκιδικής εκδήλωση στην οποία, ερμηνεύθηκε το βασικό ρεπερτόριο της εορτής του Πάσχα από το Εργαστήρι Εκκλησιαστικής Μουσικής Θεσσαλονίκης (Ε.Ε.Μ.Θ), με τη συμβολή ομάδας φοιτητών της Βυζαντινής Κατεύθυνσης του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (ΠΑ.ΜΑΚ.) και χοράρχη τον Βασίλειο Βασιλείου μέλους Ε.Ε.Π του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και πρωτοψάλτη του Ι.Ν. Αγίων Αναργύρων Ακροπόλεως Θεσσαλονίκης. Οπτικοακουστικό υλικό της εκδήλωσης, υπάρχει στον κάτωθι σύνδεσμο: <http://eemthess.blogspot.com/2018/05/13052018.html>. Παρακάτω, επισυνάπτονται τα μουσικά κείμενα τα οποία ερμηνεύθηκαν στην εκδήλωση.

Μορφολογικά/Τροπικά Σχόλια Ρεπερτορίου

Το εξαποστειλάριο³¹ που ψάλλεται την ημέρα της εορτής του Πάσχα, είναι το εξαποστειλάριο «Σαρκί υπνώσας».

Εξαποστειλάριον τοῦ Πάσχα, Ἄνωνύμου
(Δοχ. 347, 230α-230β, ΙΗ' αἰ.)
Ἐξηγηθέν παρὰ Βασιλείου Λεμεσίου τοῦ Κυπρίου

Ἦχος ᾠδῆ Πά

αρ κι υ υ πνω σας ω ως θνη το ο ος ο Βα
σι λευς και Κυ ρι ος τρι η με ρος ε ξα νε ε στις
Λ δαμ ε ε γει ρας ε εκ φθο ρα α ας και κα ταρ γη
σας θα να το ον Πα σχα της α φθα ρ σι ας τχ κο σμη
σω τι η η ρι ι ο ο ον

³¹ «Τα εορταστικά τροπάρια που ψάλλονται σε ημέρες εορτών λέγονται Εξαποστειλάρια, ενώ σε ημέρες άμνημες, δηλαδή σε ημέρες νηστείας (Τεσσαρακοστής) που δεν υπάρχει μνήμη εορτάζοντος Αγίου λέγονται Φωταγωγικά». Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 7.

Στο εν λόγω μουσικό κείμενο όπως επίσης και στα μουσικά κείμενα που ακολουθούν, υπάρχουν κάποιες επεξηγήσεις (ή αναλύσεις) των βασικών μουσικών θέσεων του κειμένου όπως φαίνεται στα παρακάτω παραδείγματα:

Οι επεξηγήσεις αυτές, παρατίθενται και δίνουν την ευκαιρία στον εκάστοτε ερμηνευτή να ερμηνεύσει/ψάλλει την επεξηγηματική/αναλυτική γραφή της εκάστοτε μουσικής θέσης. Αποτελούν στην ουσία μια εναλλακτική ερμηνευτική προσέγγιση από αυτήν που «επιβάλλει» το μουσικό κείμενο με τις «βασικές» του μουσικές θέσεις.

Επίσης, στο κείμενο υπάρχουν και κάποια από τα σημαδόφωνα της παλαιογραφίας τα οποία, σχετίζονται με την ερμηνεία του μέλους. Τα σημαδόφωνα τα οποία εντοπίζουμε στο μουσικό κείμενο, είναι τα εξής.

Ακολουθούν τα *Αναστάσιμα Στιχηρά*³² τα οποία εν προκειμένω, ψάλλονται στον Όρθρο και πιο συγκεκριμένα, στους *Αίνους*³³.

³² Στιχηρά ονομάζονται τα τροπάρια τα οποία ψάλλονται στον εσπερινό (ονομάζονται «Εσπέρια») και στον Όρθρο (ονομάζονται «Αίνοι») και μεταξύ των τροπαρίων, παρεμβάλλονται σίχοι από τους ψαλμούς, εξ' ου και η ονομασία τους ως «Στιχηρά». Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 22

³³ «Καλούνται οι ψαλμοί ρμη' (148), ρμηθ' (149) και ρν' (150), όχι μόνο επειδή προτάσσεται στους περισσότερους σίχους αυτών η λέξη «αινείτε», αλλά και διότι οι τρεις αυτοί ψαλμοί είναι κατά το περιεχόμενο ένας αίνος και ένας ευχαριστήριος ύμνος στον Θεό». Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, *Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική* (2012), 1

Ἀναστάσιμα στιχηρά Παναγιώτου Χρυσάφου τοῦ Νέου
 Ξημιθέντα παρά Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος (Μ.Π.Τ. 758)
 ἀτιγραφήντα παρά Βασιλείου Λεμεσίου τοῦ Κυπρίου

Εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἦχος ᾠδῆς Κε

 α α α α α α α σα α α α α α α

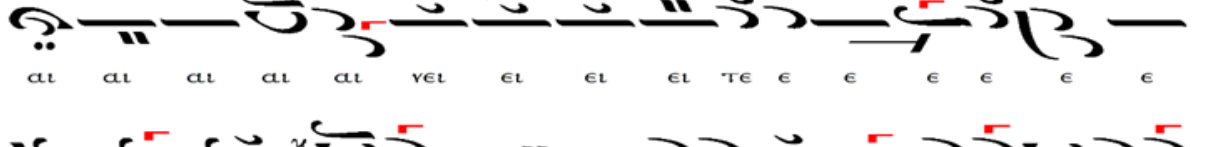
 α α α πνο ο ο ο η η η η η η η αι αι αι

 λαι αι αι γε σα τω το ο ο ο ον Κυ υ υ υ υ

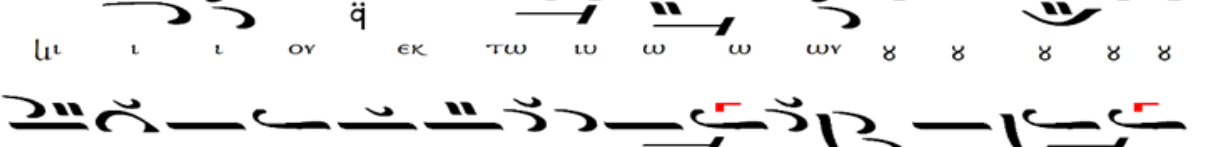
 υ ρι ι τον Κυ ρι ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ον

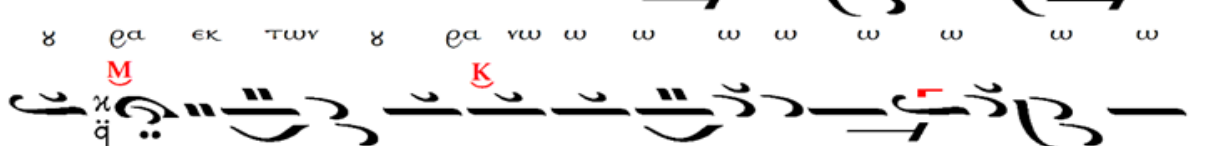
 αι αι αι αι αι γει ει ει ει τε ε ε ε ε ε ε

 ε ε ε το ο ο ον Κυ υ υ υ υ υ υ υ ρι ι ι

 λι ι ι ον εκ τω ω ω ω ω ω ω ω ω ω

 ων αι αι αι αι γει ει ει ει τε ε ε ε ε ε ε

 ε ε ε α α α αυ το ο ο ο ο ο ο ον ε ε ε

ⲕⲉ ⲉ ⲉⲛ ⲧⲟⲓ ⲟⲓ ⲟⲓ ⲟⲓ ⲥ ⲥ ⲥ ⲫⲓ ⲓ ⲓ ⲕⲓ ⲓ

ⲓ ⲥⲧⲟⲓ ⲟⲓ ⲟⲓ ⲟⲓ Ⲛⲟⲓ ⲟⲓ ⲫⲣⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲕⲉ ⲉ ⲉ ⲥⲟⲓ

ⲫⲣⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲫⲉⲓ ⲥ ⲥ ⲙⲛⲟⲥ ⲧⲱ ⲱ ⲱ ⲱ ⲕⲱ ⲱ ⲱ ⲱ ⲱ

Ⲭⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲥ ⲙⲛⲟⲥ ⲧⲱ Ⲭⲉ ⲱ ⲱ ⲱ ⲱ

ⲱ ⲱ ⲱ ⲱ ⲱ ⲱ ⲱ ⲕⲓ ⲓ ⲓ

ⲓ ⲁⲓ ⲁⲓ ⲁⲓ ⲁⲓ ⲁⲓ ⲧⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲓ ⲧⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ

ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲁ ⲁ ⲁ ⲁⲩ ⲧⲟ ⲟ ⲟ ⲟ ⲟ ⲟ ⲟⲩ ⲫⲁ

ⲁ ⲁ ⲕⲁ ⲁ ⲁⲛ ⲧⲉⲥ ⲟⲓ ⲁ ⲁ ⲁ ⲁ ⲁ ⲕⲕⲉ ⲟⲓ ⲟⲓ ⲟⲓ

ⲟⲓ ⲟⲓ ⲟⲓ ⲁ ⲁ ⲁ ⲁⲩ ⲧⲭ ⲭ ⲭ ⲭ ⲭ ⲭ ⲭ ⲭ ⲭ

ⲭ ⲁⲓ ⲁⲓ ⲁⲓ ⲁⲓ ⲧⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲓ ⲧⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ

ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲉ ⲁ ⲁ ⲁ ⲁⲩ ⲧⲟ ⲟ ⲟ ⲟ ⲟ ⲟⲩ ⲫⲁ

α α λι α α σαι αι δυ να α α α α α μει

ει ει ει ει εις α α α αυ τγ γ γ γ γ γ γ

γ γ γ ϸοι οι προ ε ε ε ε ε λι ε ε σοι προ ε ε ε

πει υ υ μνος τω ω ω ω λι ω ω ω ω ω Θε ε ε ε

ε ε ε ε υ μνος τω Θε ω ω ω ω ω ω ω

ω ω ω κ
q̇

Α ι νει τε αυ του επι ταις δυ να σται αις αυ

τγ αι νει τε αυ του κα τα το πλη θος της με γα

λω συ υ υ υ υ υ υ υ νη η ης α α α αυ τγ κ
q̇

Κ μνα γ γ γ μεν σα γ γ γ Χει ι ι ι στε

ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε το σω τη η η Δ

η η η η ρι ι ι ι ο ο ο ο ον πα α

α α α α λια α α α α α θος και δο ξα α

α α ζο μεν σγ γ γ γ γ γ γ γ γ γ τι η η

η η λη η η την α α να α α α α α λια α

α α α α α α α α α λια την α α να στα

κ
q
σιν

ι νει τε αυ τον εν η χω σαλ πιγ γος αι νει τε

αυ τον εν ψαλ τη ρι ω και κι θα α ρα α α α

α α α α α α α κ
q

Μ Κ
σταυ ρο ο λιο ο ον υ υ υ υ πο ο ο

Μ Π
μει ει ει λει ει ει νας και το ο ον θα α α α α

κα θα α α α ρα α α α α κα α α αρ

δι ι ι ι ι ι ι ι ι ι ι ι α υ υ μνει

ει ει ει ει ει ει ει ει ειν και αι αι αι αι αι αι και

δο ο ξα α α α α α α α α α α α ξει ει

ει ει ει ει ιι και δο ξα ξειν σε

ι νει τε αυ τον εν κυμ βα λους ευ η χοις αι νει

τε αυ τον εν κυμ βα λους α λα λαγ μγ Πα σα πνο η

αι νε σα τω τον Κυ υ υ υ υ υ υ υ ρι ι ι ι ι ι ι

ι ον

ην θε ο πρε πι η η η η σγ συ υ υ υ υ γκα

α α α α τα α α α α α α α α α α

α σι ι ι ι ι ι ν δο ο ο ο ο ξα α α

α α α ζο ο ο λι ο ο ον τες υ υ υ υ μν

γ γ γ γ γ μεν σε ε ε ε χει ι ι ι στε ε

ε ε ε ε ε ε ε ε ε τε ε ε ε ε

ε ε ε ε ε ε ε ε ε εκ πα αρ

θε ε ε ε ε ε ε ε ε ε υε ε ε νχ και α χω

ω ω ω ω ρι ι α χω ρι στο ο ο ο ο ο ο

ο ο ος υ υ υ υ πι π π π π ηρ χε ε ε ε

ες τω ω ω ω ω ω πα α α λι α α τρι

ε ε ε ε ε πα θε ε ε ε ε ες ω ω ω ω ς

α α α α α α αν θρω ω ω ω ω πο ο ο

ο ο ος και ε κγ γ γ σι ι ι ι λι ι ι ι ι ω

ω ω ω ως υ υ υ υ πε ε ε ε ε μεις ει ει

ει ει να α α α α ας στα α α λα α αυ ρον

α νε ε ε ε ε ε ε ε ε ε στι η η η η

η η η η ης ε ε ε εκ τχ ρ ρ ρ ρ ρ

τα α α α α α α φχ ως εκ πα α α στα α α

α α λα αδος προ ο ο ο ο ο ε ε ε ελ θω ω

ω ω ω ω ων ι να σω ω ω ω ω ω ω

ω ω σι η η η το ο ο ο ον κο ο

ο ο ο λο ο ο ο ο σμο ον κυ ρι ι ι ι ι ι

λι ι Κυ ρι ε ε δο ο ο ο ο ο λο ο ο

ο ο ξα α α α α α λα α α δοξα σοι

Αφού ολοκληρωθούν τα Αναστάσιμα στιχηρά τα οποία ψάλλονται καθ'όλη τη διάρκεια του εκκλησιαστικού έτους και πιο συγκεκριμένα, ερμηνεύονται τα στιχηρά της ημέρας του Πάσχα³⁴.

Στιχηρά τοῦ Πάσχα, τὰ Ἐκκλησιαστικά. Ἀνωνύμου.
(Δοχ. 347, 2316-2326, ΙΖ' -ΙΗ')
ἐΞιγηθέντα παρὰ Βασιλείου τοῦ Κυπρίου.

Ἦχος ᾠΐ Πά

Π

να στη τω ο θε ος και δι α σκορ πι σθη

τω σαν οι εχ θροι αυ τη και φυ γε τω σαν α πο

προ σω τη αυ τη οι μι σθ γ γτες α α αυ τον

Π Κ

α σχα ι ε ρον η μιν σπ η με ρον α

Μ Κ Π

να δε ε ε δει ει ει κται πα σχα και νον α

Π Κ

γι ον πα σχα μν στι κον πα σχα παν σε βα σμι

Π Κ

ον πα σχα χει στο ο ο ος ο ο λυ υ τρω ω ω της

Κ Π

πα σχα α μω ω μο ο ον πα σχα με ε γα πα σχα των

Κ

πι στων πα α σχα το πυ υ υ λας υ υ μι ι ιν

Κ

τη πα ρα δει ει ει σου α νοι οι οι ξαν πα σχα πα

³⁴ «Τα Στιχηρά τροπάρια διακρίνονται σε Αναστάσιμα, Ανατολικά, Δεσποτικά, Σταυρώσιμα, Αποστολικά, Κατανυκτικά και Στιχηρά Αγίων, που υμνούν τους Αγίους». Εμμανουήλ Γιαννόπουλος, Γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή Μουσική (2012), 22

α αν τας α γι α α α ζων πι ι στγ ς ςς

ς ε κλει πει κα πνος ε κλει πε τω σαν ως

τη κε ται κι ρος α πο προ σω ω πγ πυ υ υ

π ρος

ευ τε α πο θε ε ας Γυ ναι αι αι κες ευ

αγ γε λι ι ι στρι ι ι αι και τη ςι ι ω ων

ει πα τε Δε χσ παρ η η μω ω ων χα ρας

ευ αγ γε ε ε λι ι ι α της Α να στα σε

ως Χρι στγ τερ πγ χο ο ο ρε ε ε ευ ε και α γα

αλ λγ Ι ε ρσ σα λημ τον βα σι λε ε ε α

Χρι στο ο ον θε α σα με ε νη εκ τγ ς μνη η

μα α α τος ως νυμ φι ο ον προ ερ χο ο ο με

ε ε νο ο ον Δ

υ τως α πο λγ νται οι α μαρ τω λοι α πο

προ σω πχ τχ θε γ και οι δι και οι ευ φραν

θι η τω ω ω σαν

ι μυ ρο φο ο ροι γυ ναι αι κες ορ θεγ βα θε ε ε

ω ω ως ε πι στα σαι προς το μνη η η μα α τχ

ζω ο δο ο ο ο τχ ευ ρον αγ γε λον ε πι το

λι θον κα θη η η με ε ε νον και αυ τος προσ

φθεγ ξα με νος αυ ται αι αις γ τως ε ε λε ε ε

γε τι ζη τει τε τον ζω ντα με τα τω ω ων νε ε ε

Π
κρων τι θρη νει ει ει ται τον α α αφ θαρ τον εν τι η

φθο ο ο ρα α πελ θγ γ σαι κη ρυ υ υ

Ξα α α ται τις ε αυ τγ γ γ μα θη η ται

αι αις

Π
υ τι η η με ρα ην ε ποι η σεν ο Κυ

ρι ος α γαλ λι α σω με θα και ευ φραν

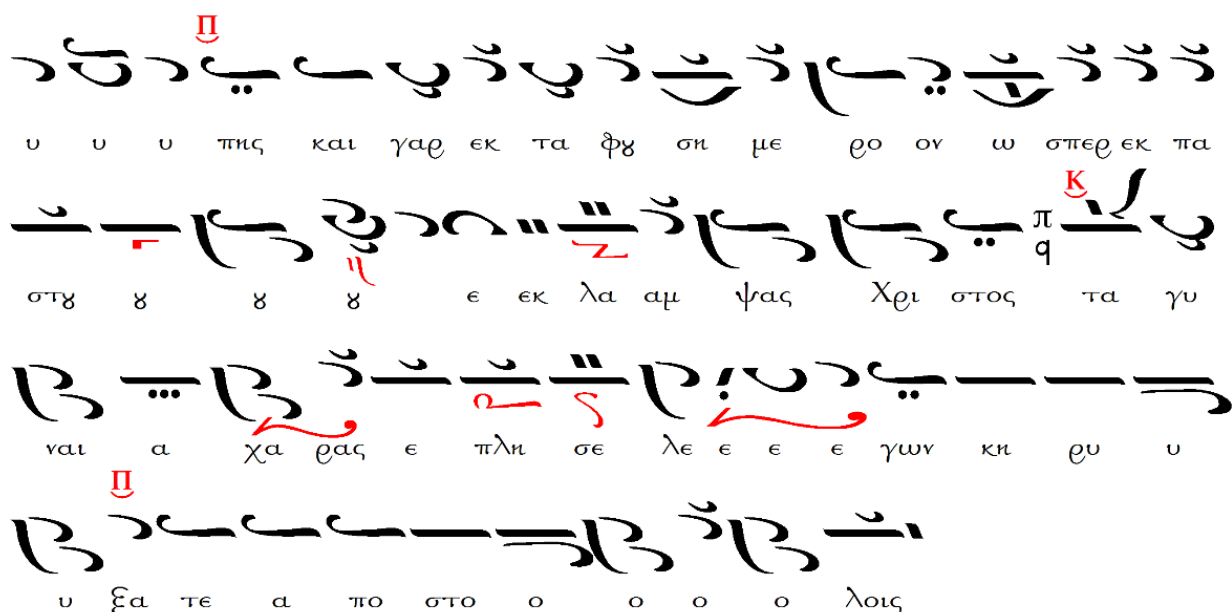
π
θω μεν εν αυ αυ αυ τι

Κ
α σχα το τε ερ πνο ο ον πα α σχα Κυ ρι ου πα

Π
α α α σχα πα α σχα παν σε βα σμι ον η μιν α

π
νε τει λε πα σχα εν χα ρα αλ λι λγς πε ρι πτυ

Κ
ξω ω ω με ε ε θα ω ω πα σχα λυ τρον λυ

Μετά τα στιχηρά τροπάρια, ερμηνεύεται το δοξαστικό και εν προκειμένω, πρόκειται για το *Δοξαστικό των αίνων*³⁵ υπο **Παναγιώτου Χρυσάφου του Νέου**.

Ο **Παναγιώτης Χρυσάφης ο Νέος**, αποτελεί μια ιδιαίτερα επιδραστική μορφή της ψαλτικής τέχνης. Οι πηγές που έχουν διασωθεί, ναι μεν είναι ελάχιστες αλλά μας δίνουν τις απαραίτητες πληροφορίες για το έργο του Χρυσάφου του Νέου. Είναι αναμφισβήτητο ότι άσκησε επιρροή στην εξέλιξη της ψαλτικής τέχνης και κατά την περίοδο της ζωής του καθώς επίσης και στα μετέπειτα χρόνια. Ήταν μαθητής του **Μανουήλ Χρυσάφη του Α'** και στην πορεία, ήταν ο δάσκαλος του **Γερμανού Νέου Πατρών**³⁶.

³⁵ Δοξαστικό, ερμηνεύεται και στον εσπερινό το οποίο ονομάζεται *Δοξαστικό των εσπερίων*. Το δοξαστικό, αντλεί την θεματολογία του από το γεγονός της ημέρας (π.χ Μνήμη Αγίου) αλλά είθισται το δοξαστικό, να αντλεί τη θεματολογία του από κάποιο χωρίο των ένδεκα Εωθινών Ευαγγελίων οπότε τότε, γίνεται λόγος για το *Εωθινό Δοξαστικό* το οποίο ψάλλεται στους *Αίνους* και πριν την ψαλμώδηση του, προηγείται ο στίχος «*Δόξα Πατρί και Υιώ και Αγίω Πνεύματι*» ο οποίος ακολουθείται από τον στίχο «*Και νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν*». Οι στίχοι αυτοί, ψάλλονται αντιφωνικά από τους δύο ψαλτικούς χορούς.

³⁶ Έμμ. Γιαννόπουλου, *Παναγιώτου Χρυσάφου Πρωτοψάλτου, Ένας χειρόγραφος κώδιξ, Μακεδονικά 31, σ. 407-412*

Δοξαστικὸ τῶν αἰῶνων. Παναγιώτου Χρυσόφου τοῦ Νέου.

(Μ.Π.Τ 764, 112β-114α). Ἦχος ὁ αὐτός.

Ἦχος ᾠδῆ Πά

ο ο ο ο ο ο ξα Πα α τρι ι ι ι ι και αι αι

αι αι Υι υι υι ω ω ω ω ω ω και αι αι αι α

γι ι ι ι ω ω ω ωω Πνε ε ε ε ε ε ευ μα

α α α α α υα α α πνευ μα τι και νυ υ υ

υ υυ και α α α ει ει ει ει ει ει και αι αι αι εις

τθ θ θ θ θς αι αι αι αι ω ω ω υω ω ω να

α α ας των αι αι αι αι ω ω ω ωω νω ω ω

ω ων α α α α α α υα α α α α μιν

να α α α στα α α α α α σε ε ε

υε ε ε ως η η η η η η με ε ε ε ε

ε ε ρα α α α α και αι αι λαι αι αι λαμ πρυ υ υ

υ υν θω ω ω λω ω ω ω με ε ε εν τη πα νη η

η η η η γυ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ λυ υ υ

υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ τη πα νη η γυ υ υ

υ υ υ ρει ει ει και αλ λη η η η λη η η η

λϝ ϝ ϝ ϝ ϝ ϝ ϝ λϝ ϝ ϝ ϝς πε ρι ι ι

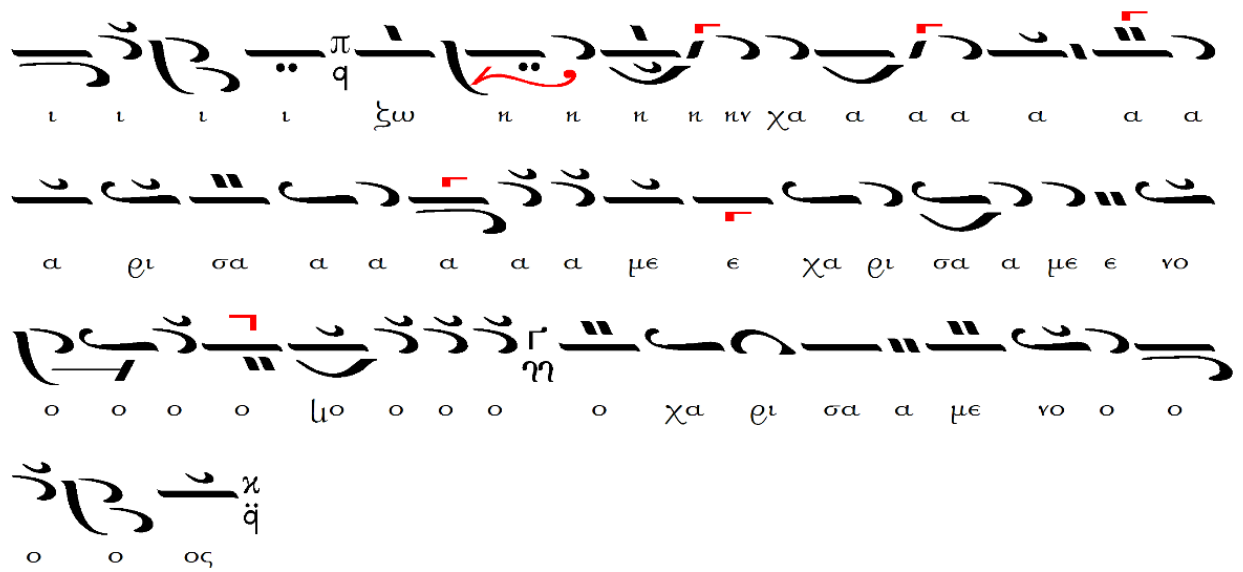
ι ι ι ι πτυ υ υ υ υ υ υ λυ υ πε ρι

ι πτυ ξω ω ω ω ω ω λω ω ω ω ω

ω με ε ε ε ε ε ε λυε πε ρι πτυ ξω με θα ει

ει ει ει ει ει πτω ω ω ω ω ω λω ω ω μεν

α α α α δε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε

Τέλος, ερμηνεύεται η κορωνίδα των ψαλμών της ημέρας του Πάσχα, ο ψαλμός ο οποίος έρχεται για να «επικυρώσει» το γεγονός της Αναστάσεως του Κυρίου, το «Χριστός Ανέστη». Το «Χριστός Ανέστη», αποτυπώνει περιληπτικά το γεγονός της Αναστάσεως και ουσιαστικά, το επισφραγίζει.

Χριστὸς Ἀνέστη. Σύντομον

Ἦχος ὁ αὐτὸς.

Ἦχος ἁΐ Πᾶ

 ρι στο ος α νε ε ε στη η εκ νε ε κρων θα να
 α τω θα α να τον πα τη η η η σα α α ας και τοις ε εν
 τοις μη μα σι ξω ω ην χα ρι σα α με νος

π
9

Ἐτερον ἀργὸν ᾠ

 ρι στο ο ο ος α α νε ε ε ε ε στη ε ε ε
 ε ε ε εκ νε ε ε ε ε κρω ω ω ω
 ω ω ω ω ω ω ω ων θα α να α α α α
 τω ω ων θα α α α να α α α θα να το ον πα α
 α α τη η η η η η η η σα α α ας και αι αι τοι οι
 οι οις ε ε ε ε εν τοις μη η η η μα α
 α α α α α σι ι ξω ω ω ην χα α α α
 ρι σα α α α με νο ο ο ο ο ο ο ος

Ε' Μέρος: Πτυχιακό Ρεσιτάλ

Πλαίσιο επιτέλεσης

Στο τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, οι νεοεισαχθέντες φοιτητές, συμμετέχουν κατά βούληση σε ακρόαση για να μπορέσουν να πάρουν εξειδίκευση στο αντικείμενο της επιλογής τους. Οι ειδικεύσεις αυτές, εντάσσονται στις 4 κατευθύνσεις του τμήματος οι οποίες είναι οι εξής: Κατεύθυνση Ευρωπαϊκής (Κλασσικής) Μουσικής, Κατεύθυνση Βυζαντινής Μουσικής, Κατεύθυνση Ελληνικής Παραδοσιακής (Δημοτικής) Μουσικής και Κατεύθυνση Σύγχρονης Μουσικής.

Όσοι φοιτητές έχουν κάποια από τις επιμέρους ειδικεύσεις των παραπάνω κατευθύνσεων, όταν οδεύουν προς περάτωση των σπουδών τους εφόσον έχουν εξεταστεί επιτυχώς στα απαιτούμενα σε αριθμό μαθήματα, πρέπει να δώσουν *Πτυχιακό Ρεσιτάλ*. Με το Πτυχιακό Ρεσιτάλ, οι φοιτητές επισφραγίζουν και να αναδεικνύουν τι έχουν αποκομίσει σε επίπεδο γνώσεων κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Είναι η ευκαιρία να προβάλλουν σε ένα ευρύτερο κοινό τους καρπούς του κόπου, της δουλειάς και της προσπάθειας που έχουν καταβάλλει.

Στο Πτυχιακό Ρεσιτάλ, οι τελειόφοιτοι, επιλέγουν ένα συγκεκριμένο ρεπερτόριο το οποίο θα ερμηνεύσουν κατόπιν συνεννόησης με τον υπεύθυνο καθηγητή. Το πρόγραμμα του ρεσιτάλ, αντλεί το περιεχόμενο του από το μουσικό υλικό στο οποίο έχουν δουλέψει οι φοιτητές κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους. Η επιλογή του υλικού, γίνεται με γνώμονα τις φωνητικές, αντιληπτικές και μουσικές ικανότητες του καθενός υποψηφίου και έχει ως στόχο να αναδείξει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το σύνολο των προαναφερθέντων.

Η προετοιμασία του ρεσιτάλ, δεν πραγματοποιείται λίγο καιρό πριν την διεξαγωγή του. Η προετοιμασία για το ρεσιτάλ γίνεται καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών όπου ο εκάστοτε φοιτητής, προικίζεται με τα

κατάλληλα εφόδια για να είναι έτοιμος όταν φτάσει η στιγμή της επιτέλεσης για τις ανάγκες του ρεσιτάλ, να αποδώσει τα μέγιστα.

Στόχος των σπουδών δεν είναι η προετοιμασία για το ρεσιτάλ. Στόχος των σπουδών είναι να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα μουσική και μη, η οποία θα μπορέσει να σταθεί επάξια στις ανάγκες της επαγγελματικής αποκατάστασης, σε επίπεδο γνώσεων, σε επίπεδο συμπεριφοράς και σε επίπεδο επιστημονικής έρευνας. Έχοντας στη διάθεση του αυτά τα εργαλεία, ο φοιτητής είναι κατάλληλα προετοιμασμένος για την ερμηνεία που θα επιτελέσει στο Πτυχιακό του ρεσιτάλ το οποίο, αποτελεί ένα από τα πρώτα βήματα της μετέπειτα επαγγελματικής του σταδιοδρομίας. Αυτό οφείλεται στο ότι ο φοιτητής, καλείται να αναδεικνύει συνεχώς το επίπεδο των ικανοτήτων, των γνώσεων και της μουσικής του αντίληψης και το Ρεσιτάλ αποτελεί την αρχή. Μέσα σε ένα πρόγραμμα με ωριαία διάρκεια κατά προσέγγιση, εμπεριέχεται το αποτέλεσμα της διδακτικής διαδικασίας των τεσσάρων χρόνων.

Στις 18/6/2018, επιτελέσθη το Πτυχιακό Ρεσιτάλ τριών φοιτητών της ειδίκευσης της Βυζαντινής Κατεύθυνσης οι οποίοι φοίτησαν κατά τα έτη 2014-2018. Οι φοιτητές αυτοί είναι οι Νίκη Παπαγερούδη, Ελευθέριος Καρέτσος, Χρήστος Πελτέκης. Οι τρεις αυτοί φοιτητές, συνεργάστηκαν και διεκπεραίωσαν από κοινού τις ανάγκες του ρεσιτάλ. Το πρόγραμμα του ρεσιτάλ, περιείχε μουσικό υλικό το οποίο οι φοιτητές είχαν δουλέψει κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και έγινε κατόπιν επιλογής τους, συνεννόησης μεταξύ τους και συνεννόησης με τους διδάσκοντες.

Η επιλογή σχετίστηκε με το τι επιθυμούσε ο καθένας να ερμηνεύσει σε συνδυασμό με το τι ήταν προσαρμοσμένο και πιο συμβατό με τον καθένα από τους υποψηφίους. Λέγοντας «προσαρμοσμένο και συμβατό», εννοούμε το μουσικό υλικό το οποίο:

- Μπορεί να υποστηρίξει και να αναδείξει ο υποψήφιος,
- Ταιριάζει στην αισθητική προσέγγιση του κάθε υποψηφίου,
- Ταιριάζει φωνητικά στον υποψήφιο συνδυάζοντας και αναδεικνύοντας με τον βέλτιστο τρόπο την φωνητική έκταση, τις φωνητικές και ερμηνευτικές ικανότητες του,
- Έχει μελετήσει, έχει αφομοιώσει, έχει γνωρίσει εις βάθος με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να αναδείξει κάθε πτυχή και ιδιαιτερότητα του αντίστοιχου υλικού

Τα παραπάνω κριτήρια, εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο το οποίο ουσιαστικά «επιβάλλει» στους υποψηφίους να επιλέξουν μουσικό υλικό το οποίο έχει αυξημένο βαθμό δυσκολίας και εμπεριέχει όλα τα παραπάνω η τουλάχιστον τα περισσότερα. Ο αυξημένος βαθμός δυσκολίας, συνεπάγεται ότι ο κάθε ερμηνευτής, αναδεικνύει όσο το δυνατόν περισσότερες πτυχές της ερμηνευτικής και γνωστικής του «φαρέτρας». Εξάλλου, σκοπός του ρεσιτάλ όπως προ ειπώθηκε, είναι ο κάθε ερμηνευτής να αναδείξει όσο περισσότερο γίνεται τις ικανότητες του κάτι το οποίο επιτυγχάνεται με το «ξεκλείδωμα» όλο και περισσότερων πτυχών από αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Ως γνωστόν, η Ελληνική Παραδοσιακή μουσική, είναι συγγενής με την Βυζαντινή μουσική και σε κάθε ρεσιτάλ τελειόφοιτων της ειδίκευσης της Βυζαντινής Κατεύθυνσης, μέρος του προγράμματος, αφιερώνεται στην ερμηνεία τραγουδιών της Ελληνικής μουσικής παράδοσης.

Στον σύγχρονο πολιτισμό, έχει καθιερωθεί η άποψη ότι η Βυζαντινή Μουσική επιτελείται μόνο στα πλαίσια της λειτουργικής πράξης δηλαδή εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στον εκκλησιαστικό χώρο. Ιστορικές καταγραφές, αναφέρουν ότι η Βυζαντινή μουσική, δεν περιοριζόταν μόνο στο πλαίσιο επιτέλεσης της λειτουργικής πράξης δηλαδή δεν υπήρχε μόνο η Βυζαντινή Εκκλησιαστική Μουσική. Υπήρχε και ένα είδος Βυζαντινής μουσικής το οποίο δεν συσχετιζόταν με τα εκκλησιαστικά επιτελεστικά πλαίσια. Το είδος αυτό ήταν η Βυζαντινή Κοσμική μουσική.

Οι καταγραφές Βυζαντινής κοσμικής μουσικής, είναι ελάχιστες αλλά έχουμε στη διάθεση μας πηγές οι οποίες επιβεβαιώνουν την ύπαρξη της. Μια από αυτές τις πηγές, είναι το βιβλίο *Περι βασιλείου τάξεως* (γνωστό στη Δύση με τον τίτλο *De cerimoniis Aulae Byzantinae*) του Κωνσταντίνου Ζ΄ του Πορφυρογέννητου ο οποίος αναφέρεται στη «μουσική του παλατιού». Η ύπαρξη Βυζαντινής κοσμικής μουσικής, επιβεβαιώνεται από σχετικές τοιχογραφίες στη *Μονή Μεγίστης Λαύρας* και στη *Μονή Σταυρονικήτα του Αγίου Όρους* και στη *Μονή Βαρλαάμ των Μετεώρων* μεταξύ άλλων όπως επίσης και από Εκκλησιαστικά χειρόγραφα (*Κώδικες*).

Σε αυτές τις πηγές, αναφέρεται ότι η μουσική αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής των ανθρώπων και τους συντρόφευε σε πανηγύρια, χορούς, αθλητικούς αγώνες μεταξύ άλλων και σε εκδηλώσεις οι οποίες γινόταν εντός του παλατιού. Δεν έχει διασωθεί αυτού του είδους η μελοποιία αλλά οι αντίστοιχες περιγραφές, κάνουν λόγο για μια μουσική η οποία εμφανίζει ομοιότητες με την αντίστοιχη Εκκλησιαστική οι οποίες εντοπίζονται στους ήχους, στους ρυθμούς και στον τρόπο ερμηνείας.

Η Βυζαντινή Κοσμική Μουσική, αποδεσμεύεται από τα Θεολογικά νοήματα του «αντίπαλου δέους», της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής και δίνει περισσότερη βαρύτητα στην μουσική διάρθρωση και δίνει περισσότερη ελευθερία στον μελουργό να εκφράσει τη μουσική του δεινότητα. Κάτι αντίστοιχο, συμβαίνει και με τα *Κρατήματα* η όπως είναι γνωστά στην καθομιλουμένη, τα *Τεριρέμ*.

Στα *Τεριρέμ*, ο μελουργός μελοποιεί κάποιο Θεολογικό ποιητικό κείμενο με αποτέλεσμα να είναι ελεύθερος να συντάξει μια μουσική μελωδία χωρίς να έχει ως γνώμονα την απόδοση κάποιου νοήματος μέσω της μελοποίησης του ποιητικού κειμένου. Ουσιαστικά, ο μελουργός, χρησιμοποιεί τις συλλαβές *Τε-ρι-ρεμ* για να «ντύσει» τη μουσική του σύνθεση. Προτεραιότητα, δίνεται στο μουσικό κομμάτι και όχι στο Ποιητικό/Νοηματικό. Αυτή είναι και η ομοιότητα με την Βυζαντινή Κοσμική Μουσική.

Όλα τα παραπάνω, αποτέλεσαν το έναυσμα για την συνύπαρξη της ψαλτικής τέχνης με την παραδοσιακή μουσική τέχνη. Στο ρεσιτάλ των τελειόφοιτων, το μέρος του προγράμματος το οποίο συνέδεε τις δύο αυτές τέχνες, περιείχε την εκτέλεση μέρους των Κρατημάτων/Τεριρέμ που περιέχονται στο οκτάηχο *Θεοτόκε Παρθένε* συνταχθέν από τον *Πέτρο Μπερεκέτη*. Στην εκτέλεση των επιλεγμένων Τεριρέμ, η ορχήστρα, απέδιδε το μουσικό κείμενο παράλληλα με τους ερμηνευτές και ενδιάμεσα στα Κρατήματα, γινόταν μουσικοί αυτοσχεδιασμοί από τα μουσικά όργανα και ο κάθε ερμηνευτής - ψάλτης, επιτελούσε τον ρόλο του *Κανονάρχη* όπου λέγοντας έναν από τους στίχους του ποιητικού κειμένου, έδινε την τονική βάση της μελωδίας που στη συνέχεια απέδιδε η ορχήστρα.

Μουσικό Υλικό Ρεσιτάλ

Η ψηφιακή καταγραφή του μουσικού υλικού που έψαλλαν οι τελειόφοιτοι, έγινε με το πρόγραμμα *Χρυσός Μελωδός 2013*. Τα μουσικά κείμενα, περιλαμβάνουν επιλογή από Ωδές Αργών Καταβασιών *Πέτρου Πελοποννησίου* σε Α', Γ' και Δ' ήχο, επιλογή από στίχους Αργών Δοξολογιών *Ιακώβου Πρωτοψάλτου* σε Β' Ειρμολογικό και σε πλάγιο του Δ' ήχο όπως επίσης και στίχους από την Αργή δοξολογία του *Πέτρου Πελοποννησίου* σε Δ' (Άγια) ήχο, Δοξαστικά σε Β', πλάγιο του Γ' (Βαρύς εκ του Γα) και πλάγιο του Δ' ήχο από το *Δοξαστάριον Ιακώβου* και τέλος, τα *Κρατήματα* από το οκτάηχο Θεοτόκε Παρθένε συνταχθέν από τον *Πέτρο Μπερεκέτη*. Ο κάθε ερμηνευτής, είχε κάποια μέρη του προγράμματος τα οποία ερμήνευε μόνος του όπως υποδεικνύεται και μέσα στην παρτιτούρα και κάποια σημεία στα οποία ψάλλανε πλαισιώνοντας τους υπολοίπους και με τη συνοδεία ισοκρατημάτων.

*Πρόγραμμα Πτυχιακοῦ Ρεσιτάλ τῶν
τελειόφοιτων τῆς Βυζαντινῆς Κατεύθυνσης*

Συμμετέχουν οἱ τελειόφοιτοι:

Παπαγεροῦδη Νίκη

Καρέτσος Ἐλευθέριος

Πελτέκης Χρῆστος

Καλλιτεχνική επιμέλεια-

Διδασκαλία μουσικών κειμένων

Νεκτάριος Πάρης

Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΑΜΑΚ

Βασίλειος Βασιλείου

Μέλος Ε.Ε.Π ΠΑ.ΜΑΚ

Γεώργιος Πατρώνας

Μέλος Ε.Ε.Π ΠΑ.ΜΑΚ

Καλλιτεχνική αποτύπωση

Δημήτριος Δεληχριστάκης

Περιεχόμενα

Α. Καταβασίες Πέτρου Πελοποννησίου (1730 - 1777)

1. Ύμνου Α', ψαλλόμενες εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου
2. Ύμνου Δ', ψαλλόμενες εἰς τον Ευαγγελισμόν της Θεοτόκου
3. Ύμνου Γ', ψαλλόμενες εἰς τὴν Υπαπαντὴν τοῦ Κυρίου

Β. Δοξολογίες

1. Ἰακώβου Πρωτοψάλτου (1760 - 1800) σε Ὑμνο Β' Ειρημολογικό
2. Πέτρου Πελοποννησίου (1730 - 1777) σε Ὑμνο Δ' (Ἄγια)
3. Ἰακώβου Πρωτοψάλτου (1760 - 1800) σε Ὑμνο πλάγιο του Δ'

Γ. Δοξαστικά Ἰακώβου Πρωτοψάλτου (1760 - 1800)

1. Των αἰνῶν της Κυριακῆς των Προπατόρων "Δεῦτε ἅπαντες" σε Ὑμνο βαρὺ
2. Των ἐσπερίων Χριστουγέννων "Αὐγούστου μοναρχήσαντος" σε Ὑμνο Β'
3. Των αἰνῶν Κυριακῆς πρὸ Χριστοῦ Γεννήσεως "Τῶν νομικῶν διδαγμάτων" σε Ὑμνο πλάγιο του Δ'

Δ. «Σουίτα Τεριρέμ», Πέτρου Μπερεκέτη (1680 - 1715).

Το πρόγραμμα του Πτυχιακού Ρεσιτάλ, ξεκίνησε με την ερμηνεία αργών Καταβασιών από το *Ειρμολόγιο* του **Πέτρου Πελοποννησίου**. Πιο συγκεκριμένα, ερμηνεύθηκαν Καταβασίες για την Κοίμηση της Θεοτόκου σε Ήχο Α' («Πεποικιλμένη...»), Καταβασίες για τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου σε Ήχο Δ' («Ανοίξω το στόμα μου...») και Καταβασίες για την Υπαπαντή του Κυρίου σε Ήχο Γ' («Χέρσον άβυσσον τόκον...»).

Ο **Πέτρος Πελοποννήσιος** (γνωστός και ως **Πέτρος Λαμπαδάριος**), ενδεχομένως αποτελεί την κορυφαία προσωπικότητα της ψαλτικής τέχνης η οποία στιγμάτισε ολόκληρο τον 18^ο αιώνα. Το πλούσιο έργο του, έχει χαρακτηριστεί ως κλασσικό από τους μεταγενέστερους του Πελοποννησίου ιεροψάλτες, η βάση πάνω στην οποία έχει διαμορφωθεί και έχει εμπλουτιστεί η Βυζαντινή Μουσική. Η μεγάλη συμβολή του, ήταν η απλοποίηση της παρασημαντικής που χρησιμοποιούσαν μεταξύ άλλων ο **Ιωάννης Κουκουζέλης** και ο **Ιωάννης Τραπεζούντιος** (ο οποίος ήταν και ο δάσκαλος του Πέτρου Πελοποννησίου) καθώς επίσης και η εξήγηση και ερμηνεία των μουσικών θέσεων των αρχαίων μελών στα οποία μεταξύ άλλων συγκαταλέγονται τα αργά *Κεκραγάρια* του **Ιωάννη Δαμασκηνού** και τα Εωθινά του **Ιωάννου του Γλυκέως**. Το μεγαλύτερο μέρος του έργου του **Πέτρου Λαμπαδαρίου**, καταλαμβάνουν οι μελουργίες του. Το μελοποιητικό του έργο, περιλαμβάνει *Σύντομο και Αργό Στιχηράριο, Ειρμολόγιο, Κρατηματάριο, Αργό και Σύντομο Αναστασιματάριο, Ειρμολόγιο Καταβασιών, Δοξαστάριο, Χερουβικά Αργά και Σύντομα, Κοινωνικά Καθημερινών και Κυριακών* με όλα τα προαναφερθέντα, να αποτελούν ένα ελάχιστο μέρος του έργου του. Κατά την περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και πιο συγκεκριμένα την περίοδο της ζωής του, χαρακτηρίστηκε από τους Οθωμανούς ως «Χιρσίζ» (=κλέφτης καθώς απομνημόνευε και αποτύπωνε μελουργίες άλλων τις οποίες επεξεργαζόταν και τις παρουσίαζε ως δικές του) καθώς επίσης και ως «Χότζας» (=διδάσκαλος)³⁷.

³⁷ Γεώργιος Παπαδόπουλος, *Ιστορική Επισκόπησις της Βυζαντινής Μουσικής* (Αθήνα: Τύποις Πραξιτέλους, 1904), σ.116-120

Ψαλλόμεναι εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, Πέτρου Λαμπαδαρίου

Ἦχος $\frac{4}{9}$ Πα

Χ: **Π** ε ποι κι ιλ με ε ε νη Δ τη θει ει ει

α α δο ο ο ξη η Δ η ι ι ε ε ρα και αι

ε ευ κλε η η ης Πα αρ θε ε νε ε ε μνη η η

μη η η σα ς πα αν τας συ υ νη γα γε ε το

προ ο ο ος ε ευ φρο συ νη ην τς ςς πι ι ςς ς ς ςς

Δ ε ε ε ξα αρ χς ς σης Μα ρι ι α αμ με π ρ

τα α α α χο ο ρων και αι τυ υμ πα α α νων τω

σω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω

α α δον τα ας μο νο ο γε ε νει Δ εν δο ο ξω ως Δ

ο τι ι δε ε δο ο ο ο ο ξα α α α ςαι π ρ

Λ: **H** δη μι ι ρο γι ι κη και αι συ υ νε ε χτι

κη η τω ων α α πα α αν των θε ς σο ο ο φι ι ι ι

α α και αι αι δυ υ υ να α α μι ις α κλι νη

η α κρα α δα α αν το ο ον την Εκ κλη σι αν

ση η η η ρι ι ι ξον Χρι ι σε μο ο νος γα

αρ ει ει ει α α γι ι ι ος ο εν α γι ι

οι οι οισ α να α πα αυ ο ο ο ο ο με ε ε

ε νος

Ν: **T** ο θει ει ει ει ον και αρ ρη η το ον κα α αλ

λο ος των α α ρε τω ων σα Χρι ι ι σε ε ε ε δι ι

η η η γη η η σο ο ο μαι αι ε ξα ι δι ι

ς ς ς γαρ δο ο ξης συ υ να α α ι ι

δι ι ι ον και ε νυ πο ο ςα τον λα α α αμ ψα

ας α α α πα α αυ γα α α σμα α Παρ θε νι

κη η η ης α α α πο γα α ςρος τοις εν

σκο ο ο τει και σκι α α σω μα τω θει εις α α

α νε τει ει λα ας η η η η η λι ι ι ι ος

ι γε ναι αι αι πα α σαι αι αι αι μα α κα ρι

ι ζω ω με ε εν σε τη ην μο ο νην θε

ε ε ο ο ο το ο ο ο κον Νε ε νι ι ι κη

η η ην ται της φυ υ σε ω ως οι ο ο ο ροι

οι εν σοι οι οι Πα αρ θε ε νε ε ε α α χρα α αν

τε ε πα α α αρ θε νευ ει ει γα αρ το ο ο κο ος

και ζω ω ην προ μνη ςε ε ε ευ ε ε ται αι αι

θα α α να α α το ος η με ε ε ε τα το

κο ον Παρ θε ε ε ε νος και με ε ε ε τα θα α

να α το ον ζω σα α σω ω ω ω ζει εις α α α ει

θε ο ο το ο ο κε ε τη η ην κλη ρο ο νο ο

μι ι ι ι ι α α α αν σϛ

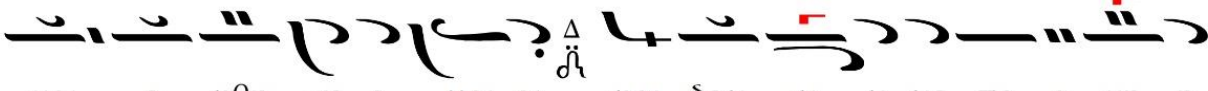
Ψαλλόμεναι εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου, Πέτρου
Πελοποννησίου

Ἦχος $\frac{4}{\delta\lambda}$ λτος

Λ: νοι ξω ω το σο ο μα α μϝ ϝ ϝ και πλη

 ρω θη η σε ε ται Πνευ μα α το ος και λο ο γο ον ε ε

 ρε ευ ξο ο μαι αι τη η βα α σι λι ι δι μη η τρι ι ι

 και ο φθη σο ο μαι αι φαι δρω ω ω ως πα α νη η

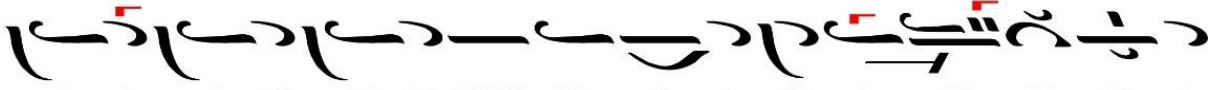
 γυ υ ρι ζων και α α σω ω γη η θο ο με ε ε νος τα

 α α αυ τη ης την συλ λη η ψι ιν

Ν: ϝς οϝ ϝ ϝ ϝς υ μνο ο λο ο γϝ ϝς Θε ε ο ο

 το ο ο ο κε ως ζω ω ω ω σα α και αι α α α φθο

 νος πη η η γη η θι α σον συγ κρο τη η η σα

 α α α αν τα ας πνευ μα τι ι κο ο ον σε ρε ε

ε ω ω ω ω σον εν τη σε ε ε πτη συ υλ λη ψει

ει ει σα ς σε φα α α α α α α α α ανων

δο ο ο ο ξη ης α ξι ω ω σο ον

X: ξε ση η τα συ υμ πα αν τα α εν τη

σε ε ε πτη συ υλ λη η ψει ει σα συ υ υ γα α α

α αρ α πει ει ρο γα α με Πα αρ θε ε ε νε ε ε

σχες εν μη η η η η τρα τον ε πι ι ι πα α αν

τω ων θε ε ε ον και τε ε ε το ο ο ο κας

α α χρο νο ον Υι υι ο ο ον πα α σι ι τοι οις υ μνϛ

σι ι σε ε ε ε σω τη η ρι ι ι α αν βρα βε ευ ς

σα α

Α πας γη γε νη η ης σκιρ τα τω τω πνε ευ μα

τι ι λα αμ πα α δα χα με ε νο ο ος πα νη η γυ

υ υ ρι ζε ε ε τω ω ω ω δε α υ λων νο ο

ο ο ω ων φυ υ σι ις γε ραι αι ρα ρ σα α την ι ε

ρα αν πα α νη η γυ υ υ ριν της Θε ο ο ο μη η

η η το ο ο ο ρο ο ος και αι βο α α α α τω

χαι αι ροι οις πα αμ μα κα ρι ι στε ε Θε ο το ο κε

Α γνη η η η α ει Παρ θε ε νε ε

ων ^π [♀] ςε ρε ε ε ε ω ω ω σο ον Κυ υ ρι ι ε ε

ε τη ην ε εκ κλη σι ι ι ι α αν η η η

ην ε ε κτη η η σω τω ω τι μι ι ι ι ω σα ς

αι αι αι αι αι αι μα α α α τι ι ι

Λ: [♂] ς ει δε εν Η η σα ι ι ι ι ας συ υμ

βο ο λι ι ι κω ω ως εν θρο νω ε ε ε πτηρ

με ε ε ε ε νω ω Θε ε ε ον υπ αγ γε λω ων

δο ο ο ξης δο ο ο ο ρυ υ φο ρα ς ς με ε ε

ε ε νο ον ^π [♀] ω τα α α α α α λα ας ε

βο ο ο ο ο α α ε ε ε γω ω προ γαρ

ει ει ει δο ον σω ω μα α τσ με νο ο ον Θε ε ε ε

ο ον ^π [♀] φω το ο ος α α α νε ε ε σπε ε ε ε

ε ε ρα και ει ρη η η νης δε ε σπο ο ο ο ο

ο ζο ο ο ον τα α α

ε ο το ο ο κε η η η η η η ε ελ

πι ι ι ι ι ις πα αν των τω ω ω ω ων Χρι

σι ι ι α α νων σκε πε φρα ς ς ρει ει

φυ υ υ υ υ υ λα ατ τε ε ε ε ε ε

τα ς ελ πι ι ι ι ι ζον τα α ας ει εις σε Εν

νο ο μω σκι α α και γρα αμ μα α τι ι ι ι ι τυ υ υ πον

κα τι ι ι δω ω μεν οι οι οι πι ι ι ι ι σοι οι πα αν

α αρσεν το την μη τρα αν δι ι α νοι οι οι οι γο ο ον

α α γι ι ο ο ον Θε ε ε ε ω ω δι ο ο προ

το ο ο ο το ο κον λο ο ο ο γον Πα τρος α α

α να αρχ 8 Υι υι υι ο ο ον προ τω το

κ8 με νο ον μη η η τρι α α α α πει ει ρα α αν

δρω ως με γα α λυ υ υ υ υ νο ο ο με ε ε εν

Στη συνέχεια του προγράμματος, ερμηνεύθηκαν αποσπάσματα από τις Δοξολογίες του **Ιακώβου Πρωτοψάλτου** σε Ήχο Β΄ Ειρμολογικό και ήχο πλάγιο του Δ΄ καθώς επίσης και αποσπάσματα από τη Δοξολογία του **Πέτρου Πελοποννησίου** σε Ήχο Δ΄ Άγια.

Δοξολογία Ιακώβου Πρωτοψάλτου

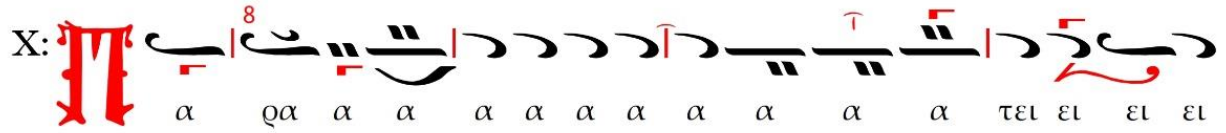
Ήχος ΓΓα

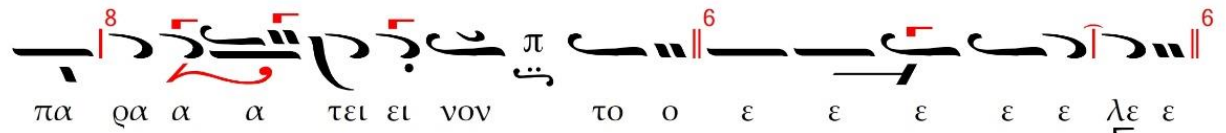
Ν: **Α** ο ξα σοι τω δει ξαν τι το φω ω ω ω ω
 ω ω ω ω ω ως δο ξα εν υ ψι ι σοις θε ε ω ω
 και ε πι γη η ης ει ρη η η νη εν αν θρω
 ποις ε ε ευ δο ο κι α α

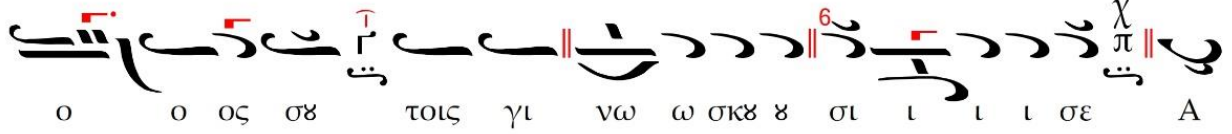
Χ: **Υ** υ μνη με εν σε ε ε ε ευ λο γη ς
 με ε εν σε προ σκυ νη μεν σε ε δο ξο λο
 γη μεν σε ε ευ χα ρι ς ς ς ς με ε ε εν
 σοι δι α την με γα α α α λη η ην σα ς
 δο ξα αν

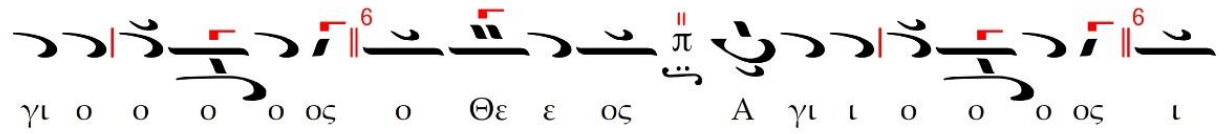
Λ: **K** ⁶ υ ρ ι ε ε ο Θε ε ος ο α μνο ος τϛ
 Θε ε ε ϛ ο Υι ο ο ο ος τϛ Πα α τρο ος
 ο ο αι αι αι ρω ων την α μαρ τι ι ι αν τϛ κο
 ο ο ο σμϛ ε λε η η σον η η μα ας ο αι αι
 αι ρω ω ων τας α μαρ τι ι ι α ας τϛ ϛ
⁶ κο σμϛ ϛ

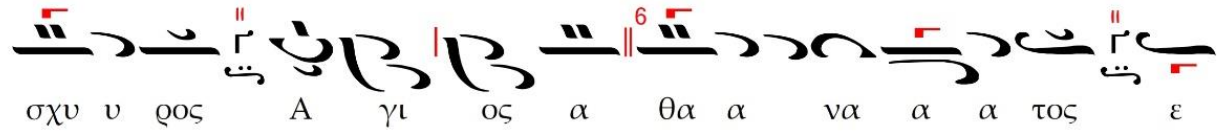
N: **E** υ λο γη τος ει Κυ υ υ ρι ι ι ε ε ε ε
 ε ο Θε ε ος των Πα τε ε ε ρω ων η η η
 μων και αι νε ε τον και αι δε δο ξα σμε ε ε
 νο ον το ο νο ο μα α α σϛ ϛ εις τϛς αι
 ω ω ω ω να ας α α α μην

X: α ρα α α α α α α α α α τει ει ει ει

 πα ρα α α τει ει νον το ο ε ε ε ε ε λε ε

 ο ο ος σα τοις γι νω ω σκϺ Ϻ σι ι ι ι σε Α

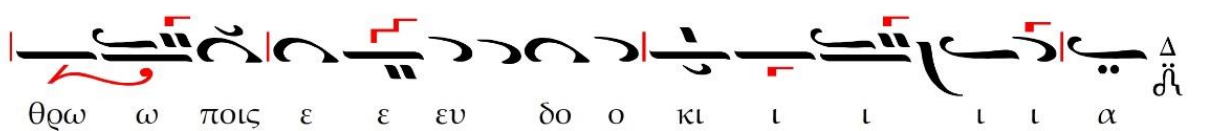
 γι ο ο ο ο ος ο Θε ε ος Α γι ι ο ο ο ος ι

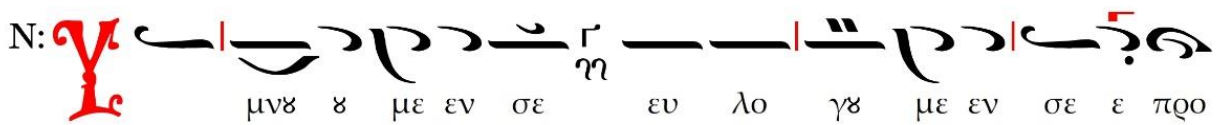

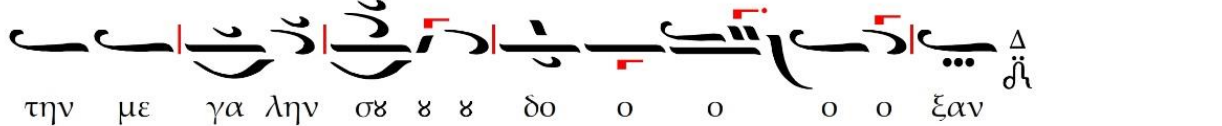
 σχυ υ ρος Α γι ος α θα α να α α τος ε

 λε η η σο ον η η μα ας

Δοξολογία Πέτρου Πελοποννησίου

Ἦχος $\frac{4}{8}$ Δι

Λ:
ο ο ξα α σοι τω δει ξα αν τι το ο φως δο ο ξα

α εν υ ψι ι ι σοι οι ος Θε ε ε ω ω και

ε πι ι γης ει ει ει ρη η η η η νη εν αν

θρω ω ποις ε ε ευ δο ο κι ι ι ι ι α

Ν:
μνϝ ϝ με εν σε ευ λο γϝ με εν σε ε προ

σκυ νϝ με εν σε δο ξο ο λο ο ο γϝ ϝ με ε εν

σε ευ χα ρι ϝ ϝ ϝ με ε εν σοι δι α

την με γα λην σϝ ϝ ϝ δο ο ο ο ο ο ξαν

X: **K** υ υ ρι ι ε ε ε ο Θε ε ος ^Δ ο α
 μνο ο ος τϛ Θε ε ς ο ο ο Υι ο ο ος
 τϛ ς Πα α τρο ος ο αι αι αι ρων την α μαρ τι
 ι ι αν τϛ κο ο ο ο σμϛ ε λε η η σον η η
 μας ο αι αι αο ρω ω ν τας α μαρ τι ας τϛ ς ς
⁸ κο ο ο ο ο σμϛ ^Δ ο α

Λ: **Ε** υ λο γη τος ει ει Κυ ρι ι ε ε ε ε ο Θε ε
 ος τω ω ω ν πα τε ε ε ρω ω ν η η η μων ^Δ ο α
 και αι αι αι νε ε τον και δε ε δο ο ξα σμε ε ε
 νο ον το Ο νο ο μα α α σϛ εις τϛς αι ω ω ω ω
 να ας α α α μην ^Δ ο α

N: **Π** α ρα τει ει νο ον το ε λε ο ο ος σα ς ς

τοις γι νω σκ ς ς σι ι ι ι ι σε Α γι ο ο

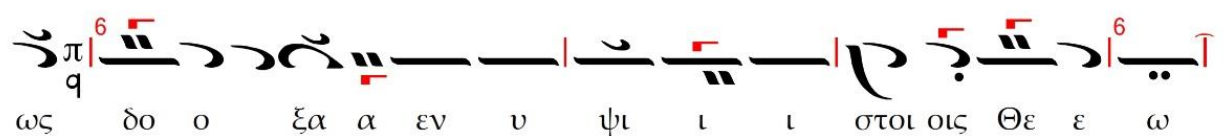

ο ος ο Θε ε ος Α γι ο ο ο ος ι σχυ υ ρος Α

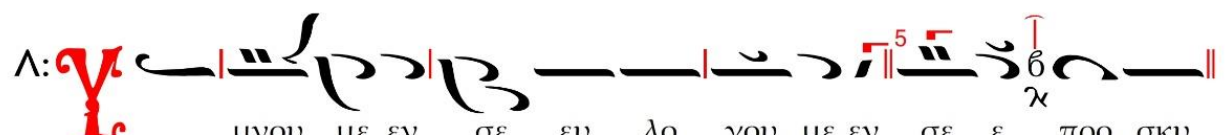
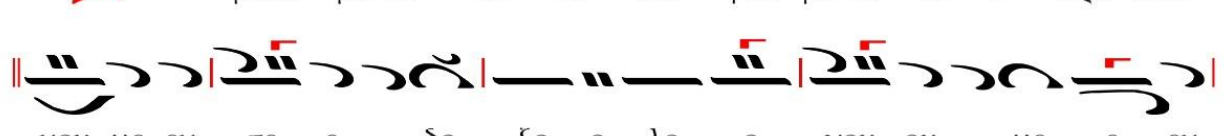

γι ι ο ος α α θα α να α τος ε λε ε η η σον

η η μας

Δοξολογία Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἦχος λ̣ π̣ δ̣ Ἰ̣ Νη

X:
ο ο ξα α σοι τω δει ξα αν τι το ο φω ω ω ω

ως δο ο ξα α εν υ ψι ι ι στοι οις θε ε ω

και ε πι γη ης ει ρη νη η εν αν θρω ποι οις ε

ευ δο κι ι ι ι α

Λ:
μου με εν σε ευ λο γου με εν σε ε προ σκυ

νου με εν σε ε δο ξο ο λο ο γου ου με ε εν

σε ευ χα ρι στου ου ου με ε ε εν σοι δι α

την με γα α α λη ην σου ου δο ο ο ξαν

N: **K** υ ρι ι ε ε ε ο Θε ε ος ο Α μνο ο

ος του ου Θε ε ου ο Υι ο ο ος του ου Πα α τρος

ο αι αι αι ρω ων την α μαρ τι ι ι αν του ου

ου ου κο ο ο σμου ε λε η η σον η η μας ο

Αι αι αι αι αι ρω ων τας α μαρ τι ι ι α ας

του ου κο ο ο σμου

X: υ λο γη τος ει Κυ υ ρι ι ι ε ο

Θε ο ο ο ος των Πα τε ε ε ε ε ρων η η

μων και Αι νε ε τον και δε δο ξα σμε ε ε νον το Ο νο

ο μα α α σου εις τους αι ω ω ω να ας α α

α μην

Λ: **Π** α ρα α α τει ει πα ρα α τει ει νον το ε

ε ε ε λε ε ος σου ου τοις γι νω ω σκου ου σι ι ι

σε ε A γι ος ο Θε ε ος A γι ος Ι σχυ υ ρος

A γι ι ο ος α α θα α να α α τος ε ε λε ε

η σο ον η η η μας

Στη συνέχεια του προγράμματος, ερμηνεύθηκαν Μουσικά Κείμενα από το *Δοξαστάριον* του **Ιακώβου Πρωτοψάλτου**. Ερμηνεύθηκε το *Δοξαστικό των Αίνων* της Κυριακής των Προπατόρων «*Δεύτε Άπαντες*» σε Ήχο βαρύ, το *Δοξαστικό των εσπερίων Χριστουγέννων «Αυγούστου Μοναρχήσαντος*» σε Ήχο Β' και το *Δοξαστικό των αίνων* της Κυριακής προ Χριστού Γεννήσεως «*Των νομικών διδαγμάτων*» σε Ήχο πλάγιο του Δ'.

Ο **Ιάκωβος Πρωτοψάλτης**, αποτελεί μία από τις κλασικές φυσιογνωμίες της ψαλτικής τέχνης. Ξεχώρισε για το σεμνό εκκλησιαστικό ύφος των μελουργιών του καθώς, ακολούθησε πιστά και διατήρησε το μουσικό ύφος που επέβαλλε η εκκλησιαστική παράδοση το οποίο και υιοθέτησε. Μελοποίησε το *Αργό Δοξαστάριον*, μαζί με τα έντεκα *Εωθινά Δοξαστικά*, τα *Ιδιόμελα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής* και των *Μεγάλων Ωρών*, τον *Πολυέλεο «Δούλοι Κύριον»* του **Δανιήλ Πρωτοψάλτου**, *Δοξολογίες*, *Απολυτίκια*, *Κοντάκια* να είναι ένα μέρος του έργου του. Ήταν ο πρώτος μελουργός ο οποίος μελοποίησε τα ποιητικά κείμενα έχοντας ως γνώμονα την πιστή απόδοση του νοήματος και του περιεχομένου τους³⁸.

³⁸ Γεώργιος Παπαδόπουλος, *Ιστορική Επισκόπησις της Βυζαντινής Μουσικής* (Αθήνα: Τύποις Πραξιτέλους, 1904), σ.102-104

Δόξα αίνων Κυριακῆς τῶν Προπατόρων

Ἦχος Γα

N ^Γ ^{Πδ} ^Κ
ε ε Δο ο ο ο ο ο ο ξα Πα τρι ι ι και αι Υι

υι ω ω ω ω ω ω ω και Α α γι ι ι ι ι

λι ι ι ι ι ι ι ι ι ω Πνε ε ε ε ε ε ευ

μα α α α α α α α α πνευμα α τι ι λι ι ι ι

ι

A ^Γ ^Π
ευ τε α α πα α α α α α αν τε ε ες

^Κ
πι ςως πα νη γυ υ ρι ι ι ι ι ι ι σω ω ω ω

ω ω ω ω με ε εν των προ νο ο ο ο ο ο ο ο ο

^Π
μϛ ϛ ϛ ϛ Πα α α α α α α α α τε

ε ε ε ε ε ε ε ε ε ε ρων Α βρα α α

α α α γα α α α α α α α α α α α

α α τς σβε ε σαν τα α α α α α ας την εν κα α

την ε εν κα μι ι ι ι ι ι ι ι ι νω φλο ο ο ο

ο ο γα α α ως της Τρι α α α α α δο ος

τυ υ υ υ υ υ υ πο ο ον συν τω Δα νι ι

η η ηη η η ηλ ευ φη μη η η η η η σω ω ω

ω ω ω ω ω ευ φη μη σω ω με ε λιε ε ε ε εν των

Προ φη τω ω ων τα α α ας προ ορ ρη η η

η η η η η η ηη η η η σεις α σφα α λω ως

κα α α α α α α α τε ε ε ε ε ε χο ο ο ο

βο ο ο ον τς με τα α τς Η σα ι ι ι

ι ι ι ι ς ς ς ς ς ς με γα α α α α α α

α με ε γα λο φω ω ω ω ω νω ω ως βο ο

ο ο ο ο ο η η η η βο ο ο η η η η σω

ω με ε εν ι δα ς η η η η η η η η η

η Πα αρ θε ε η παρ θε νος ε εν γα α ςρι ι

ι ι ρι ι ι ι ι ι λη η η η ψε ε ε λη η ψε

ται αι αι λαι αι αι αι αι αι αι και αι τε ξε ε ται Υι ο

ο ο ον τον Εμ μα α να ς ς η η η η η λ ο ε

ςι ι μεθ η μω ω ω ω ν ο Θε ε ος

Δόξα εσπερίων Χριστουγέννων

Ἦχος Δι

Μ **Δ**
ο ο ο ω ο ο ο ξα α Πα τρι ι ι ι ι

ι ι και αι αι αι αι αι Υι υι υι υι ω και Α

γι ι ι ι ι ι ι ι ω ω ω ω ω ω Πνε ε ε

ευ μα α να α α α τι

Μ **Δ**
υ γϛ ϛ ϛ ϛ ϛ ϛ ϛ ϛ ϛ μο να αρ χη

Ν
η η σα α α α να α αν τος ε πι ι ι

Μ **Δ**
ι ι τη η η η ης γη η ης η πο λυ α αρ χι ι

ι ι ι ι ι ι ι ι α α των α αν θρω ω ω

πω ω ω ω ω ων ε ε πα α α α αυ σα α

α α να α α α το και ϛ ε ναν θρω ω πη η η

η η σα α α α α ρα α α αν τος εκ τη η η η

η ης Α α α εκ τη ης α α γνη ης η πο λυ θε ι

ι ι ι α α των ει δω ω ω ω λω ω ω ων κα τη

η η η ηρ γη η η η ρη η η η ται αι υ πο

μι ι ι ι ι ι ρι ι ι ι αν βα σι ι λει

ει ει ει ρει ει ει ει ει α α αν ε ε ε ε ε

εγ κο ο ο ο ο ο ο σμι ι ι ι ρι ι ι ι

ον αι πο ο ο ο ο ο λει ει ει ει ρει ει ει ει ει

εις γε ε ε ε γε ε ε ε ε ε ε ε ε νη η

η η η γε γε ε ε ε νην ται και εις μι ι ι ι ι ι ι

ρι ι ι ι ι αν Δε σπο ο τει ει ει ει ρει ει ει ει ει

α α αν θε ε ε ε ε ο ο ο ο ο ο ο

Π
πρ ο ο τ ς νο ο ο ο ο ο μ ς ς ς ς ς τη ην χα α α

π
α ρα α α α α α α ριν ευ α αγ γε λι ι

ι ι ζο ο ο ο με ε ε ε ε ε ε ε ε

Ν
λιε ε ε ε ν ς ως υ πε ερ νο ο ο ο ο ο ο

ο ο ο ο ο ο μ ς τη πι ι ι ι ι ςει ει ει ει

ν
υ υ πα α α α αρ ξα α α α α ρα α α αν τας

Γ
ο ο θε ε ε ε εν της φθο ο ο ο ο ο ο

Δ
ρο ο ο ο της φθο ο ρα α ρα α α α α α α α

τη ης φθο ο ο ο ρα ας α πα α α αλ λα α

Ν
α Α πα αλ λα α γη η ρη η η η η η η η ην ς

ν
ς σαν προ ο ο ο ο ο ξε ε ε ε ε ε λιε ε ε ε νον

Δ
τας εν Α α α α α α α α δη κα τε χο με

 ε ε ε ε ε ε λε ε ε ε ναι αι αι αις ψυ χαις προ

 ο ο ο ο ο ο ο ε ε κη η η η η η

 η η η η η η η η η η η η η ου προ ε κη

 η ουτ το ο ο ο ο ο ο ον δι α α τη ης Α

 να σα α α α α α α σε ε α α να σα α

 σε ε ε ως Κυ υ υ ρι ε δο ο ο ο ξα α α α

 σολ

Το πρόγραμμα του Ρεσιτάλ, ολοκληρώθηκε με την ερμηνεία μέρους του *Οκτάηχου «Θεοτόκε Παρθένε»* του **Πέτρου Μπερεκέτη**.

Το δίχορο «Άξιον Εστί» με τα κρατήματα («Τεριρέμ») του μοναχού **Δαμιανού Βατοπαιδινού** ο οποίος ήταν και δάσκαλος του **Πέτρου Μπερεκέτη**, αποτέλεσε την πηγή έμπνευσης για το οκτάηχο «Θεοτόκε Παρθένε» του τελευταίου. Έχει μελοποιήσει διάφορα άσματα όπως το προαναφερθέν καθώς επίσης και *πολυελέους, δοξολογίες, πασαπνοάρια, κοινωνικά της εβδομάδος και όλου του ενιαυτού, χερουβικά, καταβασίες Χριστουγέννων* και λόγω της αφθονίας αυτού του υλικού, έχει αποκτήσει το προσωνύμιο Μπερεκέτης εκ του Τούρκικου «μπερεκέτ» που σημαίνει ποικιλία. Οι μελουργίες του **Πέτρου Μπερεκέτου**, είχαν ως χαρακτηριστικό τους μια ιδιαίτερη γλυκύτητα η οποία προσέδιδε καλαισθησία στο κείμενο και από εκεί προέκυψε η έννοια του καλοφωνικού ειρμού και ο **Μπερεκέτης** αποκαλείται ως ο «πατέρας των Καλοφωνικών Ειρμών» καθώς ήταν ο πρώτος ο οποίος διαμόρφωσε την αντίστοιχη αισθητική. Πολλά από τα έργα του, έχουν μεταγραφεί στη γραφή που έχει καθιερωθεί μετά το 1814 και διασώζονται μέχρι και τις μέρες μας³⁹.

³⁹ Γεώργιος Παπαδόπουλος, *Ιστορική Επισκόπησις της Βυζαντινής Μουσικής* (Αθήνα: Τύποις Πραξιτέλους, 1904), σ.93-94

Εἰς τὴν Ἀρτοκλασίαν. Πέτρου Μπερεκέτου

Ἦχος $\frac{4}{\dot{\alpha}}$ Πά

Νίκη: Θεοτόκε Παρθένε...

Ἰ
κ
ᾠ
ᾠ

Τε τε ε ε τε ε ε τε ε τε ε ε ε τε ε

ε ε τε τε ε ε ε τε ρι ρε ρι ρι ρι ρε εμ

τε ρι ι ρε ρι ρι ι ρε ρι ρι ι ρε ε ε ρι ρε ρι

ρι ι ρε ρι ρι ι ρε ρι ι ι ρε ε ε ρι ρε ρι ρι

ι ρε ρι ρι ι ρε ρι ρι ρι ρε ρι ρε ρε ρου ου ου ου

ου τε ρι ρε ρι ρε ρε ρε ε εμ

β
λ

Λευτέρης: Χαίρει κεχαριτωμένη...

β

Τι τι ι τι ι τι ι ι ι τι τι τι ι τι ι τι ι ι

τι τε ρε ε ρε ρε ε ε ρι ρε εμ τε ε ρι ρεμ

τε ε ρι ρι ρι ρε ε ρε ρε εμ τε ε ρε ε ρι ρε ε

ρε ρε εμ τε ε ε ε τεμ τε ε ρι ρι ρι ρε ε ρε
 ρε εμ τε ε ρε ρου ου τε τε ε ρε ρου ου ου τε
 ε τε ε ε ρε ρου ου τε ε ε τε εμ τε τε ε ε τε
 ε τε τε ε ε τε ε ε ε τε ε ε τε τε ε ε
 ε τε ε ε τε τε ε ρε ρε ρου ου τε ε τε ε
 ε τε εμ τε τε ε ε ρι ρε ρε ε ε ε ε ε ρεμ
 τε ρι ρι ρι ρε ρε ρε ε ε ε ε ρι ρε ε ρου ου
 ου ου τε ρι ρε ρε ρι ρε ε ρε ε ρε εμ

Χρήστος: Μαρία, ό Κύριος μετά σου...

το ο ο ο το το το ο το ρο ρο ρι το το
 το ο ο ο το το το ο ο τε ρι ρε ρι τε τε
 ε ε ε τε τε ε τε ρι ρεμ τε τε ε ε ε

 τε ρι ρι ρι ρε ρι ρι ρι ρε ρι ρι ρι ρε ρι ρι ρι ρε

 ε ε ρι ρε ρε ρε ρι ρε ε ρε ε ρε ε ρι ρι ρι ρε ρε

 τε ρι ρε ρε ρε ρι ρε ρε ρε ε ρε μ τε ρε ρε ρι

 ρε ρε ρε ρι ρε ρε ε ρε ρι ρε ρι ρι ρε ρε μ τε ρι ρε

 ρε ρε ρι ρε ρε ρε ρι ρε ρι ρι ρι ρε ρε ρε ε ε

 ρι ε ρε ρι ρε ε μ

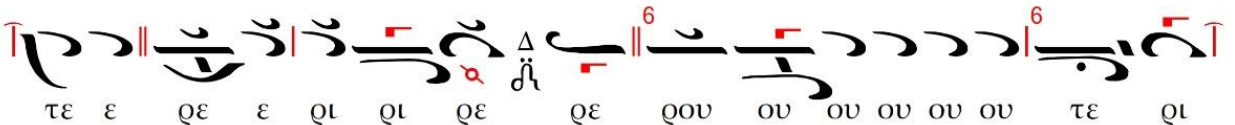
Νίκη: εὐλογημένη, σὺ ἐν γυναιξί....

 τι λι λι λι τι λι λι λι τι λι λι τι λι λι τι

 λι λι τι λι τι τι τι λι λι τι λι λι τι λι τι λι τε

 τε ε ρε ε ρι ρι ρε ρε ρου ου ου ου ου τε ρι

 ρε μ τε ε ε ε ε τε ε ε ε τε ρι ρε? τε

 τε ρι ρε ρου τε ρι ρε ρου τε ρι ρε ρου τε ρι ρε ρου

τε ρε ρου ου ου ου τε τε ε ρι ρε ρι ρι ρι ρι ρε ε

ρι ρε ρε ρε ε ε ρε ε ε ρι ρρε ε ρι ρε ρεμ τε

ε ε ε ε ε ε ε εμ κε ε ε ε ε ε

ε ε ε ε ε ε ε α α α τεμ κε ε ε

α α α α α α α λιε ε ε ες

Νίκη: καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν
 ψυχῶν ἡμῶν...

το ο ο το ο το ο ο ο το ο ο ο το ο ο ο

το το το ο ο το ο το ο ο ο ο ο ο ο τε

ρι ρε ρι τε τε ρι ρε ρε ρε ρε ε ρε ρε ε ρι ρεμ

τε ε ρι ρι ρι ρε ε ρε ρε εμ τε τε τε ρι ρε ρε

ρε ε ρι ρεμ τε ε ρι ρι ρι ρε ε ρε ρε ε εμ

ε ρε ρε ρι ρε ρε ρε ε ρι ρεμ τε ε ρι ρε ε
 ρε ρε εμ τε ρι ρε ρε ρε ε ε ρι ρεμ τε ε ρι
 ρι ρι ρε ε ρε ρε εμ ε ρε ρε ρι ρε ρε ρε ε ε
 ε ρι ρεμ τε ε ρι ρε ρε ε ρε εμ ε ρε ρε
 ρι ρε ρε ρε ε ε ρι ρε ρε ε ρι ρε ρε ε ρε εμ
 τε τε τε ε ρι ρε ε ε εμ τε τε ρε ε
 ρι ρι ρεμ ε ρε ρε ρι ρε ρε ρε ρι ρε ρε ρεμ
 τε ρι ρι ρι ρι ρε ρι ρι ρι ρε ρι ρι ρε ε ρεμ τε
 ρε ρε ρι ρε ρε ρε ρε ρε ε μ ε ρι ρι ρι
 ρε ρι ρι ρι ρε ρε ρε ρε ρε ρε ρε ρε ρε ρε
 ρι ρι ρε ρε ρε ε ρι ρε ρι ρι ρι ρε ε ρι ρεμ τι ρι
 ρε ρε ε ρεμ τε ε ε ε ε τε ε ρι ρε ρε ρε ρε

ε ρι ρεμ τε ε ε ε τε ε ρι ρε ρε ρε ε ρι

ρεμ τε ε ε ε τε ε ρι ρε ρε εμ κε ε ε ε ε

ε ε ε ε ε ε ε ε ε α α α τεμ κε ε ε

α α α α α α ρα λιε ε ε ε ες

ω ω ω ων ψυ τω ων ψυ υ υ χω ω ω ρω ω

ω ω ων η η η των ψυ χω ω ω ων η μω ω ω

ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ω ων

Ευχαριστούμε βαθύτατα τους καθηγητές μας **Νεκτάριο Πάρη**, **Αναπληρωτή Καθηγητή**, **Βασίλειο Βασιλείου** και **Γεώργιο Α. Πατρώνα** Μέλη Ε.Ε.Π. ΠΑ.ΜΑΚ για την βοήθεια, τις γνώσεις και την φροντίδα που μας προσέφεραν κατά την διάρκεια της τετραετούς φοίτησής μας στο Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (ΠΑ. ΜΑΚ.). Ευχαριστούμε τον **Σωκράτη Σινόπουλο** Αναπληρωτή Καθηγητή και τον **Γεώργιο Α. Πατρώνα**, για την οργάνωση του Συνόλου Παραδοσιακής Μουσικής, καθώς και όλους τους φοιτητές που συμμετείχαν και στο σύνολο και στην ομάδα των ισοκρατών και βοήθησαν στην περάτωση της Πτυχιακής Παράστασης Ερμηνείας. Θερμότατα ευχαριστούμε τον **Δημήτριο Δεληχριστάκη** ο οποίος επιμελήθηκε την ηλεκτρονική αποτύπωση των μοτσικών κειμένων της Πτυχιακής Παράστασης Ερμηνείας, εργασία που περατώθηκε στα πλαίσια του Πτυχιακού Πρότζεκτ του. Επιπλέον, ευχαριστούμε ιδιαίτερα τον **Χαρίσιο Βουδουρίδη** για την συμβολή του στην δημιουργία της αφίσας. Καταλήγοντας, να ευχαριστήσουμε τους ανθρώπους των οικογενειών μας οι οποίοι μας στήριξαν, μας στηρίζουν και θα μας στηρίζουν σε ό,τι πραγματοποιούμε και επιθυμούμε!

Λοιπό Υλικό

(Αφίσα Ρεσιτάλ)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Δευτέρα 18 Ιουνίου 2018 12:00 - 14:00
αίθουσα τελετών Πανεπιστημίου Μακεδονίας

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Των Φοιτητών:
Ελευθέριου Καρέτσου
Νίκης Παπαγερούδη
Χρήστου Πελέκη

Συμμετέχει
το σύνολο παραδοσιακής μουσικής:
Χρυσάνθη Γκίκα - Πολίτικη Λύρα
Κυριακή Πετρίδου - Ούτι
Άγγελος Σιάχος - Ταμπουράς
Νίκος Σιμητσάκος - Κανονάκι
Θεόδωρος Σταϊκόπουλος - Κοντραμπάσο
Δημήτρης Σταύρου - Καβάλι
Μάνος Τζανάκης - Ούτι
Υπεύθυνος συνόλου: Σωκράτης Σινόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής

Διδάσκοντες:
Νεκτάριος Πάρης Αναπληρωτής Καθηγητής
Βασίλειος Βασιλείου Μέλος Ε.Ε.Π.
Γεώργιος Α. Πατρώνας Μέλος Ε.Ε.Π.

Επίλογος – Συμπεράσματα

Σε συζητήσεις που έχω κάνει με συμφοιτητές και μελλοντικούς συναδέλφους, έχω ερωτηθεί επανειλημμένα για την ύπαρξη κάποιου προγράμματος καταγραφής της Βυζαντινής σημειογραφίας αντίστοιχου των προγραμμάτων καταγραφής της σημειογραφίας της Δυτικής κλασσικής μουσικής όπως το Finale και το Sibelius. Η παρούσα εργασία, δίνει την απάντηση στο ερώτημα το οποίο και αποτέλεσε έναν από τους λόγους ενασχόλησης με τη συγκεκριμένη θεματική. Βέβαια, η παρούσα εργασία, δεν απευθύνεται μόνο σε όσους αγνοούν την ύπαρξη αντίστοιχων προγραμμάτων.

Απευθύνεται και σε όσους αναζητούν ένα εργαλείο το οποίο θα τους εξυπηρετεί στη δουλειά τους και με το μουσικό υλικό που παρατίθεται στις σελίδες της εργασίας, αναδεικνύονται και κάποιες από τις δυνατότητες του προγράμματος. Η ενασχόληση με την καταγραφή μουσικών κειμένων, προϋποθέτει την ύπαρξη μουσικών γνώσεων και βασικών γνώσεων χρήσης υπολογιστικών συστημάτων οι οποίες, εμπλουτίζονται και καλλιεργούνται παράλληλα. Είναι αλληλένδετα τα δύο αυτά πεδία γνώσεων στην προκειμένη περίπτωση.

Ένας ερμηνευτής της Βυζαντινής μουσικής, λόγω της ενασχόλησης του με την ψαλτική τέχνη ο οποίος παράλληλα έχει και την ικανότητα χρήσης υπολογιστικών συστημάτων και πιο συγκεκριμένα, την ικανότητα χρήσης ενός προγράμματος καταγραφής Βυζαντινής μουσικής, επωφελείται διπλά καθώς, μπορεί να αναλάβει να φέρει εις πέρας τη διαδικασία της αποτύπωσης χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία. Η καταγραφή του υλικού, ευνοείται από την ύπαρξη μουσικών γνώσεων καθώς, ο ερμηνευτής/ψάλτης ο οποίος έχει και την επιμέλεια της καταγραφής, είναι σε θέση να αντιληφθεί οτιδήποτε δεν έχει αποτυπωθεί σωστά.

Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου στις πρωτότυπες πηγές λόγω της φυσικής φθοράς ή οποιουδήποτε τυπογραφικού λάθους, υπάρχουν λάθη ή ακόμα και αβλεψίες είτε στο ποιητικό είτε στο μουσικό κείμενο. Η εμπειρία και η αντιληπτική ικανότητα του ερμηνευτή, μπορεί να αντιληφθεί τέτοιου είδους «κακοτοπιές» και να τις αντιμετωπίσει ανάλογα. Επίσης, η εμπειρία χρήσης υπολογιστικών συστημάτων, βοηθάει στο να αποφευχθούν τυχόν κακοτοπιές οι οποίες σχετίζονται με τις υλικοτεχνικές υπολογιστικές δομές. Οπότε, η συνύπαρξη και των δύο γνωστικών πεδίων, αποτελεί έναν ισχυρό συνδυασμό αλληλεπίδρασης η οποία ευνοεί αμφότερα τα πεδία.

Η εκπόνηση της παρούσης εργασίας, με έχει βοηθήσει στο να αντιληφθώ τις απαιτήσεις ενός παρόμοιου πονήματος. Μερικές από αυτές είναι η εύρεση της αποδοτικότερης και παραγωγικότερης μεθοδολογίας εργασίας, η σωστή οργάνωση αυτής, η πρόνοια η οποία μπορεί να σώσει το οποιοδήποτε έργο (τον καλύτερο δάσκαλο αυτού, αποτέλεσε ένα ατύχημα το οποίο είχε ως αποτέλεσμα να καταστραφεί ένας φορητός υπολογιστής και το οποίο θα μπορούσε να αποδειχθεί μοιραίο για την παρούσα εργασία λόγω της απώλειας του υλικού αλλά, η διατήρηση αντιγράφου εκ των προτέρων, απέτρεψε το οποιοδήποτε απρόοπτο), οι συνθήκες η οποίες ευνοούν ή δυσχεραίνουν την πορεία και την πρόοδο ενός έργου, οι όποιες θυσίες απαιτούνται για την ολοκλήρωση του έργου, να αποτελούν μερικά από τα διδάγματα τα οποία αποτελούν εφόδιο για αντίστοιχο μελλοντικό έργο είτε από μέρους μου, είτε από τον οποιονδήποτε αναγνώστη της παρούσης εργασίας.

Σε πιο συγκεκριμένα ζητήματα, έχοντας εξοικειωθεί αρκετά με τη χρήση υπολογιστικών συστημάτων και έχοντας αντιμετωπίσει κατά την πορεία του έργου διάφορες δυσκολίες/ζητήματα, έχω γνωρίσει τρόπους αντιμετώπισης των αντίστοιχων προβλημάτων και λόγω αυτής της εμπειρίας, δεν θα αποτελούν ζητήματα στο μέλλον. Επίσης, έχω εξοικειωθεί σε μεγάλο βαθμό με τα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες, τις ιδιαιτερότητες του προγράμματος καταγραφής, του προγράμματος *Χρυσός Μελωδός 2013*.

Τα προαναφερθέντα, αποτελούν τα βασικότερα και ίσως τα εμφανέστερα οφέλη του παρόντος πονήματος καθώς, αν επιχειρηθεί μια πλήρης και αναλυτική καταγραφή των οφελών, προκύπτει ένας όγκος υλικού ο οποίος μπορεί να αποτελέσει αφετηρία για κάποια μελλοντική αναφορά/μελέτη/εργασία. Εναλλακτικά, μπορεί να αποτελέσει και αφετηρία η ακόμα και διέξοδο για κάποιον ο οποίος ενδεχομένως να επιθυμεί να ασχοληθεί περαιτέρω με την καταγραφή υλικού Βυζαντινής μουσικής η ακόμα και να εισχωρήσει στο γνωστικό πεδίο της Βυζαντινής μουσικής.

Επομένως, αποτελεί ένα έργο το οποίο απευθύνεται σε όσους έχουν ενασχόληση με τη Βυζαντινή μουσική είτε ως σπουδαστές, είτε ως ερμηνευτές καθώς, δείχνει μια πλευρά του γνωστικού πεδίου η οποία ενδεχομένως είναι άγνωστη και δίνει ευκαιρία για περαιτέρω διερεύνηση. Συγχρόνως, αποτελεί και ένα έργο το οποίο είναι προσιτό και σε κάποιον ο οποίος δεν έχει τόσο ευρείες γνώσεις του αντικειμένου και σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να μην νιώσει άβολα διεισδύοντας σε έναν κόσμο εξολοκλήρου άγνωστο.

Το κοινό στο οποίο απευθύνεται η παρούσα εργασία, είναι αρκετά ευρύ επειδή, δεν περιορίζεται αυστηρά στο γνωστικό πεδίο της Βυζαντινής Μουσικής. Απευθύνεται και στον κλάδο της πληροφορικής και μπορεί να αποτελέσει ένα εργαλείο για περαιτέρω σύμπραξη μεταξύ των δύο γνωστικών κλάδων μελλοντικά. Στην τρέχουσα χρονική περίοδο, ο κλάδος της τεχνολογίας, έχει αναπτυχθεί σε τέτοιο βαθμό όπου πλέον, αναζητούνται διέξοδοι για την περαιτέρω διάνθιση του κλάδου.

Η σύμπραξη του κλάδου της πληροφορικής με τον κλάδο της Βυζαντινής μουσικής αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Με αυτό τον τρόπο, ευνοείται η διαχρονικότητα της Βυζαντινής μουσικής, η βιωσιμότητα της και η επαφή της με ένα ευρύτερο κοινό το οποίο θα την διατηρήσει ζώσα. Οι ανανεωτικές πινελιές της τεχνολογίας, αποτελούν και τις ανανεωτικές πινελιές οι οποίες συνεισφέρουν στο να μείνει ζωντανή η φλόγα της Βυζαντινής μουσικής και κατ' επέκταση, της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πηγές – Βιβλιογραφία

- Κωνσταντίνου, Γεώργιος Ν.** *Θεωρία και Πράξη της Εκκλησιαστικής Μουσικής*. 4^η έκδ. Αθήνα: Ι.Μ.Βατοπεδίου, 2003.
- Παπαδόπουλος, Γεώργιος.** *Ιστορική επισκόπησις της Βυζαντινής Μουσικής*. Αθήνα: Τύποις Πραξιτέλους, 1904.
- Παπαδόπουλος, Γεώργιος.** *Συμβολαί εις την Ιστορίαν της παρ' ημίν Εκκλησιαστικής Μουσικής και οι από των Αποστολικών Χρόνων άχρι των ημερών ημών ακμάσαντες επιφανέστεροι μελωδοί, υμνογράφοι, μουσικοί και μουσικολόγοι*. Αθήνα: Τυπογραφείο και Βιβλιοπολείον Κουτσουλίνου και Αθανασιάδου, 1890
- Παπαχρόνης, Ιωάννης Κ.** *Τα Πρώτα Μαθήματα Βυζαντινής Μουσικής*, Τεύχος Α'. 4^η εκδ. Κατερίνη: Εκδόσεις Επέκταση, 2002.
- Παπαχρόνης, Ιωάννης Κ.** *Η Ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου*. Κατερίνη, 1988.
- Πάρης, Νεκτάριος.** «Χοροστασία II». Σημειώσεις Μαθήματος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2018.
- Πάρης, Νεκτάριος.** «Χοροστασία ΣΤ'», Σημειώσεις μαθήματος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2016.
- Αποστολική Διακονία.** «Θεολογική προσέγγιση των Χριστουγέννων». Ημερομηνία Πρόσβασης 12 Ιουνίου 2018. http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/agiavarvara/periodiko/Teuxos1/part2.html
- Ιερά Μητρόπολις Κύκκου και Τηλλυρίας.** «Οι δύο κανόνες των Χριστουγέννων». Ημερομηνία Πρόσβασης 17 Νοεμβρίου του 2018. <http://www.kykkos.org.cy/imkt.cy.net/09/T09-172.pdf>
- Ιερά Μητρόπολις Μόρφου.** «Οι Τρεις Ιεράρχες». Ημερομηνία Πρόσβασης 4 Ιουλίου 2018 <http://www.immorfou.org.cy/component/content/article/16-news/484-treis-ierarxes.html>
- Music Portal.** «Η κοσμική μουσική». Ημερομηνία Πρόσβασης 4 Ιουλίου 2018. https://www.musicportal.gr/byzantine_music_popular/?lang=el
- Ίδρυμα Βυζαντινής Μουσικολογίας.** «Αλφαβητάρι βυζαντινής τελετουργίας και ψαλτικών όρων». Ημερομηνία Πρόσβασης 4 Ιουλίου 2018. http://www.ibyzmusic.gr/images/keimena/ALFABHTARI_BYZANTINHS_PSALT IKHS.pdf
- Πατερική Ορθοδοξία.** «Απλό γλωσσάριο για τη λατρεία της Εκκλησίας και τη Βυζαντινή μουσική». Ημερομηνία Πρόσβασης 21 Νοεμβρίου 2018. <https://docplayer.gr/9347652-Aplo-glossario-gia-ti-latreia-tis-ekklisias-kai-ti-vyzantini-moysiki.html>